

Bulletin

ODBOR DOKUMENTÁCIE, ANALYTIKY A ZAHRANIČNÝCH VZŤAHOV
Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Rozhovor s predsedom Súdneho dvora

Súdny systém Gruzínska

Novinky z legislatívy Európskej únie

20 rokov od rozsudku Bosman

Aktuálne rozhodnutia Súdneho dvora

Obsah

ROZHOVOR

S predsedom Súdneho dvora Koenom Lenaertsom.....	02
Lenka Bogárová	

VÝBER Z PREDNÁŠKY

Súťažné právo a Charta základných práv EÚ.....	04
Koen Lenaerts	

SPRÁVY Z KOLÉGIÍ

Trestnoprávne kolégium Najvyššieho súdu.....	09
Libor Duľa	

ČLÁNKY

Súdne rozhodnutie ako precedens a sudcovské právo.....	10
Ján Šíkuta	

Zásah do práva na rešpektovanie súkromného života zo strany médií.....	15
Päivi Hirvelä	

AKTUÁLNE PREDBEŽNÉ OTÁZKY

Lenka Bogárová.....	19
---------------------	----

NOVINKY Z LEGISLATÍVY

Nariadenie (EÚ) č. 2015/2421.....	23
Samuel Rybníkář	

Nariadenie (EÚ) č. 2015/2422.....	24
Ivan Rumana	

Smernica č. 2436/2015/EÚ.....	25
Tomáš Klinka, Jitka Mikuličová	

Vec C-42/15 Home Credit Slovakia.....	26
Michal Novotný	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vec C-243/15 Lesoochrannárske zoskupenie VLK.....	27
Miroslav Gavalec	

Vec C-289/15 Grundza.....	28
František Mozner	

Vec C-120/2015 Kovožber, s.r.o.....	29
Katarína Eliášová	

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

dovoľujem si predstaviť Vám ďalšie vydanie Bulletinu – časopisu Odboru dokumentácie, analytiky a zahraničných vzťahov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Po mnohých zmenách, ktorými naša inštitúcia prechádzala v poslednom období, sa nám podarilo personálne stabilizovať Odbor dokumentácie, analytiky a zahraničných vzťahov. Bulletin, ktorý si práve prezeráte, je výsledkom jeho činnosti najmä za posledné tri mesiace.

Bulletin má pod vedením nových redaktorov ambíciu výrazne zvýšiť úroveň informovanosti nielen z hľadiska kvalitatívneho a kvantitatívneho, ale aj z hľadiska samotnej redakčnej a editorskej práce. Bude vydávaný štvrťročne, pretože takýto formát je pre dosah periodika, ale aj pohodlie čitateľa vhodnejší.

Časopis je otvorený pre všetkých sudcov Najvyššieho súdu, ale aj pre sudcov z iných súdov Slovenskej republiky, lebo každému z nich poskytne možnosť prejavu jeho názoru na rôzne problematiku otázky vzniknuté v súvislosti s jeho rozhodovacia činnosťou, a tiež vyjadriť názor na niektoré otázky platnej právnej úpravy, najmä poukázať na jej výhody alebo nevýhody, a prípadne aj možnosť navrhnuť (de lege ferenda) jej zmeny. Privítame tiež autorskú účasť z akademickej obce, ktorá bola pre činnosť Najvyššieho súdu vždy vítaná a veľmi užitočná.

Okrem informácií z činnosti Najvyššieho súdu, prípadne aj z ďalších súdov Slovenskej republiky, Vás budeme informovať o legislatíve Európskej únie, ale aj o judikatúre európskych inštitúcií, Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva. Týmto otázkam (samozrejme so zameraním na slovenské národné prípady) sa budú venovať pravidelné rubriky – „Novinky z legislatívy Únie“, „Slovenské predbežné otázky pred Súdny dvorom“ a „Analýzy“.

V budúcnosti by sme chceli, aby sa Bulletin nášho Odboru stal rešpektovaným a zásadným odborným periodikom v oblasti práva a justície a veľkou pomocou sudcom pri ich každodennej náročnej práci. Akýkoľvek podnet týkajúci sa obsahu redakcia určite uvíta.

Prajem Vám príjemné a podnetné čítanie.

Daniela Švecová

S predsedom Súdneho dvora Európskej únie Koenom Lenartsom

Ako hodnotíte prebiehajúcu reformu Súdneho dvora Európskej únie?

V prvom rade by som chcel zdôrazniť, že som veľmi rád, že došlo k uskutočneniu tejto reformy. Prví dodatoční sudcovia zložia prisahu v apríli tohto roku. Malo by ich byť dvanásť, ale pravdepodobne ich bude len desať, pretože dva členské štáty oznámili, že potrebujú viac času na zvolenie kandidáta. Ide o Českú republiku a Švédsko. Ale zvyšní desiat, vrátane slovenského kolegu, by mali prísť v apríli. K druhej fáze reformy dôjde v septembri, kedy sa Súd pre verejnú službu znovu začlení do Všeobecného súdu. Hovorím znovu, pretože väčšinou sa zabúda nato, že judikatúra Súdu pre verejnú službu bola súčasťou judikatúry Všeobecného súdu v období od roku 1989, kedy bol založený Všeobecný súd, do roku 2005. A napokon, poslední deviat sudcovia, ktorí doplnia schému dvoch sudcov na každý členský štát, sa k nám pripoja v septembri 2019. S touto reformou som veľmi spokojný z dvoch dôvodov. V prvom rade, ide o obrovské zjednodušenie súdnej štruktúry Európskej únie. V dôsledku odklonu od koncepcie osobitných súdov budú odvolania podávané už iba na Súdny dvor. V článku 256 Zmluvy o fungovaní Európskej únie je uvedené, že o odvolaniach podaných proti rozhodnutiam osobitných súdov rozhoduje Všeobecný súd. Ukázalo sa však, že takto to nefunguje. Boli sme toho svedkami v priebehu jedenástich rokov a nebola to dobrá skúsenosť. Dôvodom je skutočnosť, že v priebehu posledných desiatich rokov rozhodoval Všeobecný súd v 90% konaní ako súd prvého stupňa. A

zrazu mal rozhodovať ako odvolací súd v právnych otázkach vo veciach týkajúcich sa štátnej služby. Tým pádom sme jeho agendu nemohli generalizovať na jednotlivé odvetvia všeobecného práva Únie, ako napríklad právo duševného vlastníctva alebo súťažné právo. Druhý dôvod, prečo som veľmi spokojný s touto reformou je ten, že Všeobecný súd už bude mať dostatok sudcov nato, aby mohol rozhodovať významné prípady v komorách pozostávajúcich z piatich sudcov. Charakteristickým znakom Európskej únie je totiž koexistencia všetkých vnútroštátnych právnych systémov. Ak o niečo rozšírite sudcovský zbor, všetky právne rodiny budú určitým spôsobom zastúpené. Pred desiatimi rokmi, keď narastal počet podaní na Súdny dvor, sa na Všeobecnom súde znížil počet sudcov rozhodujúcich v jednotlivých veciach, a to za účelom vyrovnania tohto zvýšeného nápadu. V priebehu roka 2015 tak rozhodoval Všeobecný súd 95% prípadov v komore pozostávajúcej z troch sudcov. Vráťme sa k významnejším prípadom v úplne nových oblastiach práva. Dôsledkom tejto skutočnosti je veľký počet odvolaní, pretože neúspešná strana mohla mať často pocit, že vzhľadom nato, že v konaní rozhodovali len traja sudcovia, bol možno do problematiky skutočne ponorený iba sudca spravodajca. Následkom toho bol veľký tlak na podanie odvolania, čo je samozrejme sprievodným znakom neefektívneho systému.

Jednou z najdôležitejších úloh predsedu Súdneho dvora je predsedanie veľkej komore. Ktorý z prípadov riešených pred veľkou komorou v priebehu Váš-

Koen Lenaerts (ZDROJ): Najvyšší súd SR

bo predsedníctva považujete doposiaľ za jeden z najvýznamnejších?

Je ich samozrejme niekoľko, ale jeden z prípadov, ktorý je často citovaný, je prípad Kadi. Ide o prípad, v rámci ktorého bolo ustálené, že ak Európska únia implementuje rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN ohľadom sankcií voči fyzickým alebo právnickým osobám zaradeným na zoznam Sankčného výboru Bezpečnostnej rady OSN, Európska únia tak musí robiť v súlade so základnými právami vyplývajúcimi z Charty. Išlo o prelomové rozhodnutie, pretože v ňom bolo vyjadrené, že základné prvky Únie, vrátane ochrany základných práv právnym poriadkom Európskej únie, nemôžu byť odňaté, nemožno sa ich vzdať ani od nich nemožno upustiť zo strany subjektov implementujúcich rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN. Vyplýva z toho, že najzákladnejšie ústavné štrukturálne znaky Európskej únie nemôžu byť vytlačené účinkami medzinárodného práva verejného. A to je jadrom autonómie práva Únie. Ide o existenciu prá-

S predsedom Súdneho dvora Európskej únie Koenom Lenartsom

va Európskej únii ako sebestačného spoločného ústavného systému.

Spomeniem Vám ešte jeden príklad z mnohých, v ktorom som minulý rok som pôsobil ako sudca spravodajca. Išlo o otázku, týkajúcu sa Európskej komisie, ktorá má monopol na legislatívnu iniciatívu v rámci riadneho legislatívneho procesu vo všetkých veciach okrem policajnej spolupráce a justičnej spolupráce v trestných veciach. V prípade, ak Komisia vezme svoj návrh späť, celý proces sa tým skončí. Otázkou bolo, za akých okolností je Komisia oprávnená vziať tento svoj návrh späť. Pretože vo všeobecnosti to funguje tak, že Komisia navrhuje a Európsky parlament a Rada rozhodujú. Ale ak môže Komisia prerušiť tento rozhodovací proces späťvzatím jej návrhu, má vlastne právo veta. Otázkou je, za akých okolností ho môže Komisia využiť. Pretože ak má právo veta v dôsledku jednoduchého späťvzatia, môže povedať Európskemu parlamentu a Rade – urobíte x, y a z a budete súhlasiť, inak vezmem späť svoj návrh.

V záujme zachovania rovnováhy síl sme tak museli interpretovať ustanovenia Zmluvy o fungovaní Európskej únie v ich znení po prijatí Lisabonskej zmluvy, za účelom rozloženia právomocí medzi Komisiu, Európsky parlament a Radu. Nakoniec sme rozhodli, že Komisia môže vziať späť návrh iba vo veľmi výnimočných prípadoch. Nie vo všeobecnosti – tak, aby nemala všeobecné právo veta. Ale v prípade, ak Európsky parlament a Rada zmenia pôvodný návrh Komisie tak významne, že už ne-

zodpovedá dôvodom, ktoré k jeho podaniu Komisiu viedli, Komisia ho môže vziať späť.

Dlhé roky ste pôsobili na Súde prvého stupňa (dnes Všeobecný súd) ako sudca so zameraním na oblasť súťažného práva. Spomeniete si na nejaký prípad, ktorý priniesol z Vášho pohľadu revolúciu v oblasti európskeho súťažného práva?

Na Súde prvého stupňa som pôsobil ako sudca štrnásť rokov. Sú dva prípady, na ktoré vždy osobitne v dobrom spomínam. Prvým z nich je rozhodnutie týkajúce sa cementového kartelu. Komisia v danej veci podala žalobu voči 41 podnikateľským subjektom alebo ich združeniam obchodujúcim s cementom po celej Európe. V rámci rozhodovania bolo potrebné objasniť veľké množstvo konceptov z oblasti kartelového práva. Takže išlo o skutočne veľmi dôležité rozhodnutie. Rovnako pokiaľ ide o procesné otázky, ako je prístup k dokumentom či rovnosť zbraní medzi Komisiou a podnikateľmi alebo ich združeniami vo vzťahu k právu na obhajobu. Výsledkom bolo rozhodnutie, ktoré malo 1200 strán, čo predstavuje približne 29 strán na jednu spoločnosť. Spomedzi týchto rozhodnutí 35 nadobudlo právoplatnosť bez toho, aby bolo voči nim podané odvolanie. Ale vec sme rozhodovali v komore s piatimi sudcami. Takže pokiaľ ide o strany, ktoré boli neúspešné, 35 z nich sa stotožnilo s našim rozhodnutím, 6 z nich sa odvolalo a súd potvrdil 5 rozhodnutí a zmenil jedno v časti. Takto to má fungovať pokiaľ ide o rozdelenie práce medzi Súdom prvého stupňa a odvolací súd. Druhý prípad, na ktorý som ešte

pyšnejší, je prípad týkajúci sa štátnej pomoci zahŕňajúci Air France, francúzsku leteckú spoločnosť. Air France mala pred viac ako dvadsiatimi rokmi obrovské problémy, ktoré takmer ohrozovali jej existenciu. V nadväznosti nato rozhodla Komisia o poskytnutí veľkej kapitálovej injekcie pre Air France vo forme štátnej pomoci, a túto považovala bez nejakého relevantného odôvodnenia za súladnú s vnútorným trhom. Pochopiteľne, Francúzsko a Air France boli spokojní, pretože mohli pokračovať vo svojom projekte. Avšak konkurenti neboli spokojní a predložili Súdnemu dvoru žalobu, v ktorej tvrdili, že štátna pomoc poskytnutá Air France jej v skutočnosti umožňovala znižovať ceny. Vznikala tak nerovnováha na trhu, pretože Air France oslabovala trhový podiel iných konkurentov, ktorí museli znášať svoje vlastné náklady.

Čo urobil Súdny dvor opäť v zložení piatich sudcov bolo, že vyhlásil rozhodnutie Komisie za neplatné. V našom rozhodnutí sme však dostatočne jasne uviedli, čo bolo na rozhodnutí Komisie nesprávne. Voči rozhodnutiu nebolo podané odvolanie. Išlo o veľmi dôležitý, politicky citlivý prípad. Komisia znovu otvorila konanie o štátnej pomoci. Všetci boli znovu vypočutí, konanie prebehlo v úplne novom kontexte. Berúc do úvahy naše rozhodnutie. Jeho výsledkom bolo nové rozhodnutie, v rámci ktorého bola schválená o dosť nižšia dotácia. Ani voči novému rozhodnutiu nebolo podané odvolanie.

Lenka Bogárová
Najvyšší súd Slovenskej republiky

Súťažné právo a Charta základných práv Európskej únie

Dňa 9. februára 2016 vystúpil pri príležitosti prvej oficiálnej návštevy Najvyššieho súdu jeho excelencia predseda Súdneho dvora Európskej únie Koen Lenaerts so svojim príspevkom pred zúčastnenými poslucháčmi na tému Súťažné právo a Charta základných práv EÚ. Prinášame Vám výber úryvkov z jeho prejavu.

Od vstupu Lisabonskej zmluvy do platnosti dňa 1. decembra 2009 majú ustanovenia Charty základných práv Európskej únie rovnakú právnu silu ako zmluvy. Závazná povaha ustanovení Charty sa prejavila aj v judikatúre Všeobecného súdu a Súdneho dvora, okrem iného aj v oblasti práva hospodárskej súťaže. Vynorili sa otázky týkajúce sa uplatňovania Charty v súvislosti s rôznymi aspektmi európskeho súťažného práva, najmä pokiaľ ide o konania o porušení [článkov 101 a 102 ZFEÚ](#), v rámci ktorých pôsobí Európska komisia tak vo funkcii vyšetrovateľa, ako aj subjektu s rozhodovacou právomocou. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa [nariadenia \(ES\) č. 1/2003](#)¹ je Komisia oprávnená konštatovať porušenie uvedených ustanovení ZFEÚ a ukladať pokuty podnikateľom a združeniam podnikateľov, ktorí ich úmyselne alebo z nedbanlivosti porušili. Takáto pokuta môže dosiahnuť výšku desiatich percent celosvetového obratu podnikateľa alebo združenia v predchádzajúcom hospodárskom roku.²

Podľa ustálenej judikatúry nemá Komisia postavenie súdu³ v zmysle [článku 47 Charty](#).⁴ To však automaticky nebráni tomu, aby sme postup pri konštatovaní

porušenia a ukladaní pokút ako celok mohli považovať za postup, ktorý spĺňa požiadavky tohto ustanovenia.⁵ Pokuty je oprávnený ukladať aj správny orgán, ktorý sám o sebe nespĺňa požiadavky článku 47 Charty za predpokladu, že rozhodnutie tohto orgánu je preskúmateľné zo strany súdneho orgánu, ktorý má úplnú právomoc a spĺňa uvedené požiadavky.⁶

Stážovatelia v konaniach z oblasti hospodárskej súťaže tvrdia, že konania pred Všeobecným súdom a Súdny dvorom nespĺňajú požiadavky spravodlivého procesu podľa článku 47 Charty. Najprv bola kritizovaná skutočnosť, že súdy v rámci súdneho systému Európskej únie neuskutočňujú nové konanie vo veci a nemôžu nahradiť rozhodnutie Komisie svojím vlastným rozhodnutím. V druhom rade sa argumentovalo tým, že súdy v Európskej únii nevykonávajú úplný prieskum zákonnosti napadnutého rozhodnutia, nakoľko Komisia má priestor na voľnú úvahu v ekonomických záležitostiach.⁷

Všeobecný súd a Súdny dvor odmietajú túto kritiku. Právom sa domnievajú, že systém súdneho prieskumu rozhodnutí Komisie týkajúcich sa správnych konaní podľa článkov 101 a 102 ZFEÚ poskytuje všetky záruky požadované článkom 47 Charty. Súdny prieskum zakotvený v zmluvách v skutočnosti zahŕňa posúdenie tak právnych, ako aj skutkových otázok zo strany Všeobecného súdu, ktoré podlieha ďalšiemu prieskumu zo strany Súdneho dvora v prípade podania odvolania v právnych otázkach. Všeobecný súd má právo-

moc hodnotiť dôkazy, zrušiť napadnuté rozhodnutie úplne alebo čiastočne a zmeniť výšku uloženej pokuty.⁸ Je potrebné zdôrazniť, že vo vzťahu k pokute je prieskum zákonnosti upravený v [článku 263 ZFEÚ](#) doplnený o právo neobmedzenej súdnej právomoci.⁹ To znamená, že vo vzťahu k výške pokuty je Všeobecný súd oprávnený nahradiť rozhodnutie Komisie svojím vlastným rozhodnutím.¹⁰

Existencia tejto právomoci je extrémne dôležitá, pretože znamená, že v konečnom dôsledku môže byť výška akejkoľvek sankcie uloženej Komisiou za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže nielen preskúmaná, ale aj slobodne zmenená nezávislým súdnym orgánom, ktorý nie je viazaný hodnotením Komisie v danej veci,¹¹ ani jej usmerneniami.¹² Všeobecný súd však má právomoc nielen znížiť, ale aj zvýšiť výšku pokuty uloženej Komisiou.¹³ Neobmedzená súdna právomoc Všeobecného súdu sa ale vzťahuje iba na výšku pokuty.

Súdny dvor Európskej únie rozhodol o tomto dôležitom aspekte v nedávnom rozhodnutí z predošlého mesiaca (21. januára 2016) vo [veci C-603/13 P Galp Energía España](#), v ktorej pôsobil môj tu prítomný priateľ a kolega, pán sudca Daniel Šváby, ako spravodajca.¹⁴ Tento prípad sa týkal odvolania proti rozhodnutiu Všeobecného súdu, v ktorom tento súd čiastočne zrušil pôvodné rozhodnutie Európskej komisie vo vzťahu k jednej časti zisteného porušenia a sám konštatoval obdobné, avšak odlišné porušenie na rovnakom skutkovom základe. Hoci

Sút'ážné právo a Charta základných práv Európskej únie

Všeobecný súd uznal, že nemal právomoc konštatovať, že došlo k takémuto porušeniu v rámci jeho právomoci prieskumu zákonnosti aktov podľa článku 263 ZFEÚ, avšak dospel k záveru, že tak mohol urobiť z titulu jeho neobmedzenej súdnej právomoci¹⁵. Súdny dvor považoval tento záver za nesprávne právne posúdenie, nakoľko Všeobecný súd nemal neobmedzenú právomoc vo vzťahu ku konštatovaniu porušenia, ale iba vo vzťahu k výške sankcie uloženej Komisiou.¹⁶

Strany zúčastnené na vyšetrovaní v konaniach o porušení práva hospodárskej súťaže majú prístup k dokumentácii Komisie podľa článku 27 odsek 2 nariadenia (ES) č. 1/2003. Tento prístup zaručuje, že strany môžu účinne využívať svoje právo na obhajobu.¹⁷ Povinnosť Európskej komisie zabezpečiť prístup k svojej dokumentácii sa preto vzťahuje na všetky dokumenty, ktoré môžu byť relevantné pre obhajobu dotknutého podnikateľa alebo združenia, a týka sa tak usvedčujúcich, ako aj oslobodzujúcich dôkazov. Prístup k dokumentácii Európskej komisie však nie je neobmedzený, keďže podľa článku 27 odsek 2 nariadenia (ES) č. 1/2003 a ustálenej judikatúry¹⁸ sa nevzťahuje na dôverné informácie a interné dokumenty Komisie alebo orgánov hospodárskej súťaže členských štátov.

Porušenie práva prístupu k dokumentácii Komisie v priebehu správneho konania pred prijatím rozhodnutia bude v zásade viesť k zrušeniu rozhodnutia, ktorým sa konštatuje porušenie, a to za predpokladu, že bude preukázané, že bolo zasiahnuté

do práva na obhajobu dotknutého podnikateľa alebo združenia.¹⁹ Ak nebol zabezpečený prístup k dokumentácii, a to najmä k oslobodzujúcim dokumentom v priebehu správneho konania, dotknutá strana nie je povinná preukázať, že ak by mala prístup k nesprístupneným dokumentom, rozhodnutie Komisie by bolo po obsahovej stránke odlišné, ale iba skutočnosť, že tieto dokumenty by boli užitočné na účely obhajoby.²⁰

Je však nemožné zdôvodniť takéto tvrdenie pred Všeobecným súdom, pokiaľ nemáte prístup k dotknutým dokumentom. Z tohto dôvodu ak navrhovateľ, ktorý podáva žalobu o zrušenie rozhodnutia Komisie, v ktorom sa konštatuje porušenie pravidiel európskej hospodárskej súťaže, spochybni odmietnutie Komisie sprístupniť jeden alebo dva dokumenty v priebehu správneho konania, Všeobecný súd bude v zásade požadovať ich sprístupnenie alebo aspoň sprístupnenie zhrnutia ich obsahu v konaní pred ním, ak sú splnené požiadavky článku 27 odsek 2 nariadenia (ES) č. 1/2003. Navrhovateľovi bude následne umožnené preskúmať dokumenty a odôvodniť svoju žalobu, v ktorej tvrdí, že došlo k porušeniu jeho práva na obhajobu.

Vo veci *C-616/10 Solvay*, v ktorej Všeobecný súd nariadil sprístupnenie dokumentácie počas súdneho konania, bola Komisia nútená priznať, že niektoré zložky dokumentov v dokumentácii chýbali. Komisia nebola schopná ani pripraviť zoznam dokumentov, ktoré tieto zložky obsahovali, pretože nebolo možné nájsť ani indexy k príslušným

zoraďovačom dokumentácie. Napriek tomu Všeobecný súd zamietol žalobu, v ktorej bolo namietané porušenie práva na obhajobu. Súd bol toho názoru, že neexistuje dôvod domnievať sa, že podnikateľ mohol v chýbajúcich zložkách dokumentov nájsť dokumenty, ktoré by spochybnil zistenia Komisie.²¹

Na základe odvolania podaného Solvay SA Súdny dvor zrušil rozhodnutie Všeobecného súdu a zrušil aj rozhodnutie Komisie, v ktorom bolo konštatované porušenie. Súdny dvor zdôraznil, že nemožno vylúčiť, že Solvay SA mohol nájsť v chýbajúcich zložkách dôkazy, ktoré by umožnili iný výklad skutkových okolností ako ten, ktorý si osvojila Komisia, a ktorý by tak mohol poslúžiť na jeho obhajobu. Rovnako tiež súd zdôraznil, že nešlo o prípad, v ktorom by chýbal obmedzený počet dokumentov, ktorých obsah by bolo možné rekonštruovať z iných zdrojov, ale Komisia nebola schopná poskytnúť celé zložky, ktoré mohli obsahovať dôležité dokumenty týkajúce sa konania pred ňou, a ktoré mohli mať význam pre obhajobu Solvay SA.²²

Ako už bolo spomenuté, podľa nariadenia č. (ES) 1/2003 nemajú strany zúčastnené na vyšetrovaní v konaniach o porušení práva hospodárskej súťaže neobmedzený prístup k dokumentácii Komisie. Okrem toho, toto nariadenie nezaručuje právo na prístup k dokumentácii tretím stranám. Rovnaké zásady sa uplatňujú aj pri vyšetrovaniach fúzií v rámci Unie²³, ako aj v konaniach o štátnej pomoci. Je nevyhnutné dodať, že v týchto konaniach o štátnej pomoci má

Sút'ážné právo a Charta základných práv Európskej únie

prístup k dokumentácii Komisie iba dotknutý členský štát.²⁴ Toto právo sa nevzťahuje na príjemcu pomoci, ani na konkurenčné podnikateľské subjekty.

Alternatívne preto môže byť lákavé pre tretiu stranu alebo príjemcu pomoci v konaniach o štátnej pomoci, alebo tiež pre stranu zúčastnenú na vyšetrovaní v konaní o porušení práva hospodárskej súťaže alebo v konaní o fúziách, v snahe dostať sa k interným dokumentom Európskej komisie, využiť [nariadenie \(ES\) č. 1049/2001](#)²⁵ na účely získania prístupu k dokumentácii Komisie. Cieľom tohto nariadenia je priznať čo najširší možný účinok právu verejnosti na prístup k dokumentom inštitúcií.²⁶

Súdny dvor preskúmal vzájomné pôsobenie medzi špecifickými pravidlami pre prístup k administratívnej dokumentácii Komisie v jednotlivých druhoch konaní a všeobecnými pravidlami pre prístup k dokumentom stanovenými nariadením (ES) č. 1049/2001 v rôznych rozhodnutiach týkajúcich sa konaní o fúziách a o štátnej pomoci.²⁷ Vo [veci T-111/07 Agrofert](#)²⁸ a [veci T-237/05 Éditions Jacob](#)²⁹, tretie strany, ktoré ako už bolo spomenuté nemajú podľa nariadenia o fúziách právo prístupu k dokumentácii Komisie, požadovali na základe nariadenia (ES) č. 1049/2001³⁰ prístup k dokumentom v administratívnej dokumentácii Komisie v dvoch rôznych vyšetrovaniach fúzií. V oboch prípadoch Komisia odmietla sprístupniť požadované dokumenty. Pri odôvodnení odmietnutia sprístupnenia dokumentov sa spoliehala na výnimky z práva prístupu stanovené v

prvej a tretej zarážke článku 4 odsek 2 nariadenia (ES) č. 1049/2001, ktoré sa týkali ochrany záujmov a ochrany účelu vyšetrovania. Obe spoločnosti podali žaloby na Všeobecný súd, ktorý zrušil rozhodnutia Komisie a čo konštatoval, že aj v prípade, ak by sa pripustilo, že na požadované dokumenty sa vzťahuje uvedená výnimka, Komisii sa nepodarilo konkrétne a individuálne preukázať, že tieto dokumenty skutočne poškodzujú záujmy chránené výnimkami.³¹

Na základe odvolania podaného Komisiou zrušil Súdny dvor rozsudok Všeobecného súdu. Pripomenul, že nariadenie (ES) č. 1049/2001 a špecifické [nariadenie \(ES\) č. 139/2004](#) v oblasti kontroly fúzií majú rozdielne ciele. Prvé z týchto nariadení je navrhnuté tak, aby zaručilo čo najširšiu možnú transparentnosť rozhodovacieho procesu verejných orgánov a informácií, o ktoré opierajú svoje rozhodnutia. Je preto navrhnuté tak, aby čo najviac uľahčilo výkon práva prístupu k dokumentom a aby podporilo dobrú administratívnu prax.

Naopak, pravidlá týkajúce sa prístupu k dokumentácii v nariadení (ES) č. 139/2004 sú navrhnuté tak, aby zabezpečili rešpektovanie služobného a obchodného tajomstva v konaniach o fúziách.³² Ani jedno z nariadení neobsahuje ustanovenie, ktoré by priznávalo niektorému z nariadení prednosť pred druhým. Z toho dôvodu musí byť každé z týchto nariadení uplatňované takým spôsobom, ktorý je zlučiteľný s ustanoveniami toho druhého nariadenia, a ktorý nebráni koherentnému uplatňovaniu

oboch.³³ Bez ohľadu na jeho právny základ, prístup k dokumentácii umožňuje zúčastneným stranám oboznámiť sa s pripomienkami a dokumentmi predloženými Komisií. Súdny dvor preto rozhodol, že všeobecný prístup garantovaný nariadením (ES) č. 1049/2001 k dokumentom, ktoré si v kontexte takéhoto postupu medzi sebou vymenila Komisia a oznamujúce alebo tretie strany, by ohrozil rovnováhu, ktorú chce legislatíva zabezpečiť nariadením (ES) č. 139/2004, medzi povinnosťou podnikateľov poskytnúť potenciálne citlivé obchodné informácie Komisii na účely posúdenia zlučiteľnosti navrhovanej transakcie s vnútorným trhom, na jednej strane, a zárukou zvýšenej ochrany informácií takto poskytnutých Komisii, a to z dôvodu požiadaviek zachovania služobného a obchodného tajomstva, na druhej strane.

Ak by mohli získať všeobecný prístup k dokumentom na základe nariadenia (ES) č. 1049/2001 aj iné osoby ako tie, ktoré disponujú oprávnením prístupu k dokumentácii podľa právnych predpisov o kontrole fúzií, došlo by k narušeniu schémy stanovenej právnou úpravou kontroly fúzií. Následne, na účely interpretácie výnimiek stanovených nariadením (ES) č. 1049/2001³⁴, vo všeobecnosti sa predpokladá, že sprístupnenie dokumentov týkajúcich sa konaní o fúziách v zásade zasahuje do ochrany obchodných záujmov podnikateľov, ktorí sa podieľajú na fúzii, a taktiež do ochrany účelu vyšetrovania.³⁵

Podľa Súdneho dvora nemožno poprieť existenciu tohto

Súťažné právo a Charta základných práv Európskej únie

všeobecného predpokladu bez ohľadu nato, či sa žiadosť o sprístupnenie týka konania o fúziách, ktoré už bolo ukončené, alebo ktoré ešte prebieha. Zverejnenie citlivých informácií o ekonomických aktivitách zainteresovaných podnikateľov je spôsobiteľé ohroziť ich obchodné záujmy, a to bez ohľadu nato, či konanie o fúzii ešte prebieha. Okrem toho, perspektíva takehoto zverejnenia po ukončení konania o fúzii môže spôsobiť, že podnikatelia nebudú ochotní spolupracovať v priebehu takehoto konania.³⁶

S odkazom na svoju predchádzajúcu judikatúru³⁷ stanovil Všeobecný súd vo veci [T-341/12 Evonik Degussa](#) tri podmienky, ktoré musia byť splnené nato, aby informácia spadala pod pojem služobného tajomstva, aby tak mohla požívať ochranu pred sprístupnením verejnosti. Prvou z nich je, že informácia musí byť známa iba obmedzenému počtu osôb; druhou je skutočnosť, že jej sprístupnenie by pravdepodobne spôsobilo závažnú ujmu osobe, ktorá ju poskytla alebo tretím stranám a poslednou podmienkou je, že záujmy, ktoré by mohli byť sprístupnením poškodené, musia byť objektívne hodné ochrany.

V prípade, ak vnútroštátny orgán hospodárskej súťaže prijme rozhodnutie, v ktorom skonštatuje porušenie predpisov EÚ týkajúcich sa hospodárskej súťaže, takéto rozhodnutie môže byť napadnuté pred príslušným vnútroštátnym súdom s uplatnením vnútroštátnych procesných predpisov. Vo veci [C-439/08 VEBIC](#)³⁸ bol Súdny dvor vyzvaný, aby preskúmal konkrétne

charakteristiky belgického práva hospodárskej súťaže, najmä skutočnosť, že belgický orgán hospodárskej súťaže nemohol vystupovať ako žalovaný v súdnom konaní, v ktorom bolo napadnuté jeho vlastné rozhodnutie. Vzhľadom k tomu, že takýto systém bol nezlučiteľný s [nariadením \(ES\) č. 1/2003](#), predložil odvolací súd v Bruseli prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru.

Podľa Súdneho dvora je síce pravda, že nariadenie (ES) č. 1/2003 ponecháva na vnútroštátny právny poriadok každého členského štátu, aby stanovil procesné pravidlá upravujúce konania smerované proti rozhodnutiam ich vlastných orgánov hospodárskej súťaže, avšak tieto pravidlá nesmú ohroziť dosiahnutie základného cieľa nariadenia, ktorým je zabezpečenie efektívneho uplatnenia pravidiel hospodárskej súťaže EÚ.

Ak je vnútroštátnemu orgánu hospodárskej súťaže bránené v tom, aby obhajoval rozhodnutie ním prijaté vo všeobecnom záujme, existuje riziko, že súd, pred ktorým konanie prebieha, úplne podľaľne dôvodom žaloby a argumentom predloženým podnikateľom, ktorý rozhodnutie napadol. V takej oblasti akou je nachádzanie porušenia práva hospodárskej súťaže a ukladanie pokút v tejto súvislosti, ktorá zahŕňa komplexné právne a ekonomické posúdenie, môže už len existencia takéhoto rizika ohroziť splnenie špecifickej povinnosti vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže podľa nariadenia zabezpečiť účinné uplatňovanie pravidiel hospodárskej súťaže Európskej únie. Z tohto dôvodu by podľa systému

stanoveného nariadením (ES) č. 1/2003 vnútroštátny orgán hospodárskej súťaže mal byť oprávnený zúčastniť sa ako žalovaný v konaní pred vnútroštátnym súdom, v ktorom bolo napadnuté rozhodnutie prijaté týmto orgánom.³⁹

Na záver, hoci Súdny dvor Európskej únie nikdy nešiel tak ďaleko, aby kvalifikoval pokuty uložené za porušenie predpisov Európskej únie o hospodárskej súťaži ako sankcie trestnoprávnej povahy, vždy účinne uplatňoval práva na spravodlivé konanie, na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces stanovené v Charte základných práv Európskej únie a Európskom dohovore o ľudských právach. Súdny dvor Európskej únie najmä dôsledne a správne odmietal argumenty, že úloha Komisie ako vyšetrovateľa a subjektu s rozhodovacou právomocou, ktorý podlieha súdnemu prieskumu svojich rozhodnutí zo strany Všeobecného súdu, je nezlučiteľná so zárukami požadovanými v [článku 47 Charty](#) základných práv. Súdny dvor Európskej únie taktiež odmietol kritiku, podľa ktorej v oblasti práva hospodárskej súťaže nie sú dostatočne rešpektované požiadavky zákonosti priestupku a sankcie zaň, vzhľadom k tomu, že článok 23 nariadenia (ES) č. 1/2003 poskytuje podnikateľom dostatočnú mieru právnej istoty vo vzťahu k výške pokuty, ktorá im môže byť uložená.

Vo vzťahu k právu na obhajobu Súdny dvor Európskej únie uznal, že prístup k dokumentácii, hoci je tento nevyhnutný, musí byť analyzovaný v praktických intenciách s odka-

Súťažné právo a Charta základných práv Európskej únie

zom na konkrétne okolnosti prípadu. Kým skutočnosť, že v priebehu administratívneho konania nebol sprístupnený iba malý počet dokumentov, nemôže zakladať dôvod pre zrušenie rozhodnutia, absencia podstatného počtu dokumentov potenciálne oslobodzujúcej povahy takýmto dôvodom môže byť. Súdný dvor tiež dospel k záveru, že všeobecné právo prístupu verejnosti k dokumentom nenahrádza pravidlá stanovené špecifickým nariadením, ktoré sa uplatňuje vo veciach hospodárskej súťaže a štátnej pomoci. Tieto pravidlá prinášajú odlišný a vyvážený pohľad na prístup k dokumentácii, ktorý berie do úvahy osobitosti jednotlivých druhov konaní, na úpravu ktorých boli navrhnuté.

Taktiež je potrebné poznamenať, že vnútroštátne právo má zaručiť plnú účinnosť predpisov Európskej únie o hospodárskej súťaži, a to tak pokiaľ ide o rozhodnutie vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže, ako aj súkromnoprávnu žalobu, čo zohráva dôležitú úlohu pri zachovávaní účinnej hospodárskej súťaže v Európskej únii. Napokon, Súdny dvor Európskej únie ustálil, že vhodným prostriedkom nápravy v prípade porušenia povinnosti rozhodnúť v primeranej lehote zo strany Všeobecného súdu, a to v neposlednom rade v prípade porušenia predpisov hospodárskej súťaže, je skôr žaloba o náhradu škody ako úprava výšky akejkoľvek pokuty, ktorá mohla byť uložená.

Koen Lenaerts
Súdny dvor Európskej únie

Preklad: Lenka Bogárová

Poznámky:

[1] Nariadenie (ES) č. 1/2003 v článkoch 81 a 82 Zmluvy.

[2] Nariadenie (ES) č. 1/2003, články 7, 23, 24.

[3] V tejto súvislosti pozri aj rozhodnutia v spojených veciach 209/78 až 215/78 a 218/78 *Van Landenryck*, ods. 81; rozhodnutia v spojených veciach 100/80 až 103/80 *Musique Diffusion française*, ods. 7.

[4] Článok 47 Charty poskytuje v práve Európskej únie ochranu zaručeniu článkom 6 odsek 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach. Judikatúra Súdneho dvora preto od vstupu Lisabonskej zmluvy do platnosti odkazuje iba na článok 47 Charty (pozri vec C-386/10 P *Chalkor*, ods. 51; vec C-199/11 *Otis* a i., ods. 47).

[5] Pozri aj rozhodnutie vo veci C-501 P *Schindler Holding* a i., ods. 54.

[6] Európsky súd pre ľudské práva, rozsudky z 23. októbra 1995), *Schmautzger, Umlauf, Gradinger, Pramstaller, Palaoro a Pfarrmeier proti Rakúsku*, séria A č. 328 A-C a 329 A-C, §§ 34, 37, 42 a 39, 41 a 38; rozsudky z 27. septembra 2011), *Menarini Diagnostics proti Taliansku, sťažnosť* č. 43509/08, § 59; pozri aj vec C-501/11 P, *Schindler Holding* a i. proti Komisii, ods. 34 a 35 a vec C-295/12 P, *Telefónica a Telefónica de España proti Komisii*, ods. 51.

[7] Pozri k tejto otázke, Ivo Van Bael, "Due Process in Competition Proceedings", Kluwer, 2011, s. 357-363.

[8] Rozhodnutia vo veci C-272/09 P *KME* a i. proti Komisii, ods. 106; veci C-386/10 P *Chalkor* proti Komisii, ods. 67; veci C-389/10 P *KME Nemecko* a i. proti Komisii, ods. 133.

[9] Článok 261 ZFEÚ a článok 31 nariadenia č. 1/2003.

[10] Vec C-89/11 P *E.ON Energie* proti Komisii, ods. 124 a citovaná judikatúra.

[11] Vec *Groupe Danone* proti Komisii, C-3/06 P, ods. 61 a citovaná judikatúra.

[12] Vec *BASF a UCB* proti Komisii, T-101/05 a T-111/05, ods. 213 a citovaná judikatúra.

[13] Pozri vec *BASF a UCB* proti Komisii, ods. 212 až 223.

[14] Vec C-603/13 P, *Galp Energía España* a i. proti Komisii, zatiaľ neuverejnené.

[15] Vec T-462/07, *Galp Energía España* a i. proti Komisii, ods. 237 až 302 a 605 až 626.

[16] Vec *Galp Energía España* a i. proti Komisii, ods. 77.

[17] Vec *Aalborg Portland* a i. proti Komisii, ods. 68; vec C-407/08 P *Knauf Gips* proti Komisii, ods. 22.

[18] Vec T-7/89 *Hercules Chemicals* proti Komisii, ods. 54; vec T-65/89 *BPB Industries* a *British Gypsum* proti Komisii, T-65/89, ods. 29; *Cimenteries CBR* a i. proti Komisii, ods. 144; vec *Groupe Danone* proti Komisii, ods. 34; vec T-191/06 *FMC Foret* proti Komisii, ods. 262-263.

[19] Vec *Limburgse Vinyl Maatschappij* a i. proti Komisii, ods. 317; vec C-110/10 P *Solvay* proti Komisii, ods. 50.

[20] Vec C-199/99 P *Corus UK* proti Komisii, ods. 128; vec *Limburgse Vinyl Maatschappij* a i. proti Komisii, ods. 318; vec *Aalborg Portland* a i. proti Komisii, ods. 131; vec *Solvay* proti Komisii, ods. 52.

[21] Vec T-58/01 *Solvay* proti Komisii, ods. 242-264.

[22] Vec *Solvay* proti Komisii, ods. 61-62. Pozri aj paralelnú vec s rovnakým výsledkom, vec C-109/10 P *Solvay* proti Komisii, ods. 51-73.

[23] Článok 18 odsek 1 a 3 nariadenia č. 139/2004 a článok 17 nariadenia č. 802/2004, ktorým sa vykonáva nariadenie č. 139/2004 o kontrole koncentrácií medzi podnikmi, zmeneného a doplneného nariadením Komisie č. 1033/2008.

[24] Spojené veci C-74/00 P a C-75/00 P *Falck a Acciaierie di Bolzano* proti Komisii, ods. 81-83; spojené veci C-106/09 P a C-107/09 P *Komisia proti vláde Gibraltáru a Veľkej Británie*, ods. 165 a judikatúra tam citovaná.

[25] Nariadenie č. 1049/2001 o prístupe verejnosti k dokumentom Európskeho parlamentu, Rady a Komisie.

[26] Vec C-506/08 P *Švédsko* proti *MyTravel* a *Komisii*, ods. 73 a citovaná judikatúra.

[27] Na túto tému pozri O. Speltdoorn, "The Technische Glaswerke Ilmenau Ruling: A Step Backwards for Transparency in EU Competition Cases?" v *Constitutionalising the EU judicial system: essays in honour of Pernilla Lindh*, (2012) 439.

[28] Vec C-477/10 P *Komisia proti Agrofert Holding*.

[29] Vec C-404/10 P *Komisia proti Éditions Odile Jacob*.

[30] Nariadenie č. 139/2004.

[31] Vec T-237/05, *Éditions Jacob* proti Komisii; vec T-111/07 *Agrofert Holding* proti Komisii.

[32] Vec *Komisia proti Agrofert Holding*, ods. 51; vec *Komisia proti Éditions Odile Jacob*, ods. 109.

[33] Vec *Komisia proti Agrofert Holding*, ods. 52; vec *Komisia proti Éditions Odile Jacob*, ods. 110.

[34] Výnimky v prevej a tretej zarážke článku 4 odsek 2 nariadenia č. 1049/2001.

[35] Vec *Komisia proti Agrofert Holding*, ods. 61-64; vec *Komisia proti Éditions Odile Jacob*, ods. 120-123.

[36] Vec *VEBIC*, ods. 57 až 59.

[37] Vec *Komisia proti Agrofert Holding*, ods. 66; vec *Komisia proti Éditions Odile Jacob*, ods. 124. Tento všeobecný predpoklad nevylučuje možnosť preukázať, že konkrétny dokument, ktorého sprístupnenie sa požaduje, nespadá pod tento predpoklad, alebo že je daný vyšší verejný záujem odôvodňujúci sprístupnenie dokumentu podľa článku 4 odsek 2 nariadenia č. 1049/2001; pozri vec *Komisia proti Agrofert Holding*, ods. 68; vec *Komisia proti Éditions Odile Jacob*, ods. 126.

[38] Pozri vec T-198/03, *Bank Austria Creditanstalt* proti Komisii.

[39] Vec C-439/08 *VEBIC*.

Trestnoprávne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Uplynulý rok hodnotím z hľadiska výsledkov činnosti kolégia relatívne pozitívne, v rámci reálnych možností. V ostatných dvoch rokoch došlo k ukončeniu výkonu funkcie siedmich skúsených sudcov kolégia, a to odvolaním z dôvodu veku a v jednom prípade úmrtím. To sa prejavilo v zmenách zloženia senátov a finálne v znížení počtu trojčlených senátov zo šiestich na päť, čo zodpovedá aj celkovému úbytku štyroch sudcov vo výkone funkcie.

Následkom takého vývoja je, že v roku 2014 kolégium ešte rozhodnutiami prakticky pokrylo nápad vecí. Ako vyplýva zo zverejnených čísel, v roku 2015 sa už nožnice medzi nápadom a výkonom začínajú do určitej miery otvárať v neprospech výkonu, čo ma osobitne mrzí vo vzťahu k bazálnej – odvolacej a dovolacej agende. Dúfam, že sa tento trend podarí zastaviť. V závere roka sme dostali do vienka aj netrestnoprávnu agendu. Na jednej strane chápem všeobecne známu mimoriadnu situáciu, ktorá k takému kroku viedla,

na druhej strane sa uvedeným opatrením oslabuje potenciál kolégia na rozhodovanie v kmeňovej agende, ku ktorej v tomto roku pribudne aj trestnoprávna zodpovednosť právnických osôb. Odborná verejnosť, a najmä sudcovská obec dobre vie, že zákonné, ústavné a medzinárodnoprávne požiadavky na včasnosť konania sú v trestnoprávnej agende najprísnejšie, a to nielen vo väzobných veciach. Je teda nevyhnutné vytvoriť personálny potenciál pre bezodkladné rozhodovanie a zostatky udržiavať na čo najnižšej úrovni. Jednoducho povedané, spisy nemôžu ležať v skrini.

Verím preto, že pridelenie cudzorodej agendy je len krátkodobý dočasným krokom, a že vzniknuté kapacitné problémy sa budú, s využitím novej legislatívy a inými krokmi riešiť inak, než na úkor stabilizácie nášho kolégia. Najvyšší súd musí byť synonymom špecializácie, bez ktorej nemôže plniť svoje funkcie a zastávať pozíciu vrcholného orgánu všeobecného súdnictva. Doposiaľ o tom neboli, ani v

našich radoch, žiadne pochybnosti. Ako pozitívum hodnotím, že sa Trestnoprávne kolégium v uplynulom roku pri zovšeobecňovaní vyrovnalo s náročnými otázkami formou prijatia príslušných rozhodnutí a stanovísk. Osobitne chcem poďakovať tým kolegom, ktorí, aj keď boli prehlasovaní, prijali to s dôstojnosťou, ktorá ich ako sudcov Najvyššieho súdu ctí. Rovnako je prínosom príchod dvoch nových kolegov, ako stálych sudcov, Martina Bargela a od apríla tohto roka Františka Moznera, doneďava pôsobiaceho na Krajskom súde v Prešove. V oboch prípadoch ide o etablované osobnosti na trestnoprávnej scéne a ak sa predpoklady naplnia, prispedia k upevneniu povedomia o Najvyššom súde ako vrchole pyramídy právno-aplikačnej kvality. Na záver chcem znovu poďakovať kolegom za prácu odvedenú v minulom roku a popriať v roku nasledujúcom zdravie, veľa síl, invencie a trpezlivosti.

Libor Duľa
Najvyšší súd Slovenskej republiky

Prehľad trestnoprávnej agendy v roku 2015

agenda kolégia	prevzaté veci	nápad vecí	vybavené veci	nevybavené veci	menej ako dva mesiace	dva až štyri mesiace	štyri mesiace až jeden rok	jeden až dva roky	viac ako dva roky
Ndt	6	145	148	3	3	0	0	0	0
Tdo	103	542	517	128	60	25	39	4	0
TdoV	17	39	33	23	7	9	4	3	0
TdoVN	0	1	1	0	0	0	0	0	0
To	32	94	77	49	16	7	20	5	1
Tpst	10	257	240	27	17	8	2	0	0
Urto	2	35	32	5	5	0	0	0	0
Urtos	0	9	9	0	0	0	0	0	0
	170	1122	1057	235	108	49	65	12	1

Súdne rozhodnutie ako precedens a sudcovské právo

Vzťah medzi tvorbou práva a aplikáciou práva je ťažiskovým, pokiaľ ide o právnu istotu. Pojem právnej istoty má rôzne aspekty a sú s ním spojené ďalšie rôzne otázky. Jednou z otázok je aj tá, či sa právna istota týka len práva platného alebo či už začína v procese tvorby práva.

Zrejme je skôr namieste ju chápať dynamicky a jej začiatok hľadať už pri vznikaní práva, kde z nej vyplývajú najmenej dve požiadavky – požiadavka na stabilitu práva a požiadavka zákonitosti tvorby práva. Právnej istote je v tomto procese daná aj miera autonómie, ktorá spočíva v tom, že právna norma je *per definitionem* všeobecná a je vždy aplikovaná na konkrétny prípad, ale sama spravidla nemôže predvídať všetku rôznosť konkrétnych prípadov, na ktoré bude aplikovaná. Znamená to paradoxne, že právna istota implikuje aj istú mieru právnej neistoty, čo konečne vyjadrovalo dávne pravidlo „*summum ius, summa iniuria*“.¹ Ďalšia otázka, ktorá je spojená s právnou istotou sa týka tzv. mlčania zákona, ktorá vyúsťuje do zásady, že všetko je právom dovolené, čo nie je právnym predpisom zakázané.²

Predpokladom istoty v oblasti aplikácie práva je možnosť zoznámiť sa s faktom, že daná právna norma existuje, poznateľnosť právneho stavu a predvídateľnosť právneho rozhodnutia. Základným komponentom právnej istoty je istota občana, že voči nemu bude zachované právo. V tomto zmysle je právna istota opakom zákonitosti, chápanej ako povinnosť každého, vrátane štátu, právo zachovávať.³

Ďalšou podmienkou právnej istoty je všeobecná prístupnosť právnych predpisov a jasnosť právnych noriem, ako aj jasnosť právneho poriadku ako celku, a to tak, aby bolo každému jasné, ktoré správanie sa je v súlade s právom, a ktoré je v rozpore s právom. Právna istota v tomto aspekte súvisí so zásadou, že neznalosť práva neospravedlňuje.⁴

Znalosťou *quid iuris* je nelen znalosť právneho predpisu, ale aj znalosť rozhodnutí, ktoré boli na základe práva prijaté a istota, že právoplatné rozhodnutie nebude neskôr zmenené. K dôležitým požiadavkám právnej istoty teda patrí aj právoplatnosť, pričom podľa Zippeliusa požiadavka právoplatnosti stojí v záujme právnej istoty vo všeobecnosti pred požiadavkou vecnej správnosti rozhodnutia.⁵ Otázka právoplatnosti súdnych a iných rozhodnutí má samozrejme rôzne aspekty. Implikuje predovšetkých preskúmateľnosť prvoinštančných rozhodnutí, ktorá preskúmateľnosť sama je významnou požiadavkou právnej istoty. Znamená to taký právny stav, ktorý zaručuje, že prvostupňové rozhodnutie súdu alebo iného správneho orgánu vo veci nenadobudne právoplatnosť preto, že proti nemu nie je prípustný opravný prostriedok.

Medzi požiadavky právnej istoty patrí aj istota občana, že sa mu dostane právnej ochrany proti neoprávnenému správaniu sa porušujúcemu jeho práva, a to aj proti štátnemu orgánu. Touto ochranou sa nerozumie len právna ochrana chápaná v užšom zmysle slova ako ochrana súdna, ale ako ochrana štátnou mocou

vôbec.⁶ Aplikáciu práva vykonávajú najmä súdy ako štátne orgány. V skutočnosti, z hľadiska sociologického, ju vykonávajú sudcovia. Sudcovia sú teda, povedané slovami anglického autora⁷ „*strážcami brány do usporiadanej spoločnosti*“.⁸ Odkedy je funkciou súdov vo svojej kapacite ako právo aplikujúcich orgánov aplikovať všeobecné normy kodifikovaného a obyčajového práva v konkrétnom prípade, súd sa potom musí rozhodnúť, ktorá všeobecná právna norma je aplikovateľná v danom prípade.

Pojem aplikácie práva je podľa Knappa nemenej zahmlený ako pojem jeho uskutočňovania a hranice medzi činnosťou štátneho orgánu aplikujúceho právo, t.j. najmä jeho činnosťou rozhodovacou a jeho činnosťou správnu, organizačnou a podobne, je neurčitá a často sa tieto činnosti prelínajú. Najzreteľnejšiu aplikačnú činnosť vyvíjajú vo svojom rozhodovaní súdy. Predpokladom tejto činnosti je určitá skutočnosť, o ktorej je súd povelaný a povinný rozhodnúť podľa práva. Východiskom aplikácie procesu je teda daná konkrétna skutková podstata, skutková podstata faktická. Ďalším krokom tohto procesu je vyhľadanie právnej normy, ktorá na túto skutkovú podstatu dopadá, skutková podstata zákonná. K aplikačnému procesu patrí aj priradenie alebo nepriradenie skutkovej podstaty faktickej ku skutkovej podstate zákonnej. Toto priradenie sa nazýva subsumpciou skutkovej podstaty k právnej norme.⁹

Zvláštny problém aplikácie práva je v prípadoch, keď zákon dovoľuje súdu, resp. rozhodujú-

Súdne rozhodnutie ako precedens a sudcovské právo

cemu orgánu, aby rozhodol podľa svojho uváženia, teda na základe voľnej úvahy. Pri riešení tohto problému je potrebné vyjsť zo skutočnosti, že každá aplikácia práva je posudzovaním od všeobecného k jednotlivému. To platí aj tam, kde zákonná skutková podstata je veľmi presná, kedy vymedzuje svoj rozsah veľmi presnými znakmi, ale aj tam, kde je veľmi široká. Pri rozhodovaní podľa voľnej úvahy je síce nepochybne daný výrazný právotvorný prvok, ale aj takéto rozhodnutie sa opiera o zákon. Rozhodovanie na základe voľnej úvahy je možné len vtedy, ak zákon explicitne alebo implicitne takéto rozhodovanie dovoľuje, pričom je pravidlom, že zákon zároveň rozhodovaciemu orgánu dáva určité všeobecné pravidlá takéhoto rozhodovania.¹⁰ Rozdiel medzi rozhodovaním podľa zákona a pri použití voľnej úvahy nespočíva v kvalite tohto rozhodovania a ani v logickej štruktúre aplikačného procesu, ale v miere všeobecnosti zákonnej skutkovej podstaty.

Z dynamického pohľadu predstavuje rozhodnutie súdu individuálnu normu, ktorá je vytvorená na základe všeobecnej právnej normy kodifikovaného alebo obyčajového práva rovnakým spôsobom, ako táto všeobecná právna norma je vytvorená na základe ústavy. Vytvorenie individuálnej právnej normy zákon aplikujúcim orgánom, najmä pokiaľ ide o súd, musí byť vždy podmienená jednou alebo viacerými už existujúcimi všeobecnými právnymi normami. Táto podmienenosť môže mať rôzne stupne. Za normálnych okolností sú súdy viazané všeobecnými právnymi normami upravujúcimi

procesné otázky, rovnako ako aj obsah rozhodnutia. Ale je aj rovnako možné, že zákonodarcovia vytvorí súdy, ktoré vybaví právomocou danou právnym poriadkom rozhodnúť konkrétne veci, prípady podľa vlastného rozhodnutia. Aj v tomto prípade súdy predstavujú nielen právotvoriace, ale aj právo-aplikujúce orgány. V každom súdnom rozhodnutí je aplikovaná všeobecná právna norma procesného práva, v dôsledku čoho jednotlivец je oprávnený konať ako sudca a rozhodnúť konkrétny prípad podľa vlastného uváženia alebo v súlade so všeobecnou právnou normou hmotného práva. Je to práve táto všeobecná právna norma procesného práva, prostredníctvom ktorej je súdna moc delegovaná na súdy. Bez tejto normy by bolo nemožné uznať, poznať jednotlivca, rozhodujúceho jednotlivé prípady ako „sudcu“ ako orgán právneho spoločenstva a jeho rozhodnutie ako právo, ako záväznú právnú normu patriacu do právneho poriadku, tvoriaceho právne spoločenstvo.¹¹

Táto funkcia nemá, ako sa často mylne predpokladá, len deklaratórny charakter. Súd neformuluje len už existujúce právo. Nerobí len to, že hľadá a nájde právo existujúce už pred vydaním daného rozhodnutia, nerobí len to, že vysloví už existujúce a prijaté právo či zákon. Popri ustálení skutkového stavu a existencii zistených podmienok prípadu a popri ukladaní sankcie, môže mať súdne rozhodnutie aj konštitutívny charakter. Je pravdou, že súdne rozhodnutie aplikuje už existujúcu všeobecnú normu, ktorá predpokladá vyvolanie určitých dôsledkov za exis-

tencie určitých podmienok. Ale existencia konkrétnych podmienok v súvislosti s konkrétnymi dôsledkami v konkrétnom prípade je prvýkrát zistená práve daným súdnym rozhodnutím. Podmienky a dôsledky sú spojené súdnym rozhodnutím do oblasti konkrétnej, pretože sú spojené ustanoveniami štatutárneho (písaného) a obyčajového práva v oblasti abstraktnej. Individuálna norma súdneho rozhodnutia predstavuje nevyhnutnú individualizáciu a konkretizáciu všeobecných a abstraktných noriem.¹² Súdne rozhodnutie je zjavne konštitutívnej povahy, pokiaľ ukladá konkrétnu sankciu, ktorá sa má vykonať na jednotlivcovi. Ale konštitutívny charakter má aj vtedy, ak ustáli, určí fakty podmieňujúce uloženie sankcie. Vo svete práva neexistuje fakt sám o sebe, neexistuje absolútny fakt, ale existujú len fakty, ktoré boli ustálené kompetentným orgánom v priebehu procesu, ktorý sa uskutočnil v súlade s predpísaným zákonom. Ak sa k určitým faktom priradia určité dôsledky, potom právny poriadok musí aj určiť orgán, ktorý ustáli fakty v konkrétnom prípade a predpíše procedúru, ktorou je viazaný. Právny poriadok môže oprávniť tento orgán, aby upravil procedúru vo vlastnej pôsobnosti, ale orgán a procedúra, ktorými podmieňujúce fakty majú byť ustálené, musia byť – priamo alebo nepriamo – určené právnym poriadkom.

Ak súdne rozhodnutie nadobudne silu práva, ak ho už nie je možné zmeniť alebo nahradiť iným rozhodnutím, pretože je tu prekážka *res iudicata*, potom názor, že odsúdená osoba bola nevinná, je bez právneho významu.

Súdne rozhodnutie ako precedens a sudcovské právo

Preto správna formulácia právneho štátu neznie tak, že ak subjekt spáchal delikt, príslušný orgán mu uloží sankciu, ale znie, ak príslušný orgán ustálil v súlade s právom, že subjekt spáchal delikt, orgán mu uloží sankciu.¹³

Súdne rozhodnutie môže vytvoriť aj všeobecnú normu. Takéto rozhodnutie môže mať záväznú silu nielen v danom prípade pre strany sporu, ale aj pre všetky ostatné podobné prípady, ktorými sa sudy môžu zaoberať v budúcnosti. Súdne rozhodnutie môže mať charakter precedensu napríklad ako záväzného rozhodnutia pre všetky ostatné obdobné prípady. Ale môže mať charakter precedensu iba ak nepôjde o aplikáciu už existujúcej všeobecnej normy hmotného práva, ak súd konal ako zákonodarca. Rozhodnutie súdu v konkrétnej veci predpokladá charakter precedensu záväzného pre budúce rozhodnutia v obdobných veciach zovšeobecnením individuálnej normy vytvorenej prvým súdnym rozhodnutím. Pôjde o záväznú silu všeobecnej normy takto získanej, čo je podstatou tzv. precedensu. Len na základe tejto všeobecnej normy je možné ustanoviť, že ostatné prípady sú podobné ako prvý prípad, a že, tieto ostatné prípady musia byť následne rozhodnuté rovnakým spôsobom. Všeobecná norma môže byť formulovaná súdom, ktorý precedens vytvoril. Alebo môže byť ponechané na každý súd, ktorý je viazaný precedensom, aby odvodil z neho všeobecnú normu, ak príde vhodný prípad.¹⁴ V tomto prípade hovoríme o sudcovskom práve.¹⁵

Sudcovské právo je na

rozdiel od práva písaného vytvárané nie zákonodarnými zbormi, parlamentmi či poverenými výkonnými orgánmi, ale je vytvárané súdmi. V systéme sudcovského práva neplatí len zásada spojená s právom písaným, podľa ktorej sudca vyhlasuje právo medzi stranami sporu (*index ius dicit inter partes*), t.j. že súdne rozhodnutie je záväzné len pre účastníkov konania, v ktorom rozhodnutie bolo vydané a predstavuje len nachádzanie práva, ale nie jeho tvorbu. V sudcovskom práve platí okrem tejto zásady zároveň aj zásada úplne opačná, podľa ktorej rozhodnutie niektorých súdov je záväzné všeobecne, teda podľa ktorej zásady sudca nielen právo nachádza, ale ho aj tvorí. Precedenčné súdne rozhodnutie je v tomto právnom systéme všeobecnou právnou normou.¹⁶

Sudcovské právo predstavuje dotváranie práva sudcom pri jeho aplikácii, ktorý týmto koriguje medzery v zákone alebo nedostatok zákona. Toto právo vytvorené súdnou praxou pri výkone súdnej moci zároveň predstavuje spoločne so zákonným právom najdôležitejší všeobecno-abstraktne pôsobiaci prameň práva. Sudy ním argumentujú rovnako ako ustanoveniami písaného práva.¹⁷

Predstava, že sudca je len akýsi „automat“, ktorý je povolaný len mechanicky na základe skutkových zistení zaradiť a vyhodnotiť tieto podľa existujúcej právnej úpravy, ktorá normatívne pokrýva všetky možné situácie, ktoré môže spoločenský život priniesť v praxi, v konfrontácii s reálnym životom fungovať nikdy nemohla, a ani nefun-

govala. Dôvodom zlyhávania predstavy o sudcovi ako o „len ústach, ktoré citujú text zákona, ľudoch bez vôle, ktorí nemôžu zmierniť moc ani prísnosť zákonov“¹⁸ sa stáva napätie medzi princípom zákazu *denegationis iustitiae*¹⁹ a neúplnosťou práva.

Neúplnosť práva je daná povahou vecí z viacerých príčin. Prvá z príčin je spätá s nemožnosťou apriori postihnúť rozmanitosť a vývoj vecí a vzťahov. Ďalšia príčina neúplnosti práva vyplýva z povahy komunikačného prostriedku, v ktorom sú právne predpisy formulované. Bez toho, aby bolo právo zdielne, toto jeho adresátovi stráca rozumný zmysel, v dôsledku čoho týmto komunikačným prostriedkom je právny jazyk ako odborný druh prirodzeného jazyka. Pre prirodzený jazyk je ale tak typická sémantická a syntaktická nepresnosť a neurčitosť, pričom proces subsumpcie je často aj procesom tvorivého hľadania významu jazyka. Na túto okolnosť nadväzuje ďalšia okolnosť, a to všeobecnosť právnej normy, ktorá je jej definíčnym znakom. Všeobecnosť, ktorá je spätá s aplikáciou termínov označujúcich pojmy, ale nie individualizované entity, potom z povahy vecí je spojená s určitou neostrosťou vymedzenia obsahu a rozsahu pojmov.

Tretia príčina, ktorá ovplyvňuje neurčitosť práva, je daná z povahy právnej úpravy vyplývajúcim rozdielom v hľadiskách systemizácie práva a štruktúrovania právnych predpisov na jednej strane a štruktúrou právnej normy na strane druhej, rozdielom, ktorý možno preklenúť len určitým interpretačným in-

Súdne rozhodnutie ako precedens a sudcovské právo

štrumentárium a v mnohých prípadoch len tvorivou myšlienkovou aktivitou.²⁰ A práve pre neúplnosť práva a z dôvodu, že systém právnych noriem objektívne nemôže predvídať a upraviť všetky spoločenské situácie, ktoré v praxi môžu nastať, ako aj z dôvodu, že sudca nemôže odmietnuť rozhodnúť o práve, je tu právotvorná funkcia sudcu, právotvorná funkcia súdu.

O právotvornej funkcii súdov pojednáva aj Kelsen a je zjavná v prípadoch, keď súdne rozhodnutie má charakter precedensu, to znamená, keď súdne rozhodnutie vytvára všeobecnú normu. Tam, kde sú sudy oprávnené nielen aplikovať už existujúce hmotné právo v ich rozhodovacej činnosti, ale aj vytvoriť právo nové v konkrétnych prípadoch, tak tam je zjavný príklon dať týmto súdnym rozsudkom charakter precedensu. V takom právnom systéme, sudy sú zároveň aj legislatívne orgány v skutočne rovnakom slova zmysle ako orgány, ktoré sa nazývajú zákonodarnými v užšom alebo všeobecnom slova zmysle. Sudy sú v takom právnom systéme tvorcami všeobecných právnych noriem.²¹

Pojem sudcovské právo ako formu dotvárania práva definuje Schlosser²² ako sudcami vytvorené právne zásady, ktoré vo všeobecnosti vznikli za účelom riešenia jednotlivého prípadu a sú záväzné len pre zúčastnené strany. Tieto pravidlá sú produktom právo dotvárajúceho procesu nachádzania práva, pretože sudca nedokázal zdôvodniť svoje rozhodnutie na základe znenia zákona. Takýto zákon, obsahujúci medzery, vedie k to-

mu, že sudca v procese rozhodovania siahol ku všeobecným právnym názorom a zásadám, mimo doposiaľ neúplného zákona *praeter verba legis*, aby tieto medzery vyplnil. Dotváranie práva je v rukách súdov a sudcov. Skutočnosť, že sudy sú oprávnené a poverené uskutočňovať tvorivé nachádzanie práva a jeho dotváranie, je v európskej právnej vede dlho uznávaná a nepopierateľne prítomná. Je osobitne úlohou sudcov, aby na základe všeobecných právnych zásad právo dotvorili, a tak tým vyplnili na jednej strane právne medzery, a na strane druhej tak zároveň prostredníctvom nich podporili dôvody svojho rozhodnutia. V konkrétnosti to znamená, že všetko to, čo zákon ponecháva otvoreným, musí sa vyplniť sudcovským právom.²³

Z teoretického hľadiska je podľa Knappa²⁴ nepochybné, že aplikačný proces a súdna prax v kontinentálnom systéme práva nie je len abstraktné odvodzovanie v podobe logického synologizmu, ale ako proces aplikácie všeobecného pravidla na jedinečnú, v medziach danej právnej normy vždy rôznu skutkovú podstatu – je aj procesom právo dotvárajúcim. Sudca je teda zákonom viazaný v tom zmysle, že nesmie rozhodnúť v rozpore s ním, všeobecná právna norma mu však dovoľuje, aby pri rozhodovaní konkrétneho prípadu postupoval ako spolutvorca toho práva, ktoré v spoločnosti skutočne platí, teda toho, ktoré sa spravidla nazýva *law in action*.

Ak sudca pôsobí dopĺňujúco, presahujúc zákon, prenáša sa tým cez vôľu zákonodarcu. Vystupuje teda ako náhradný

zákonodarca, k čomu na základe zásady deľby moci nie je oprávnený. Na druhej strane si praktické potreby právneho styku vyžadujú takýto zákon presahujúci zásah. Z tohto dôvodu hľadá teória práva riešenie, ktoré by postup súdov v takýchto prípadoch sudcovskej tvorby práva legitimizovalo tak, aby ich konanie predstavovalo súlad s koncepciou právneho štátu. K najčastejšie používaným logickým argumentom patria pojmy prirodzená povaha vecí, právna myšlienka, vecne-logické štruktúry či právno-etické zásady. Tieto sú povýšené do sféry pozitívneho práva a ako také aj vnímané. Ak sudca dotvárajúci právo použije určitý z argumentačných vzorov, bude mať tento krok rovnaký účinok, ako keby aplikoval v súlade s ústavou vytvorené právo.²⁵

V tejto súvislosti podľa Schlossera dotváranie práva predstavuje povinnosť sudcu v kontexte právneho štátu. Sudca nemôže tento postup odmietnuť z dôvodu, že zákon neobsahuje vhodnú právnu normu alebo preto, že právna norma je neúplná. Uvedený postoj zo strany sudcu by bol v rozpore so zásadou zákazom odopretia spravodlivosti *denegatio iustitiae*. Podľa tejto právnej zásady sa vyžaduje, aby sudca každý právny spor, ktorý mu bol procesne správnym postupom predložený (žaloba, návrh, obžaloba), rozhodol, a to aj v prípade, ak by obsahovo príslušné zákonné ustanovenie bolo nejasné, obsahovalo protirečenia či medzery. Súd v takom prípade nesmie odmietnuť rozhodnúť právny spor.²⁶

Štát predstavuje vo svojej podstate agregát jednotlivcov,

Súdne rozhodnutie ako precedens a sudcovské právo

Ľudí žijúcich na limitovanom zemskom povrchu, disponujúci určitou mocou – jeden štát, jedno územie, jeden národ, jedna moc. Suverenita štátu je definujúcou charakteristikou tejto moci. Hoci je jednota moci rovnako podstatná ako jednota územia a obyvateľstva, je dobre možné odlišiť tri rôzne prvky moci – zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc štátu.

Slovo moc má rôzne významy v rôznych súvislostiach. Moc štátu, ktorej sú podriadení jeho obyvatelia, nie je nič iné len platnosť a účinnosť právneho poriadku pre všetkých jeho obyvateľov na danom území. Ak suverenita štátu má byť považovaná za kvalitu jeho moci, potom moc štátu musí predstavovať platnosť a účinnosť národného právneho poriadku v ňom. Kvalita normatívneho právneho poriadku je zdrojom záväzkov a práv.²⁷ Pokiaľ ide o moci výkonnú a súdnu, len výnimočne orgány týchto dvoch mocí vytvárajú všeobecne záväzné normy. Ich typickou činnosťou je vytvárať individuálne normy na základe všeobecných noriem, ktoré sú tvorené legislatívou alebo obyczajom, a zefektívniť sankcie vymenované v týchto všeobecných a individuálnych normách. Najvyšším významom slova exekúcia je urobiť predpokladané sankcie v prípade ich porušenia účinnými, efektívnymi. Funkcie súdnych a správnych orgánov spočívajú vo vytváraní individuálnych noriem na základe existujúcich všeobecných noriem a v ich konečnom vykonaní.

Poznámky:

[1] Cicero, M.T.: *O povinnostech*, Praha 1970, str. 38.

[2] Knapp, V.: *Teorie práva*, C. H. Beck, Praha 1995, str. 206.

[3] Knapp, V.: *Teorie práva*, C. H. Beck, Praha 1995, str. 206

[4] Szabó, I.: *Le rôle actuel de la maxime „Nul n'est censé ignorer la loi“ in VII Congrès de droit compare*, Uppsala 1966.

[5] Zippelius, R.: *Rechtsphilosophie*, München 1982, str. 163.

[6] Knapp, V.: *Teorie práva*, C. H. Beck, Praha 1995, str. 207.

[7] Hanbury, H.G.: *English Courts of Law*, London 1967, str. 124.

[8] Knapp, V.: *Teorie práva*, C. H. Beck, Praha 1995, str. 188.

[9] Knapp, V.: *Teorie práva*, C. H. Beck, Praha 1995, str. 187.

[10] Knapp, V.: *Teorie práva*, C. H. Beck, Praha 1995, str. 188

[11] Kelsen, H.: *General Theory of Law and State*, Harvard University Press, 1949, str. 144.

[12] Kelsen, H.: *General Theory of Law and State*, Harvard University Press, 1949, str. 135.

[13] Kelsen, H.: *General Theory of Law and State*, Harvard University Press, 1949, str. 136.

[14] Kelsen, H.: *General Theory of Law and State*, Harvard University Press, 1949, str. 149.

[15] Cross, R.: *Precedent in English Law*, Hanbury, H.G.: *English Courts of Law*, Allen, C.K.: *op. Cit*, str. 157, tiež pozri: Knapp, V.: *Teorie práva*, str. 133.

[16] Knapp, V.: *Teorie práva*, C. H. Beck, Praha 1995, str. 133

[17] Večeřa, M. a kol.: *Teória práva*, Euro Kodex, Bratislava 2008, str. 198.

[18] Montesquieu, Ch.: *De l'esprit des lois*, O duchu zákonov, Praha 1947, Dobrá voda 2003, str. 199.

[19] Tento princíp bol poprvé výslovne zakotvený v článku 4 Code Civil, ktorý nedovoľuje sudcovi, aby odmietol rozhodnutie z dôvodu „mlčania, nejasnosti alebo nedostatočnosti zákona“, pričom ak by tak sudca urobil, previnil by sa odmietnutím spravodlivosti.

[20] Holländer, P.: *Filosofie práva*, Aleš Čeněk s.r.o., Plzeň 2006, str. 207.

[21] Kelsen, H.: *General Theory of Law and State*, Harvard University Press, 1949, str. 150.

[22] Večeřa, M. a kol.: *Teória práva*, Euro Kodex, Bratislava 2008, str. 183.

[23] Večeřa, M. a kol.: *Teória práva*, Euro Kodex, Bratislava 2008, str. 183.

[24] Knapp, V.: *Teorie práva*, C. H. Beck, Praha 1995, str. 190.

[25] Večeřa, M. a kol.: *Teória práva*, Euro Kodex, Bratislava 2008, str. 198.

[26] Večeřa, M. a kol.: *Teória práva*, Euro Kodex, Bratislava 2008, str. 184.

[27] Kelsen, H.: *General Theory of Law and State*, Harvard University Press, 1949, str. 255.

Ján Šikuta

Najvyšší súd Slovenskej republiky

Zásah do práva na rešpektovanie súkromného života zo strany médií

Pri zásahu médií do súkromného života môžeme uvažovať nad dvoma konkrétnymi článkami Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Ide o článok 8, ktorý zaručuje právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a článok 10, ktorý garantuje právo na slobodu prejavu. Na jednej strane musí byť rešpektovaný súkromný a rodinný život jednotlivca, avšak na druhej strane ostatní, vrátane médií, majú právo na slobodu prejavu. Európsky súd pre ľudské práva charakterizoval právo jednotlivca podľa článku 8 ako právo na sebarealizáciu, kým v článku 10 ide o právo podporiť diskusiu o veciach verejného záujmu. V tejto súvislosti je pri udržiavaní rovnováhy medzi právom na ochranu súkromného života a slobodou prejavu rozhodujúcim faktorom skutočnosť, že zverejnený článok prispieva k diskusii vo všeobecnom záujme.¹ Dvoma základnými konceptmi, ktorým je potrebné sa venovať pri posudzovaní týchto článkov Dohovoru, sú preto súkromný život a verejný záujem.

Pojem súkromný život

Štrasburský súd zdôraznil, že pojem súkromného života je konceptuálne široký. Vzhľadom k tomu, že tento pojem nepripúšťa vyčerpávajúcu definíciu, vzťahuje sa na také aspekty osobnej identity, ako je meno osoby, jej povest', fotografia alebo psychická a morálna integrita.² Tento koncept tiež zahŕňa právo na život v súkromí, bez neželanej pozornosti.³ Pokiaľ ide o fotografie, EŠLP ustálil, že vyobrazenie osoby je jedným z hlavných atribútov jej osobnosti,

nakoľko odhaľuje jedinečné charakteristiky osoby a odlišuje ju od jej rovesníkov. Právo na ochranu obrazových snímok jednotlivca je preto jednou zo základných zložiek osobnostného rozvoja. Predovšetkým predpokladá právo jednotlivca rozhodovať o použití tejto obrazovej snímky, vrátane práva odmietnuť jej zverejnenie.⁴ Záruka, ktorú poskytuje článok 8 Dohovoru, je primárne zameraná na zabezpečenie rozvoja osobnosti každého jednotlivca vo vzťahu k iným ľudským bytostiam bez zásahu zvonka. V nadväznosti na uvedené, zatiaľ čo súkromná osoba verejnosti neznáma si môže uplatňovať nárok na určitú mieru ochrany jej súkromného života, rovnako to neplatí vo vzťahu k osobám verejného záujmu. Čím viac je osoba považovaná za osobu verejného záujmu, tým sa rozsah jej verejného života rozširuje na úkor jej súkromného života.⁶ V judikatúre je koncept osoby verejného záujmu vykladaný extenzívne. Osobami verejného záujmu sú tí, ktorí sa dobrovoľne rozhodnú obetovať svoj život veciam verejným, a ktorí musia nutne akceptovať určitý stupeň ich rozpoznateľnosti verejnosťou. Najverejnejšími zo všetkých osôb verejného záujmu sú zvolení politici.⁷ Ďalšími osobami verejného záujmu sú tí, ktorí zohrávajú symbolickú úlohu v spoločnosti, ako sú členovia kráľovských rodín, či verejné osobnosti z oblasti kultúry, umenia alebo športu.⁸

Pojem všeobecného záujmu

Zásah do súkromného života môže byť odôvodnený tým, že konkrétne uverejnenie podporuje diskusiu vo verejnom

záujme. Aby bolo možné považovať ju za diskusiu vo verejnom záujme, musí sa odohrávať v demokratickej spoločnosti. Posúdenie, či je záležitosť vo verejnom záujme, závisí od dôkladného posúdenia všetkých okolností. Ak jediným účelom zverejnenia článkov a fotografií je uspokojiť zvedavosť konkrétnej čitateľskej verejnosti ohľadom podrobností zo sťažovateľovho súkromného života, nie je možné považovať ho za príspevok k diskusii vo všeobecnom záujme, a to napriek tomu, že sťažovateľ je verejnosti známy.⁹

Zverejnenie faktov o politikoch je v demokratickej spoločnosti mnohokrát prospešné. Štrasburský súd konštatoval, že politik sa nevyhnutne a vedome vystavuje podrobnému prieskumu každého jeho slova a skutku tak zo strany novinárov, ako aj širokej verejnosti.¹⁰ Odhalenie sexuálneho zneužívania alebo závislosti na alkohole alebo drogách zvoleného politika môže byť vo verejnom záujme, naľko tak môže vyjsť najavo, že takýto politik nie je hodný svojej pozície alebo predstavuje určité bezpečnostné riziko. Dokonca pokiaľ ide o hlavu štátu, preukázalo sa ako dôvodné aj zverejnenie tak citlivých informácií, ako sú lekárske záznamy o zdravotnom stave.¹¹

Napriek tomu sa aj osoba verejného záujmu môže oprieť o legitímne očakávania ochrany jej práva na rešpektovanie súkromného života. Určitým aspektom patriacim výlučne do súkromnej sféry totiž prináleží osobitná ochrana, a to aj v prípade, že osoba je známa širokej verejnosti alebo ide o politika.¹² Štrasburský

Zásah do práva na rešpektovanie súkromného života zo strany médií

súd rozhodol, že smrť blízkeho príbuzného a s tým spojený hlboký smútok musia za určitých okolností viesť k prijatiu opatrení na ochranu práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života člena rodiny.¹³ Z judikatúry taktiež vyplýva, že ľúbostný a citový život človeka patrí striktne do súkromnej sféry, a preto by sa nemal dostať do povedomia verejnosti.¹⁴ Nesmieme zabudnúť ani na zónu interakcie jednotlivca s inými, ktorá je jadrom súkromného života. Jej sprístupnenie verejnosti môže zasiahnuť do práva na ochranu súkromného života.

Von Hannover (č. 2) a Axel Springer AG

Posun priniesla rozsiahla judikatúra vo veciach sporov týkajúcich sa práva na rešpektovanie súkromného života a slobody prejavu, ktoré boli prejednávané Veľkou komorou. Ide o [*vec Von Hannover \(č. 2\) proti Nemecku*, č. 40660/08](#) a [*vec Axel Springer AG proti Nemecku*, č. 39954/08](#), sťažnosti oznámené dňa 7. februára 2012. V týchto prípadoch štrasburský súd zdôraznil zásady stanovené judikatúrou, objasnil potrebu dosiahnutia rovnováhy v zmysle týchto zásad a určil praktické kritériá relevantné pre jej nastolenie. Oba rozsudky sa týkajú napätia medzi právom na súkromie a slobodou médií a sú demonštráciou prístupu k rovnakej otázke z rôznych uhlov. Prípád *Von Hannover (č. 2)* sa týkal sťažnosti podanej v súvislosti s porušením článku 8 a prípad *Axel Springer AG* článku 10. V oboch prípadoch boli základné východiská nasledovné: výsledok sťažnosti by teoreticky nemal závisieť od toho, či bola

sťažnosť podaná na ESEP v zmysle článku 8 Dohovoru osobou, ktorej sa zverejnený článok týkal alebo podľa článku 10 vydavateľom.¹⁵ Ak bola zo strany vnútroštátnych orgánov nastolená rovnováha v súlade s kritériami stanovenými judikatúrou, musia byť dané závažné dôvody nato, aby ESEP nahradil rozhodnutie vnútroštátnych súdov svojím rozsudkom.¹⁶ Navyše ESEP určil kritériá relevantné pre dosiahnutie tejto rovnováhy. Uvedenými kritériami sú: podpora diskusie vo všeobecnom záujme, miera, do akej je zainteresovaná osoba známa verejnosti, predmet článku, predošlé správanie zainteresovanej osoby vo vzťahu k médiám, spôsob získania informácií, obsah, forma a dôsledky zverejnenia a závažnosť uloženej sankcie.¹⁷

Vo veci *Von Hannover (č. 2) proti Nemecku*, č. 40660/08 sa sťažovatelia, princezná Karolína Von Hannover a jej manžel sťažovali na zverejnenie fotografií v nemeckom magazíne a na odmietnutie nemeckých súdov vydať zákaz akéhokoľvek ďalšieho zverejňovania týchto fotografií. Tvrdili, že došlo k porušeniu ich práva na rešpektovanie súkromného života garantovaného článkom 8 Dohovoru.¹⁸

Veľká komora vyslovila súhlas s vnútroštátnymi súdmi, že fotografie a sprievodný článok sa týkali vládneho monackého princa a poukazovali nato, ako sa správala kráľovská rodina počas jeho vážnej choroby a hospitalizácie. Vnútroštátne súdy dospeli k tomu, že táto diskusia nielenže uspokojila zvedavosť verejnosti, ale aj obohatila diskusiu vo verejnom záujme a roz-

hodli, že za týchto okolností bol prítomný prvok verejného záujmu. Obdobne záležitosť posúdil aj štrasburský súd, ktorý rozhodol, že zverejnené informácie boli aspoň do určitej miery vecou všeobecného záujmu.

Okrem toho ESEP rozhodol, že vnútroštátne súdy posúdili okolnosti prípadu v súlade s kritériami stanovenými judikatúrou a na záver skonštatoval, že vnútroštátne súdy starostlivo nastolili rovnováhu medzi právom na slobodu prejavu a právom na ochranu súkromného života sťažovateľov. Štát teda neporušil svoj pozitívny záväzok podľa článku 8 a ESEP rozhodol, že nedošlo k porušeniu článku 8 Dohovoru.¹⁹

V paralelnom prípade *Axel Springer AG proti Nemecku*, č. 39954/08 bolo sťažovateľom vydavateľstvo, ktoré namietalo porušenie článku 10 Dohovoru, pretože nemecké vnútroštátne súdy zakázali zverejnenie niekoľkých článkov o relatívne známom televíznom hercovi. Články sa týkali hercovho zatknutia, následného odsúdenia a uloženia trestu za protiprávne prechovávanie drog.²⁰ Aj v tomto prípade štrasburský súd zdôraznil potrebu nastolenia rovnováhy a uplatnenia kritérií stanovených v judikatúre a použil klasický test nevyhnutnosti a proporcionality. V prvom rade mal ESEP zato, že v hre bol verejný záujem: predmetné články sa týkali zatknutia a odsúdenia herca, čo reprezentovalo určitý stupeň všeobecného záujmu. Je v zásade v záujme verejnosti, aby bola táto informovaná o trestných konaniach. Navyše, herec bol známy a aktívne sa snažil zviditeľniť. Okrem

Zásah do práva na rešpektovanie súkromného života zo strany médií

toho informácie boli zverejnené až po ich poskytnutí zo strany orgánov činných v trestnom konaní, zverejnenie článku nemalo pre herca vážne následky a sankcie uložené vydavateľstvu, hoci neboli závažného charakteru, boli spôsobilé negatívne ovplyvniť práva médií. Za týchto okolností mal ESLP, v porovnaní s prípadom *Von Hannover* (č. 2), vážne dôvody nato, aby nahradil rozhodnutie vnútroštátnych súdov svojím vlastným rozsudkom. Bol toho názoru, že vnútroštátne súdy nemali dostatočný podklad nato, aby tento odôvodnil nevyhnutnosť zásahu voči printovým médiám v demokratickej spoločnosti. Napriek širokej miere voľnej úvahy zmluvných štátov vyjadril ESLP presvedčenie, že neexistoval žiaden primeraný vzťah proporcionality medzi obmedzeniami uloženými médiám a sledovaným cieľom. V tomto prípade ESLP, na rozdiel od vnútroštátnych súdov, pripísal väčšiu vážnosť slobode prejavu oproti právu na súkromie a rozhodol, že došlo k porušeniu článku 10 Dohovoru.²¹

Vec Ruusunen proti Fínsku, č. 73579/10 sa týkala autobiografie ženy, ktorá bola priateľkou premiéra a ich vtedajšieho vzťahu. Rozsudok bol oznámený dňa 14. januára 2014, v rovnakom čase, ako rozsudok v inom fínskom prípade, *vec Ojala a Etukeno Oy proti Fínsku, č. 69939/10*, ktorý sa týkal rovnakej problematiky.²² V knihe boli opísané podrobnosti zo života páru, vrátane ich intímneho sexuálneho života. Štrasburský súd skúmal, či odsúdenie a trestný postih uložený priateľke nastolil spravodlivú rovnovahu medzi verejným záujmom a záujmami súkromného života

bývalého premiéra, a či boli zásady uplatnené fínskymi súdmi v súlade so zásadami zakotvenými v článku 10, ktoré boli citované v prípadoch *Von Hannover* (č. 2) a *Axel Springer AG*.²³ ESLP skonštatoval, že odôvodnenie fínskeho Najvyššieho súdu splnilo požiadavky stanovené judikatúrou ESLP. V prvom rade bolo zrejmé, že bývalý premiér bol osobou verejného záujmu, a preto sa od neho očakávala tolerancia väčšej pozornosti zo strany verejnosti v porovnaní s úplne súkromnou osobou.²⁴ Po druhé, napriek tomu, že v knihe bol kladený dôraz na súkromný život páru, obsahovala aj prvky verejného záujmu. Najvyšší súd Fínska mal napríklad zato, že informácie o tom, ako a kedy sa pár prvýkrát stretol a ako rýchlo sa rozvíjal ich vzťah, mali význam pre verejnú diskusiu berúc do úvahy informácie, ktoré premiér sám predtým prezradil. V rámci tejto diskusie mala svoj význam aj informácia o veľkých rozdieloch v životnej úrovni medzi partnermi.²⁵ Po tretie, vo vzťahu k ďalším kritériám bolo zistené, že vnútroštátny súd vzal do úvahy skutočnosť, že väčšina informácií už bola zverejnená samotným premiérom a podrobnosti uvedené v knihe a fotografia neboli získané nezákonným spôsobom. Najvyšší súd Fínska rozhodol, že iba informácie o sexuálnom a intímnom živote bývalého premiéra neboli predtým zverejnené a usúdil, že iba tieto fakty boli neprimerané. Všetky ostatné informácie už boli dostupné verejnosti.

ESLP súhlasil s fínskym Najvyšším súdom. Analýza vnútroštátneho súdu pripísala význam slobode prejavu, ako aj

právu na rešpektovanie súkromného života. Takéto posúdenie bolo v súlade so zásadami stanovenými v judikatúre. Okrem toho, rovnováha bola dosiahnutá z hľadiska naliehavej sociálnej potreby a proporcionality a súkromná časť bola zúžená iba na informácie spadajúce do najzákladnejšieho jadra súkromného života. Štrasburský súd zdôraznil, že za týchto okolností by museli byť dané závažné dôvody nato, aby nahradil rozhodnutie vnútroštátnych súdov. Takéto závažné dôvody v tomto prípade neboli dané a Európsky súd pre ľudské práva skonštatoval, že vnútroštátny súd nastolil spravodlivú rovnovahu medzi týmito protichodnými záujmami a rozhodol, že nedošlo k porušeniu článku 10 Dohovoru.²⁶

Rovnako rozsudok v prípade *Lillo-Stenberg a Sather proti Nórsku, č. 13258/09*, ktorý bol oznámený dňa 16. januára 2016, je dobrým príkladom uplatnenia prípadov *Von Hannover* (č. 2) a *Axel Springer AG*. Sťažovateľmi boli známy hudobník a herečka. Sťažovali sa na zásah tlače do ich súkromia počas ich svadby. Svadba sa konala na malom ostrove dostupnom verejnosti. Istý týždenník zverejnil bez súhlasu páru dvojstranový článok o svadbe s fotografiami. Na fotografiách bola zachytená nevesta a jej otec ako prichádzajú na ostrov na veslárskom člne, nevesta ako ju jej otec privádza k manželovi a návrat novomanželského páru na pevninu peši cez jazero. Pár podal žalobu o náhradu škody voči týždenníku a bol úspešný v konaní pred vnútroštátnymi súdmi. Napriek tomu rozhodla väčšina na Najvyššom súde v Nórsku v neprospech páru.

Zásah do práva na rešpektovanie súkromného života zo strany médií

ESLP akceptoval odôvodnenie väčšiny. V súvislosti s aspektom všeobecného záujmu uviedol, že takýto záujem existuje nielen v prípadoch, kedy sa zverejnenie týka politických záležitostí alebo trestných činov, ale aj pokiaľ ide o športovcov a umelcov. Sťažovatelia boli známymi umelcami, a teda osobami verejného záujmu. Hoci je svadba veľmi osobnou udalosťou, zároveň plní verejnú funkciu a vyvoláva právne dôsledky. Zverejnenie článku o svadbe preto nemôže mať za cieľ iba uspokojiť zvedavosť verejnosti, ale prítomný je aj prvok všeobecného záujmu. Okrem toho, obrad sa konal na mieste dostupnom verejnosti, ľahko viditeľnom a išlo o populárnu dovolenkovú destináciu. ESLP vyjadril presvedčenie, že nórsky Najvyšší súd starostlivo a v súlade s judikatúrou nastolil rovnováhu medzi slobodou prejavu a právom na rešpektovanie súkromného života. Nedošlo teda k porušeniu článku 8 Dohovoru.²⁸

Na záver môžeme zhrnúť, že pokiaľ vnútroštátne súdy v rámci svojej rozhodovacej činnosti správne identifikujú potrebu zabezpečiť rovnováhu medzi príslušnými právami a v rámci tohto procesu uplatnia kritériá stanovené judikatúrou, ich odôvodnenie bude ESLP rešpektovať. Ak má súd za týchto okolností dospieť k inému záveru, musia byť nato dané závažné dôvody. Ide tiež o jednoznačný prejav subsidiárnej úlohy ESLP v oblasti ochrany ľudských práv.

Päivi Hirvelä
Najvyšší súd Fínska

Preklad: Lenka Bogárová

Poznámky:

[1] *Von Hannover proti Nemecku*, č. 59320/00, § 76, ESLP 2004-VI.

[2] *Von Hannover proti Nemecku* (č. 2) [GC], č. 40660/08, § 95, ESLP 2012, *Axel Springer AG proti Nemecku* [GC], č. 39954/08, § 83, 7. február 2012.

[3] *Smirnova proti Rusku*, č. 46133/99 a 48183/99, § 95, ESLP 2003-IX (výňatky).

[4] *Von Hannover proti Nemecku* (č. 2) [GC], č. 40660/08, § 96, ESLP 2012, *Standard Verlags GmbH proti Rakúsku* (č. 2), č. 21277/05, § 48, 4. jún 2009 a *Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) proti Francúzsku*, č. 12268/03, § 53, 23. júl 2009.

[5] *Minelli proti Švajčiarsku* (dec.) č. 14991/02, 14. jún 2005.

[6] *Karhuvaara a Iltalehti proti Fínsku*, č. 53678/00, § 45, ESLP 2004-X.

[7] *Lingens proti Rakúsku*, 8. júl 1986, § 42, *Séria A* č. 103.

[8] *Von Hannover proti Nemecku*, č. 59320/00, § 72, ESLP 2004-VI, *Lillo-Stenberg a Sæther proti Nórsku*, č. 13258/09, § 37, 16. január 2014, *Colaço Mestre a SIC – Sociedade Independente de Comunicação, S.A. proti Portugalsku*, č. 11182/03, § 28, 26. apríl 2007.

[9] *Von Hannover proti Nemecku*, č. 59320/00, § 65, ESLP 2004-VI.

[10] *Lingens proti Rakúsku*, 8. júl 1986, § 42, *Séria A* č. 103.

[11] *Editions Plon proti Francúzsku*, č. 58148/00, § 44, § 53, ESLP 2004-IV.

[12] *Von Hannover proti Nemecku* (č. 2) [GC], č. 40660/08, § 97, ESLP 2012.

[13] *Editions Plon proti Francúzsku*, č. 58148/00, § 47, § 53, ESLP 2004-IV, *Hachette Filipacchi Associés proti Francúzsku*, č. 71111/01, § 46, 14. jún 2007.

[14] *Ojala a Etukeno Oy proti Fínsku*, č. 69939/10, § 54-56, 14. január 2014.

[15] *Von Hannover proti Nemecku* (č. 2) [GC], č. 40660/08, § 106, ESLP 2012, *Axel Springer AG proti Nemecku* [GC], č. 39954/08, § 87, 7. február 2012.

[16] *Von Hannover proti Nemecku* (č. 2) [GC], č. 40660/08, § 107, ESLP 2012,

Axel Springer AG proti Nemecku [GC], č. 39954/08, § 88, 7. február 2012.

[17] *Von Hannover proti Nemecku* (č. 2) [GC], č. 40660/08, § 109-113, ESLP 2012, *Axel Springer AG proti Nemecku* [GC], č. 39954/08, § 89-95, 7. február 2012.

[18] *Von Hannover proti Nemecku* (č. 2) [GC], č. 40660/08, § 15-20, ESLP 2012.

[19] *Von Hannover proti Nemecku* (č. 2) [GC], č. 40660/08, § 118-126, ESLP 2012.

[20] *Axel Springer AG proti Nemecku* [GC], č. 39954/08, § 9-46, 7. február 2012.

[21] *Axel Springer AG proti Nemecku* [GC], č. 39954/08, § 96-111, 7. február 2012.

[22] *Ojala a Etukeno Oy proti Fínsku*, č. 69939/10, 14. január 2014.

[23] *Ruusunen proti Fínsku*, č. 73579/10, § 48, 14.1.2014.

[24] *Ruusunen proti Fínsku*, č. 73579/10, § 47, 14.1.2014.

[25] *Ruusunen proti Fínsku*, č. 73579/10, § 49, 14.1.2014.

[26] *Ruusunen proti Fínsku*, č. 73579/10, § 50-54, 14.1.2014.

[27] *Lillo-Stenberg a Sæther proti Nórsku*, č. 13258/09, § 5-14, 16.1.2014.

[28] *Lillo-Stenberg a Sæther proti Nórsku*, č. 13258/09, § 39-45, 16.1.2014.

Aktuálne žiadosti o rozhodnutie o predbežných otázkach

Vec C-34/16 - González Poyato a Tovar García
[Ú. v. C 136 z 18.04.2016 s. 12](#)

Oblasť práva
ochrana spotrebiteľa

Pôvod prejudiciálnych otázok
Španielsko

Položené otázky

Je v kontexte zmluvy o úvere uzavretej medzi dodávateľom a spotrebiteľom, ktorá obsahuje vopred navrhnutú a individuálne nedohodnutú podmienku týkajúcu sa obmedzenia poklesu dohodnutej bežnej úrokovej sadzby (podmienku stanovujúcu minimálnu úrokovú sadzbu), ktorá nie je začlenená do uvedenej zmluvy dostatočne jasne a zrozumiteľne pre spotrebiteľa, a preto ju súd považuje za nekalú, výklad slovného spojenia „neboli záväzná“, podľa ktorého v prípade, ak súd určí, že uvedená podmienka je nekalá, môže dôjsť k tomu, že platby, ktoré spotrebiteľ v minulosti uhradil dodávateľovi v dôsledku uplatnenia uvedenej podmienky, mu nebudú vrátené, zlučiteľný s článkom 6 ods. 1 [smernice č. 93/13/EHS](#) z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách?

V prípade, ak sa konštatuje, že uvedený výklad je zlučiteľný s článkom 6 ods. 1 smernice č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, je taký výklad, aký bol uvedený vyššie, týkajúci sa účinkov, ktoré treba vyvodit' z vyhlásenia podmienky, aká bola opísaná, za nekalú, zlučiteľný so slovným spojením „primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu

nekalých podmienok“, použitým v článku 7 ods. 1 smernice č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách? V prípade, ak sa konštatuje, že uvedené spôsoby výkladu nie sú zlučiteľné s článkom 6 ods. 1 a článkom 7 ods. 1 smernice č. 93/13/EHS, je začlenenie podmienok, ktoré vymedzujú hlavný predmet zmluvy a nie sú sformulované dostatočne jasne a zrozumiteľne, do zmluvy uzavretej medzi dodávateľom a spotrebiteľom vždy a v každom prípade v rozpore s požiadavkou dôvery, alebo treba posúdiť uvedené porušenie zásady dobrej viery s prihliadnutím na iné okolnosti?

Aké okolnosti musí vnútroštátny súd v tomto poslednom uvedenom prípade posúdiť, aby mohol konštatovať, že nedošlo k porušeniu zásady dobrej viery, pokiaľ zistí, že určitá podmienka, ktorá vymedzuje hlavný predmet zmluvy, nie je sformulovaná dostatočne jasne a zrozumiteľne? Možno medzi také okolnosti konkrétne zaradiť existenciu vnútroštátnej právnej úpravy s právnou silou zákona alebo iného právneho predpisu, ktorá abstraktne upravuje platnosť tohto typu „podmienok stanovujúcich minimálnu úrokovú sadzbu“?

Je v konaní, akým je konanie vo veci samej, ktorého predmetom je individuálna žaloba o určenie neplatnosti „podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu“, ktorá sa považuje za nedostatočne transparentnú, výklad, ktorý obmedzuje vrátenie súm, ktoré spotrebiteľ uhradil dodávateľovi na základe uvedenej podmienky, ktorú súd vyhlásil za nekalú, založený na riziku

vážneho narušenia hospodárskeho verejného poriadku, ak rozsudok vydaný týmto súdom nezakladá prekážku rozhodnutej veci vo vzťahu k iným spotrebiteľom, ktorí sa nachádzajú v rovnakej situácii, zlučiteľný so slovným spojením „neboli záväzná pre spotrebiteľa“, použitým v článku 6 ods. 1 č. smernice 93/13/EHS?

Vec C-21/16 - Euro Tyre
[Ú. v. C 118 z 04.04.2016 s.11](#)

Oblasť práva
dane - daň z pridanej hodnoty

Pôvod prejudiciálnych otázok
Portugalsko

Položené otázky

Majú sa článok 131 a článok 138 ods. 1 [smernice č. 2006/112/ES](#) o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty vykladať v tom zmysle, že v súvislosti s dodaním tovaru v rámci Spoločenstva bránia tomu, aby daňová správa členského štátu odoprela oslobodenie od DPH prevodcovi tovaru s bydliskom alebo sídlom v tomto členskom štáte z dôvodu, že nadobúdateľ s bydliskom alebo sídlom v inom členskom štáte nie je zaregistrovaný vo VIES ani sa na neho v tejto krajine nevzťahuje režim zdanenia nadobudnutia tovaru v rámci Spoločenstva, aj keď v čase prevodu má pridelené platné identifikačné číslo pre DPH v tomto inom členskom štáte, ktoré bolo použité vo faktúrach týkajúcich sa transakcií, ak sú splnené kumulatívne hmotnoprávne podmienky dodania tovaru v rámci Spoločenstva, teda ak bolo na nadobúdateľa prevedené právo disponovať tovarom ako vlastník a ak dodávateľ preukáže,

Aktuálne žiadosti o rozhodnutie o predbežných otázkach

že tovar bol odoslaný alebo prepravený do iného členského štátu, a že na základe takého odoslania tento tovar fyzicky opustil územie členského štátu odoslania alebo začatia prepravy a je určený nadobúdateľovi, ktorý je zdaniteľnou osobou alebo právnickej osobe, ktorá koná ako taká, v inom členskom štáte, než je členský štát odoslania alebo začatia prepravy tovaru? Bráni zásada proporcionality tomu, aby sa článok 138 ods. 1 [smernice č. 2006/112/ES](#) z 28. novembra 2006 vykladal v tom zmysle, že oslobodenie od dane treba odoprieť v prípade, keď prevodca s bydliskom alebo sídlom v členskom štáte vie o tom, že nadobúdateľ s bydliskom alebo sídlom v inom členskom štáte síce má v tomto inom členskom štáte pridelené platné identifikačné číslo pre daň z pridanej hodnoty, no nie je zaregistrovaný vo VIES a v tejto krajine sa na neho ani nevzťahuje režim zdanenia nadobudnutia tovaru v rámci Spoločenstva, ale očakáva, že bude zaregistrovaný ako hospodársky subjekt v rámci Spoločenstva so spätnou účinnosťou?

C-48/16 - ERGO Poist'ovňa
[Ú. v. C 136 z 18.04.2016 s. 14](#)

Oblasť práva

sloboda usadiť sa
slobodné poskytovanie služieb

Pôvod prejudiciálnych otázok
Okresný súd Dunajská Streda,
sp. zn. 16Cb 84/2015

Položené otázky

Má sa spojenie „zmluva medzi zastúpeným a tret'ou stranou sa nerealizuje“ v čl. 11 [smernice č. 86/653/EHS](#) z 18. decembra 1986 o koordinácii práv-

nych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov, vykladať tak, že sa ním rozumie:

a) úplná nerealizácia zmluvy, teda že zastúpený ani tretia osoba si ani čiastočne neposkytnú plnenia predpokladané v zmluve, alebo
b) aj čiastočná nerealizácia zmluvy, teda že sa napríklad nedosiahne predpokladaný objem obchodov, prípadne zmluva nebude trvať predpokladaný čas?

Ak je správny výklad v písmene b) otázky č. 1, má sa čl. 11 ods. 2 smernice č. 86/653/EHS z 18. decembra 1986 o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov vykladať tak, že nie je odchýlením v neprospech zástupcu také ustanovenie zmluvy o obchodnom zastúpení, podľa ktorého je zástupca povinný vrátiť pomernú časť svojej provízie, ak sa zmluva medzi zastúpeným a tret'ou osobou nerealizuje v predpokladanom rozsahu, v rozsahu, ktorý určuje zmluva o obchodnom zastúpení?

Majú sa v prípadoch, o aké ide vo veci samej, pri posudzovaní „viny zastúpeného“ v zmysle druhej zarážky čl. 11 ods. 1 smernice č. 86/653/EHS z 18. decembra 1986 o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov:
a) skúmať len právne dôvody bezprostredne vedúce k ukončeniu zmluvy (napr. že zmluva zanikla v dôsledku neplnenia povinností z nej tret'ou osobou), alebo
b) sa má skúmať aj to, či tieto právne dôvody neboli dôsledkom správania zastúpeného v

právnom vzťahu s touto tret'ou osobou, ktoré túto tretiu osobu viedli k strate dôvery v zastúpeného, a následne k porušeniu povinnosti zo zmluvy so zastúpeným?

C-15/16 - Baumeister
[Ú. v. C 111 z 29.03.2016 s. 12](#)

Oblasť práva

vnútorný trh,
sloboda usadiť sa,
voľný pohyb kapitálu

Pôvod prejudiciálnych otázok
Nemecko

Položené otázky

Spadajú všetky podnikové informácie, ktoré regulovaný podnik poskytol orgánu pre dohľad, bez ohľadu na akúkoľvek ďalšiu podmienku pod pojem „dôverné informácie“ v zmysle článku 54 ods. 1 druhej vety [smernice č. 2004/39/ES](#) z 21. apríla 2004 o trhoch s finančnými nástrojmi, a teda pod služobné tajomstvo podľa článku 54 ods. 1 prvej vety smernice č. 2004/39/ES? Zahŕňa „úradné tajomstvo“ ako súčasť služobného tajomstva v zmysle článku 54 ods. 1 prvej vety smernice č. 2004/39/ES bez ohľadu na akúkoľvek ďalšiu podmienku aj všetky vyjadrenia orgánu pre dohľad nachádzajúce sa v spise vrátane jeho korešpondencie s inými orgánmi? V prípade zápornej odpovede na otázky, má sa ustanovenie o služobnom tajomstve v článku 54 ods. 1 smernice č. 2004/39/ES z 21. apríla 2004 vykladať tak, že pri zaradovaní informácie medzi dôverné je rozhodujúce, či informácie vo svojej podstate spadajú pod služobné tajomstvo alebo či by prístup k informáciám mohol kon-

Aktuálne žiadosti o rozhodnutie o predbežných otázkach

krétne a skutočne zasiahnuť do záujmu na zachovaní ich dôverylosti, alebo je potrebné zohľadniť ostatné okolnosti, pri ktorých existencii informácie spadájú pod služobné tajomstvo, alebo sa orgán pre dohľad môže pri podnikových informáciách regulovanej inštitúcie, ktoré sa nachádzajú v jej spise a listinách orgánu pre dohľad, ktoré s nimi súvisia, odvolať na vyvrátiteľnú domnienku, že ide o obchodné alebo úradné tajomstvo?

Má sa pojem „dôverné informácie“ v zmysle článku 54 ods. 1 druhej vety [smernice č. 2004/39/ES](#) o trhoch s finančnými nástrojmi vykladať tak, že na účely zaradenia podnikových informácií poskytnutých orgánu pre dohľad pod obchodné tajomstvo podliehajúce ochrane, respektíve pod iné informácie, ktoré si zaslúžia ochranu, záleží výlučne na okamihu poskytnutia informácie orgánu pre dohľad? V prípade zápornej odpovede na druhú prejudiciálnu otázku, treba pri otázke, či sa majú podnikové informácie bez ohľadu na zmeny v ekonomickom prostredí chrániť ako obchodné tajomstvo, a teda majú spadať pod služobné tajomstvo podľa článku 54 ods. 1 druhej vety smernice č. 2004/39/ES, vo všeobecnosti predpokladať, že existuje časové obmedzenie, napr. päť rokov, po ktorého uplynutí platí vyvrátiteľná domnienka, že údaje stratili ekonomickú hodnotu? Platí uvedené aj pre úradné tajomstvo?

C-13/16 - Rīgas satiksme
[Ú. v. C 111 z 29.03.2016 s. 10](#)

Oblasť práva
ochrana údajov

Pôvod prejudiciálnych otázok
Lotyšsko

Položené otázky

Má sa slovné spojenie spracovanie je nevyhnutné pre účely legitímnych záujmov, ktoré plní tretia strana alebo strany, ktorým sú údaje odhalené, uvedené v článku 7 písm. f) [smernice č. 95/46/EHS](#) z 24. októbra 1995 o ochrane fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov, vykladať v tom zmysle, že policajný zbor musí oznámiť spoločnosti Rīgas satiksme osobné údaje vyžiadané touto spoločnosťou, ktoré sú nevyhnutné na podanie žaloby v občianskom súdnom konaní?

Má na odpoveď na túto otázku vplyv skutočnosť, že – ako sa uvádza v listinách založených v spise – cestujúci v taxi, ktorého údaje chce Rīgas satiksme získať, bol v čase nehody maloletý?

C-1/16 - Abanca Corporación Bancaria
[Ú. v. C 98 z 14.03.2016 s. 22](#)

Oblasť práva
ochrana spotrebiteľov

Pôvod prejudiciálnych otázok
Španielsko

Položené otázky

Možno články 6 a 7 [smernice č. 93/13/EHS](#) o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách vykladať v tom zmysle, že reštitučné nároky vyplývajúce z určenia neplatnosti podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu uvedenej v zmluve o úvere z dôvodu nekalého povahy tejto podmienky nemajú

spätnú účinnosť od dátumu uzavretia zmluvy, ale až od neskoršieho dátumu? Je kritérium dobrej viery dotknutých osôb, ktoré slúži ako základ na obmedzenie spätnej účinnosti vyplývajúcej z určenia neplatnosti podmienky z dôvodu jej nekalého povahy, autonómny pojem práva Unie, ktorý majú všetky členské štáty vykladať jednotne? V prípade kladnej odpovede na predchádzajúcu otázku, aké predpoklady treba zohľadniť pri určovaní existencie dobrej viery dotknutých osôb?

V každom prípade, je v súlade s článkami 6 a 7 smernice č. 93/13/EHS výklad pojmu dobrá viera dotknutých osôb v tom zmysle, že predajca alebo dodávateľ, ktorý pri uzatváraní zmluvy spôsobil nedostatok transparentnosti, ktorý mal za následok nekalú povahu podmienky, mohol konať v dobrej viere?

Je v súlade s článkami 6 a 7 smernice č. 93/13/EHS výklad pojmu dobrá viera dotknutých osôb v tom zmysle, že dobrú vieru predajcu alebo dodávateľa možno posudzovať abstraktne, alebo ju naopak treba posudzovať so zreteľom na správanie predajcu alebo dodávateľa v súvislosti s uzavretím konkrétnej zmluvy?

Je riziko vážnych ťažkostí, ktoré slúži ako základ na obmedzenie spätnej účinnosti vyplývajúcej z nekalého podmienky, autonómny pojem práva Európskej únie, ktorý majú všetky členské štáty vykladať jednotne? V prípade kladnej odpovede na predchádzajúcu otázku, aké kritériá sa majú vziať do úvahy?

Aktuálne žiadosti o rozhodnutie o predbežných otázkach

V každom prípade, je v súlade s článkami 6 a 7 [smernice č. 93/13/EHS](#), ak sa pri posudzovaní rizika vážnych ťažkostí zohľadňujú iba riziká, ktoré môžu vzniknúť predajcovi alebo dodávateľovi, alebo sa má vziať do úvahy aj škoda, ktorú utrpia spotrebitelia v dôsledku toho, že im nebudú v plnej výške vrátené sumy zaplatené na základe podmienky stanovujúcej minimálnu úrokovú sadzbu? Má sa riziko vážneho narušenia hospodárskeho verejného poriadku v prípade podania individuálnej žaloby spotrebiteľom v súlade s článkami 6 a 7 smernice č. 93/13/EHS posudzovať len so zreteľom na hospodárske dôsledky tejto konkrétnej žaloby, alebo so zreteľom na hospodárske dôsledky, ktoré by vyplynuli z potenciálneho podania individuálnej žaloby veľkým počtom spotrebiteľov?

C-29/16 - HanseYachts

[Ú. v. C 136 z 18.04.2016 s. 10](#)

Oblasť práva

súdna spolupráca v občianskych veciach

Pôvod prejudiciálnych otázok
Nemecko

Položené otázky

V prípade, ak procesné právo členského štátu upravuje dokazovanie v samostatnom konaní, v rámci ktorého sa na základe nariadenia súdu zadováži znalecký posudok, a ak sa v tomto členskom štáte vykoná takéto dokazovanie v samostatnom konaní, pričom následne sa v tom istom členskom štáte začne konať medzi tými istými účastníkmi konania o žalobe vo veci samej, ktorá vychádza z výsledkov tohto dokazovania v samo-

statnom konaní: Má sa v takom prípade považovať už písomné podanie, na základe ktorého sa začalo dokazovanie v samostatnom konaní, za „písomnosť“, ktorou sa začína konanie, alebo rovnocennú písomnosť“ v zmysle článku 30 ods.1 [nariadenia \(ES\) č. 44/2001](#) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach? Alebo sa má za písomnosť, ktorou sa začína konanie alebo rovnocennú písomnosť považovať až písomné podanie, ktorým sa začalo konanie o samotnej žalobe vo veci samej?

C-9/16 - A

[Ú. v. C 136 z 18.04.2016 s.8](#)

Oblasť práva

imigračná politika,
hraničné kontroly

Pôvod prejudiciálnych otázok
Nemecko

Položené otázky

Majú sa [článok 67 ods. 2 ZFEÚ](#), ako aj články 20 a 21 [nariadenia \(ES\) č. 562/2006](#) z 15. marca 2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice, alebo iné pravidlá Európskej únie vykladať v tom zmysle, že bránia takej vnútroštátnej úprave, ktorá policajným orgánom príslušného členského štátu zveruje právomoc, aby v pásme širokom až 30 km od štátnej hranice medzi týmto členským štátom a zmluvnými štátmi [Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985](#), na účely zabránenia alebo zamedzenia nedovoleného vstupu na zvrchované územie tohto členského štátu alebo na účely prevencie pred určitými

trestnými činmi, ktoré smerujú proti bezpečnosti hraníc alebo výkonu ochrany hraníc alebo sú spáchané v súvislosti s prekročením hraníc, zist'ovali totožnosť každej osoby bez ohľadu na jej správanie a na existenciu mimoriadnych okolností, bez toho, aby boli podľa článku 23 a nasledujúcich nariadenia (ES) č. 562/2006 dočasne znovu obnovené hraničné kontroly na dotknutej vnútornej hranici?

Majú sa [článok 67 ods. 2 ZFEÚ](#), ako aj články 20 a 21 nariadenia (ES) č. 562/2006 vykladať v tom zmysle, že bránia takej vnútroštátnej úprave, ktorá policajným orgánom príslušného členského štátu zveruje právomoc, aby na účely zabránenia alebo zamedzenia nedovoleného vstupu na zvrchované územie tohto členského štátu vo vlakoch a v areáloch železníc tohto členského štátu krátkodobo zastavili každú osobu, kládli jej otázky a požiadali ju, aby s cieľom kontroly predložila doklady totožnosti alebo doklady umožňujúce prekročiť hranicu a prezreli predmety, ktoré prepravuje, ak na základe poznatkov o situácii alebo skúseností pohraničnej polície možno predpokladať, že uvedené vlaky alebo areály železníc sa využívajú na nedovolený vstup a vstup sa uskutočňuje zo zmluvného štátu Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda zo 14. júna 1985, bez toho, aby podľa článku 23 a nasledujúce nariadenia (ES) č. 562/2006 boli dočasne znovu obnovené hraničné kontroly na dotknutej vnútornej hranici?

Lenka Bogárová
Najvyšší súd Slovenskej republiky

Nariadenie (EÚ) č. 2421/2015 [32015R2421](#) Revízia európskych civilných konaní

Za účelom zlepšenia prístupu spotrebiteľov a podnikateľov k rýchlej a účinnej spravodlivosti Európsky parlament a Rada Európskej únie ustanovili [nariadením \(ES\) č. 861/2007](#) európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu. Európska komisia v novembri 2013 zverejnila správu o uplatňovaní tohto nariadenia, a tá sa stala primárnym podkladom pre jeho revíziu.

Ako hlavný nedostatok správa Európskej komisie uvádza nízky limit hodnoty pohľadávky stanovený v nariadení (ES) č. 861/2007, ktorý znemožňuje mnohým potenciálnym žalobcom, ktorí sú stranami cezhraničného sporu, využiť zjednodušené európske konanie. V reakcii na konštatovanie Európskej komisie nariadenie (EÚ) č. 2421/2015 zvýšilo s účinnosťou od 14. júla 2017 limit hodnoty pohľadávky v čase doručenia tlačiva, ktorú si možno uplatňovať v európskom konaní vo veciach s nízkou hodnotou sporu na sumu, ktorá nesmie presiahnuť 5 000 eur. Uvedené rozšírenie prístupu k spravodlivosti by podľa navrhovateľa malo posilniť dôveru v cezhraničné transakcie, a tým aj prispieť k väčšiemu využívaniu príležitostí, ktoré ponúka európsky jednotný trh.

Novinkou, ktorú prináša nariadenie (EÚ) č. 2421/2015, je taktiež postavenie elektronického doručovania písomností na roveň fyzickému doručovaniu. Využívanie nových moderných komunikačných technológií stranami cezhraničného sporu, ale aj súdom, má za cieľ efektívnejšie prekonávať geografické vzdialenosti a tým znižovať trovy tých-

to konaní a skracovať ich dĺžku. S tým súvisí aj požiadavka na členské štáty, ktoré majú podporovať používanie technológií diaľkovej komunikácie s cieľom zaručiť spravodlivé konanie s ohľadom na konkrétne okolnosti cezhraničného sporu. Rozhodovanie žalobcu, či podať žalobu, spravidla vždy ovplyvňuje aj výška predpokladaných nákladov sporu. Nariadenie preto kladie dôraz na to, aby výška súdnych poplatkov vybraných za európske konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu nebola nepriemeraná výške pohľadávky a nebola vyššia ako súdne poplatky, ktoré sa vyberajú v prípade iných zjednodušených vnútroštátnych konaní. To by však v žiadnom prípade nemalo brániť možnosti uložiť zákonodarcom za takého konania poplatkovú povinnosť. Uvedené sa týka aj poplatkov za podanie opravných prostriedkov v týchto konaniach.

Na záver možno spomenúť, že nariadenie reviduje obdobne aj európske konanie o platobnom rozkaze, ktoré bolo zavedené [nariadením \(ES\) č. 1896/2006](#). Najdôležitejšia zmena tohto nariadenia sa týka účinkov podania odporu proti európskemu platobnému rozkazu. Pre prípad, že bude odpor podaný v lehote do 30 dní od doručenia európskeho platobného rozkazu (ak žalobca výslovne nepožiadá, aby toto konanie skončilo) bude konanie pred príslušným súdom pokračovať ďalej podľa pravidiel vnútroštátneho civilného súdneho konania alebo európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu.

S cieľom zabezpečiť aktuálnosť vzorových tlačív pre eu-

rópske konanie o platobnom rozkaze a európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu bola na Európsku komisiu nariadením delegovaná právomoc prijímať akty, ktoré sa budú týkať zmien tlačív, ktoré tvoria prílohy oboch revidovaných nariadení. Obe spomínané nariadenia sa budú uplatňovať v revidovanej podobe v Európskej únii od 14. júla 2017.

Samuel Rybníkář

Univerzita Komenského
v Bratislave, Právnická fakulta

Oblasť úpravy

európsky platobný rozkaz,
európske konanie vo veciach
s nízkou hodnotou sporu

Autor predpisu

Európsky parlament,
Rada Európskej únie

Úradný vestník

[Ú. v. EÚ L 341, 24.12.2015,](#)
[s. 1 – 13](#)

Dátum prijatia predpisu

16. decembra 2015
(2013/0403/COD)

Dátum účinnosti

13. januára 2016 (čl. 3)

Dátum uplatňovania

od 14. júla 2017,
14. januára 2017 (čl. 3)

Predpis mení

[nariadenie \(ES\) č. 1896/2006](#),
ktorým sa zavádza európske ko-
nanie o platobnom rozkaze

[nariadenie \(ES\) č. 861/2007](#),
ktorým sa ustanovuje európske
konanie vo veciach s nízkou
hodnotou sporu

Nariadenie (EÚ, Euratom) č. 2422/2015 [32015R2422](#) Reforma Súdneho dvora Európskej únie

V nachádzajúcom období prechádza Súdny dvor Európskej únie zásadnou zmenou, ktorá spočíva v zmene doterajšej trojstupňovej sústavy na dvojstupňovú sústavu. Podľa platného a účinného právneho stavu Súdny dvor v sebe zahŕňa tri súdne organizmy - Súd pre verejnú službu, Všeobecný súd (Tribunál) a Súdny dvor.

Vo veciach v ktorých konal v prvom stupni Súd pre verejnú službu bol Všeobecný súd odvolacím súdnym orgánom. Trojstupňová sústava prinášala so sebou i kompetenčné konflikty najmä v mimozmluvnej zodpovednosti za škodu spôsobenú veciach služobného pomeru pracovníkov Európskej únie. Pokiaľ vo veciach služobného pomeru konal Všeobecný súd ako odvolací, jeho rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť nemohlo byť v riadnom konaní

preskúmané Súdny dvorom. Pritom išlo o zásadné právne veci, ktoré však neprešli procesom tvorby judikatúry za účasti generálnych advokátov, ktorí pôsobia iba na Súdnom dvore. To prinášalo nevyhnutnosť mimoriadnych opravných prostriedkov tzv. réexamen, kedy prvý generálny advokát podával Súdnemu dvoru návrh na preskúmanie právoplatného rozhodnutia Všeobecného súdu.

Koherentnosť judikatúry v Európskej únii sa fakticky dá udržať iba v dvojstupňovej súdnej sústave za účasti generálnych advokátov a veľkej komory Súdneho dvora. Eliminujú sa tým kompetenčné konflikty medzi súdmi prvého stupňa. Navrhovanou reformou dochádza k vytvoreniu systému 2:1. Počet sudcov odvolacieho súdu, Súdneho dvora, bude polovica prvostupňového súdu, Všeobecné-

ho súdu, čo je systém spôsobilý efektívne pôsobiť v prvom stupni a súčasne byť efektívny i v odvolacom konaní. V septembri 2016 dôjde k presunu siedmich sudcov Súdu pre verejnú službu.

Zásadne novým spôsobom sa nastavuje spôsob obmeny sudcov. Nariadením sa ustanovujú prechodné pravidlá na docielenie systému, aby sa každé tri roky vymenila polovica sudcov. Obaja sudcovia z členského štátu budú obmieňaní súčasne a to tak, aby pri tejto čiastočnej obmene bol vždy jeden muž a jedna žena. V zmysle nariadenia je mimoriadne dôležité, aby sa zabezpečila na Všeobecnom súde rodová rovnosť. Pôjde teda o dvoch spoločných kandidátov za členský štát.

Ivan Rumana
Najvyšší súd Slovenskej republiky

Veľká pojednávacia miestnosť Súdneho dvora Európskej únie (ZDROJ: Súdny dvor Európskej únie)

Smernica 2015/2436/EÚ [32015L2436](#) Harmonizácia práva ochranných známk

Právo duševného vlastníctva, a osobitne právo ochranných známk, patrí k tým právnym oblastiam, ktoré sú tradične najviac ovplyvňované právom Európskej únie. Členské štáty už koncom 80-tych rokov minulého storočia pristúpili k určitej miere harmonizácie svojich právnych predpisov v oblasti ochranných známk. Slovenská republika pred svojou prístupou k Európskej únii v roku 2004 zosúladiť svoj právny poriadok s vtedy platným *acquis communautaire* a v roku 2009 transponovala doteraz platnú harmonizačnú smernicu prijatím [zákona č. 506/2009 Z. z.](#) o ochranných známkach.

Smernica č. 2015/2436/EÚ zo 16. decembra 2015 o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných známk potvrdzuje a posilňuje základné princípy známkového práva v Európskej únii, ktorými sú najmä koexistencia a rovnováha ochrany v členských štátoch na jednej strane a na úrovni Európskej únie na strane druhej a zvyšujúca sa miera harmonizácie, konvergenzie a modernizácie európskeho známkového systému vo vzťahu k hmotnému a aj procesnému známkovému právu.

Pokiaľ ide o zmeny v oblasti hmotného známkového práva, je možné upozorniť najmä na nové vymedzenie označenia, ktoré môže tvoriť ochrannú známku, z ktorého bola vypustená požiadavka grafickej znázorniteľnosti. Doplnené boli štyri nové absolútne dôvody zamietnutia alebo vyhlásenia neplatnosti týkajúce sa zemepisných označení, zaradených tradičných špecialít a registrovaných názvov

odrod rastlín. Spresňuje sa vymedzenie ochrannej známky s dobrým menom a zjednocuje sa terminológia v nadväznosti na [nariadenie č. \(EÚ\) 2015/2424](#) zo 16. decembra 2015, keď sa namiesto pojmu ochranná známka Spoločenstva zaviedol pojem ochranná známka EÚ. Smernica č. 2015/2436/EÚ tiež rozšírila práva majiteľa ochrannej známky aj vo vzťahu k zákazu porovnávacej reklamy, tzv. tovaru v tranzite a tiež prípravným úkonom v súvislosti s balením. V konaní o porušovaní práv sa bude možné brániť námietkou nepoužívania ochrannej známky a práva ochrannej známky nebude možné uplatňovať proti majiteľovi neskoršej ochrannej známky, kým je platná. Smernica č. 2015/2436/EÚ zo 16. decembra 2015 obsahuje aj úpravu ochranných známk ako predmetov vlastníctva.

Procesné známkové právo doteraz nebolo predmetom harmonizácie a po prvý krát sa tak objavujú v smernici ustanovenia v súvislosti s povinnými náležitosťami prihlášky ochrannej známky, dátume podania, o označovaní a triedení tovarov a služieb a inštitúte pripomienok. Povinne sa zavádza námietkové konanie na relatívne dôvody a možnosť obrany poukazom na nepoužívanie ochrannej známky.

V súvislosti s reformou známkového systému v Európskej únii je vhodné poukázať aj na kauzálnu príslušnosť súdov v sporoch z priemyselného vlastníctva, ktorú zaviedol [zákon č. 160/2015 Z. z.](#) Civilný sporový poriadok. S účinnosťou od 1. júla 2016 bude jediným príslušným súdom v sporoch z priemys-

elného vlastníctva Okresný súd Banská Bystrica a odvolacím súdom bude Krajský súd v Banskej Bystrici.

Tomáš Klinka
Jitka Mikuličová

Úrad priemyselného vlastníctva
Slovenskej republiky

Oblasť úpravy

právo duševného vlastníctva,
ochranné známky

Autor predpisu

Európsky parlament,
Rada Európskej únie

Úradný vestník

[Ú. v. EÚ L 336, 23.12.2015,](#)
[s. 1 – 26](#)

Dátum prijatia predpisu

16. decembra 2015
(2013/0089/COD)

Dátum účinnosti

12. januára 2016 (čl. 56)

Dátum transpozície

do 14. januára 2019,
14. januára 2023 (čl. 54, ods. 1.)

Predpis ruší

[smernica č. 2008/95/ES](#) o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných známk
od 15. januára 2019

Home Credit Slovakia

Okresný súd v Dunajskej Strede prerokúva spor medzi žalobcom, Home Credit Slovakia, a.s. a žalovanou. Žalobca poskytol žalovanej úver na základe formulárovej zmluvy z 29. júna 2011, ktorá pozostáva z hlavného textu a úverových podmienok. Priamo v hlavnom texte zmluvy sú uvedené popri výške úveru a úrokovej sadzbe údaje o splatnosti všeobecnou formuláciou (15. deň v mesiaci, konečná splatnosť 36 mesiacov po poskytnutí úveru). V úverových podmienkach je upravené, že splátka pozostáva z istiny, úroku a poplatkov a upravený je aj spôsob úročenia. Zmluva však neobsahuje presný splátkový kalendár.

Za daného stavu sa súd zameral na skúmanie zmluvy z pohľadu [zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov](#), ako aj [Občianskeho zákonníka](#). Je zrejmé, že zmluva je zmluvou o spotrebiteľskom úvere, ktorá musí obsahovať náležitosti v § 9 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov. Absencia niektorej z náležitostí spôsobuje bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru. Ako bude uvedené ďalej, okresný súd má pochybnosti o tom, či sú niektoré náležitosti vyžadované v § 9 zákona č. 129/2010 Z. z. v súlade so [smernicou č. 2008/48/ES](#) o zmluvách o spotrebiteľskom úvere. Odpoveď Súdneho dvora Európskej únie na otázku teda môže rozhodnúť o tom, či bude mať žalobca nárok na vrátenie len istiny (bez úrokov a poplatkov) alebo všetkých dohodnutých plnení.

Pri položení prvej otázky Súdnemu dvoru ide o to, či je požiadavka § 9 ods. 1 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov na „písomnú formu“ v súlade s článkom 10 ods. 1 smernice č. 2008/48/ES, ktorý umožňuje jej vydanie na inom trvanlivom nosiči. Písomná forma podľa § 40 ods. 3 Občianskeho zákonníka znamená v zásade podpísanie listiny. Preto môže byť z tohto hľadiska sporné, či môžu byť niektoré náležitosti obsiahnuté v osobitnom dokumente, hoci je aj nepodpísaný, ak je vyhotovený na trvanlivom nosiči (napríklad úverové podmienky). Odpoveď na to by mal dať Súdny dvor výkladom článku 10 ods. 1 smernice č. 2008/48/ES. Ak by požiadavka zákona o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov boli prísnejšie, môže to byť problematické z hľadiska článku 22 ods. 1 smernice č. 2008/48/ES. Druhá otázka smeruje v podstate na vyriešenie rozsahu úplnej harmonizácie sledovanej smernicou č. 2008/48/ES o zmluvách o spotrebiteľskom úvere (odseky 8, 9, 10 a 30 preambuly), najmä toho, či je povinná písomná forma z jej rozsahu vyňatá ako otázka „zmluvného práva“. Súd má o súlade tejto požiadavky so smernicou o zmluvách o spotrebiteľskom úvere pochybnosti.

Nasledujúce dve otázky sa snažia zistiť, či je skutočne nevyhnutné, aby boli všetky náležitosti zmluvy individualizované a obsiahnuté v samotnom texte podpísanej zmluvy, alebo je možné ich určenie napríklad v úverových podmienkach všeo-

becnejším spôsobom. Piata a šiesta otázka reagujú na mierne odlišné znenie § 9 ods. 1 písm. k) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a článku 10 ods. 2 písm. i) smernice č. 2008/48/ES. Zákon č. 129/2010 Z. z. vyžaduje určenie „splátok istiny, úrokov a poplatkov“, kým smernica vyžaduje len určenie „splátok“. Súd má pochybnosti, či je takéto rozšírenie v citovanom zákone v súlade s článkom 22 ods. 1 smernice č. 2008/48/ES, ktorá sleduje tzv. úplnú harmonizáciu. Dlužník je totiž chránený právom žiadať tzv. amortizačnú tabuľku. Posledná otázka sa snaží zistiť, či je v súlade so smernicou č. 2008/48/ES o spotrebiteľskom úvere prístup zákonodarcu, ktorý v § 11 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov sankcionuje absenciu mnohých náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere jeho bezúročnosťou a bezpoplatkovosťou. Najmä ide o to, či je takéto sankcia primeraná v zmysle článku 23 smernice č. 2008/48/ES. Podľa názoru súdu budú mať odpovede na prejednávané otázky veľký význam pre slovenský právny poriadok. V posledných rokoch totiž možno pozorovať rozširovanie povinných náležitostí zmluvy o spotrebiteľských úveroch nad rámec článku 10 smernice č. 2008/48/ES. Vyjasnenie rámca úplnej harmonizácie tak môže viesť k tomu, že tieto ustanovenia zákona budú pre rozpor s právom Európskej únie neaplikovateľné.

Michal Novotný

Okresný súd v Dunajskej Strede

Vec C - 243/15 [Ú. v. C 279 z 24.08.2015 s. 18](#)

Lesoochranárske zoskupenie VLK

Skutkový základ sporu medzi environmentálnou organizáciou (žalobcom) a orgánom verejnej správy (žalovaný) vychádza z riešenia otázky účasti, ktoré sa v oblasti pôsobenia environmentálnych mimovládnych organizácií opiera o ustanovenia [Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovaní procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia](#) schváleného v mene Európskeho spoločenstva [rozhodnutím Rady č. 2005/370/ES](#) zo 17. februára 2005. Súdny spor medzi žalobcom, t.j. občianskym združením založeným podľa slovenského práva, ktorého cieľom je ochrana životného prostredia a žalovaným, t.j. prvostupňovým orgánom, sa týka žiadosti žalobcu o priznanie postavenia účastníka konania v správnom konaní, v ktorom sa riešilo vydanie súhlasu v zmysle § 13 ods. 2 písm. d) [zákona č. 543/2002 Z. z.](#) o ochrane prírody a krajiny na vykonanie stavebnej činnosti v Chránenej krajinskej oblasti Strážovské vrchy.

Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol Súdnemu dvoru Európskej únie podaný vo veci výkladu [článku 47 Charty základných práv Európskej únie](#) v spojení s dotknutými článkami [smernice č. 92/43/EHS](#) o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín a s prihliadnutím na článok 9 ods. 3 a 4 Aarhuského dohovoru, ako aj na právne závery vyslovené Súdnym dvorom v rozsudku vo [veci C-240/09 Lesoochranárske zoskupenie](#). Úlohou Súdného dvora bude odstrániť nejasnosti medzi úniovým výkladom práva na spravodlivé kona-

nie pred orgánmi verejnej správy a vnútroštátnym výkladom o nutnosti zastavenia súdneho konania a neefektívnosti poskytnutia súdnej ochrany práv sporných účastníkov v čase vydania stavebného povolenia, nakoľko žalobcovi bola oznámená v novembri 2008 VLK informácia o začatí správneho konania na vydanie súhlasu postupom podľa ustanovení zák. č. 543/2002 Z. z. s realizáciou oplozenia pozemku mimo hranice zastavaného územia obce pre žiadateľa, stavebníka, s plánovaným rozšírením zvernice na chov zveri v lokalite CHKO podľa projektu s tým, že uvedená lokalita bola Slovenskou republikou začlenená do zoznamu NATURA 2000 ako chránené vtáčie územie ([vyhláška č. 434/2009 Z. z.](#)). Žalobca súčasne požadoval prerušiť konanie o súhlase a o vyriešenie predbežnej otázky, ktorou je rozhodnutie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky rozhodujúceho o udeľovaní výnimky z podmienok ochrany chránených druhov, poukazujúc ďalej na negatíva uvedené v stanovisku Štátnej ochrany prírody, Správy CHKO, ktoré sú svojou povahou tak závažné, že postačujú na neudelenie súhlasu.

V parciálnej časti konania o súhlas, t.j. konania o účastníctve, postupne obvodný úrad v apríli 2009 a následne odvolací orgán v júni 2009 rozhodli, že žalobcovi nebolo priznané postavenie účastníka, čo je predmetom terajšieho súdneho prieskumu vo veci samej. Preto žalobca podal na krajský súd žalobu argumentujúcu v prospech svojho účastníctva v konaní o súhlase najmä ustanoveniami Aarhuské-

ho dohovoru. Následne bolo konanie o súhlas ukončené so žiadateľom - stavebníkom, rozhodnutím o udelení súhlasu bezodkladne vydaným dňa 10. júna 2009, kedy súčasne nadobudlo právoplatnosť hore uvedené napadnuté rozhodnutie o nepriznaní postavenia účastníka. Svojím prvým rozsudkom krajský súd zrušil obidve napadnuté rozhodnutia o účastníctve z dôvodu nesprávneho posúdenia veci a vec vrátil správny orgán na ďalšie konanie. Na odvolanie žalovaného, ktorý najmä argumentoval, že vydanie súhlasu s výstavbou oplozenia v systéme NATURA 2000 nespadá pod článok 6 ods. 1 písm. a) a b) Aarhuského dohovoru, Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 26.01.2012 prvý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s právne záväzným názorom vychádzajúcim z odpadnutia dôvodu konania o účastníctve.

Napriek uvedenému krajský súd druhým rozsudkom zo septembra 2012 opätovne zrušil rozhodnutia obidvoch správnych orgánov o nepriznaní účastníctva a vec vrátil na ďalšie konanie, zotrvávajúc na svojich doterajších právnych názoroch, t.j. že prvostupňový orgán mal konať so žalobcom ako s účastníkom konania, a to vzhľadom na článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru, ktorý má prednosť pred zákonom podľa článku 7 [Ústavy Slovenskej republiky](#), ďalej s prihliadnutím na zmenenú rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (rozsudok sp. zn. 5Sžp 41/2009 z 12. apríla 2011), ako aj na rozsudok Súdného dvora z 8. marca 2011 vo [veci C-240/09](#).

Vec C - 243/15 [Ú. v. C 279 z 24.08.2015 s. 18](#)

Lesoochranárske zoskupenie VLK

Zároveň krajský súd v druhom rozhodnutí dospel k záveru, že správne orgány rozhodli vo veci samej predčasne, keďže v čase správneho konania o súhlase podľa § 13 ods. 2 písm. d) [zákonu č. 543/2002 Z. z.](#) nebolo ešte právoplatne skončené konanie o tom, či žalobca je alebo nie je účastníkom konania o súhlase.

Na základe odvolania podaného neskôr pribratým žiadateľom – stavebníkom (ktorého účasť v konaní o účastníctvo je sporná), Najvyšší súd opätovne druhé rozhodnutie krajského súdu zrušil so záverom, že krajský súd nerešpektoval vyslovený právny názor odvolacieho súdu poukazujúc na svoju doterajšiu judikatúru. Najvyšší súd najmä zdôraznil, že správne konanie o súhlase v čase preskúmania zákonnosti napadnutého rozhodnutia o nepriznaní postavenia žalobcu už netrvá, je naopak ukončené právoplatným rozhodnutím a z uvedeného dôvodu osoba domáhajúca sa postavenia účastníka v správnom konaní už nemôže realizovať svoje procesné oprávnenia.

Takto vyslovené právne názory o odpadnutí predmetu súdneho prieskumu podporila väčšina Správneho kolégia Najvyššieho súdu v stanovisku zo 4. júna 2014 na zjednotenie výkladu niektorých ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. o povolení výnimky bez toho, aby si rozhodujúci orgán vopred vyžiadal stanovisko niektorého z účastníkov. Na uvedenom judikovanom základe krajský súd tretím rozhodnutím z apríla 2013 zastavil súdny prieskum a žalobcu neodkázal na podanie návrhu na do dátované doručenie právoplatné-

ho rozhodnutia o udelení súhlasu s odôvodnením, že od udelenia súhlasu sa už medzičasom lehota 3 rokov prebiehajúcimi súdnymi konaniami skonzovala. Okrem dotknutých ustanovení Charty, smernice o biotopoch a Aarhuského dohovoru bol Súdny dvor upozornený aj na vnútroštátne formálne právne zdroje, najmä usmernenie Ministerstva životného prostredia z 26.09.2011 k postaveniu združení s právnou subjektivitou v konaniach podľa zákona č. 543/2002 Z. z., § 29 ods. 1 a § 40 [Správneho poriadku](#) a ustanovenie § 250b ods. 2 až 4, ako aj § 250d ods. 3 [Občianskeho súdneho poriadku](#).

Miroslav Gavalec
Najvyšší súd Slovenskej republiky

Vec C - 289/15 [Ú. v. C 294 z 07.09.2015 s. 32](#) Grundza

Na Krajskom súde v Prešove je na základe osvedčenia vydaného justičným orgánom Českej republiky podľa prílohy 1 [rámcového rozhodnutia Rady č. 2008/909/SVV](#) z 27. novembra 2008 o uplatňovaní zásady vzájomného uznávania na rozsudky v trestných veciach, ktorými sa ukladajú tresty odňatia slobody alebo opatrenia zahŕňajúce pozbavenie osobnej slobody, na účely ich výkonu v Európskej únii, vedené konanie o uznanie a výkon rozsudku Okresného súdu Cheb z 3. októbra 2014, č. k. 6T 50/2014-183, ktorým bol občan Slovenskej republiky Jozef Grundza uznaný za vinného z prečinu krádeže podľa § 205 ods. 1 písm. a), b), ods. 2 zák. č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. Za

to mu bol podľa § 205 ods. 2 a § 43 ods. 2 Trestného zákonníka uložený súhrnný trest odňatia slobody vo výmere pätnásť mesiacov, na výkon ktorého bol podľa § 56 ods. 2 písm. c) Trestného zákonníka zaradený do väznice s ostrahou. Súčasne podľa § 43 ods. 2 Trestného zákonníka bol zrušený výrok o treste v trestnom rozkaze Obvodného súdu pre Prahu 3 z 28. augusta 2014, ako i všetky ďalšie rozhodnutia na tento výrok obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom ku zmene, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Z uvedeného rozsudku, ako aj z doručeného osvedčenia vyplynulo, že súhrnný trest, ktorý sa má na území Slovenska vykonať, bol Jozefovi Grundzovi uložený aj za prečin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 337 ods. 1 písm. a) Trestného zákonníka, viažuci sa na rozhodnutie príslušného orgánu Českej republiky, ktoré sa vzťahuje iba na jej územie. Aj so zreteľom na publikovanú judikatúru Najvyššieho súdu týkajúcu sa uznávania a výkonu rozhodnutí členských štátov Európskej únie, ktoré doposiaľ neprevzali do svojho právneho poriadku rámcové rozhodnutie, a tretích štátov, podľa ktorej podmienka obojstrannej trestnosti nie je naplnená, ak inkriminovaný skutok, skúmaný *in concreto*, je výslovne viazaný na rozhodnutie príslušného orgánu cudzieho štátu a vzťahuje sa výlučne na územie tohto štátu ([R 2/2011](#)) prerušil krajský súd konanie a Súdnemu dvoru podal prejudiciálnu otázku.

František Mozner
Krajský súd v Prešove

Vec C-120/15 [EU:C:2015:730](#)

KOVOZBER s.r.o.

Záver rozhodnutia

Článok 183 prvý odsek [smernice č. 2006/112/ES](#) o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty sa má vykladať v tom zmysle, že bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, ktorá upravuje výpočet úrokov z omeškania pri vrátení nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty až od uplynutia lehoty 10 dní po skončení daňovej kontroly.

Skutkové okolnosti prípadu

V konaní vedenom na Krajskom súde v Košiciach (sp. zn. 7S 21/2012) sa spoločnosť Kovozerber s.r.o. domáhala voči Daňovému úradu Košice zaplata úrokov z omeškania z vráteného nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty za obdobie od 31. dňa po uplynutí lehoty na podanie daňového priznania DPH za príslušné obdobie až do dňa vrátenia nadmerného odpočtu. Spoločnosť Kovozerber s.r.o. požiadala o vrátenie nadmerného odpočtu DPH za mesiac júl 2007 vo svojom daňovom priznaní podanom 25. augusta 2007. Dňa 14. októbra 2007 začal Daňový úrad Košice daňovú kontrolu na zistenie oprávnenosti nároku spoločnosti Kovozerber s.r.o. na vrátenie nadmerného odpočtu DPH. Daňová kontrola bola ukončená dňa 7. marca 2008 prijatím rozhodnutia o priznaní tohto nároku. Tento nadmerný odpočet bol vrátený 13. marca 2008. Keďže sa spoločnosť Kovozerber s.r.o. domnievala, že daňový úrad mal vrátiť nadmerný odpočet už 25. septembra 2007 a nie až v lehote 10 dní od skončenia daňovej kontroly, podala žiadosť o priznanie úrokov z omeškania, kto-

rá bola daňovým úradom zamietnutá, a tak spoločnosť Kovozerber s.r.o. podala žalobu na Krajský súd v Košiciach.

Podľa uvedeného súdu vnútroštátna právna úprava neupravuje priznanie úrokov z omeškania za oneskorené vrátenie nadmerného odpočtu DPH a chýba aj právna úprava definujúca okolnosti, za akých sa vrátenie nadmerného odpočtu považuje za oneskorené. Okrem iného vysvetľuje, že správca dane ukončí daňovú kontrolu do šiestich mesiacov odo dňa jej začatia a môže sa predĺžiť najviac o 6 mesiacov alebo pri zahraničných osobách najviac o 12 mesiacov. Za týchto okolností Krajský súd v Košiciach rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnu dvoru dve prejudiciálne otázky (uznesenie 7S 21/2012-94), ktorých podstata spočívala v tom, či článok 183 prvý odsek smernice č. 2006/112/ES bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, ktorá viaže výpočet úrokov z omeškania z vráteného nadmerného odpočtu DPH až na uplynutie lehoty 10 dní od ukončenia príslušnej daňovej kontroly a ak áno, aké sú povinnosti vnútroštátneho súdu, pokiaľ ide o uplatnenie existujúcich vnútroštátnych pravidiel.

Právna stránka veci

Článok 183 smernice č. 2006/112/ES nestanovuje povinnosť zaplatiť úroky z nadmerného odpočtu DPH, ktorý sa má vrátiť, ani deň, od ktorého na tieto úroky vzniká nárok, no táto okolnosť sama osebe neumožňuje prijať záver, že uvedené ustanovenie sa musí vykladať v tom zmysle, že na podmienky

stanovené členskými štátmi na vrátenie nadmerného odpočtu DPH sa nevzťahuje nijaká kontrola podľa práva Únie.

Z článku 183, vykladaného vzhľadom na kontext a všeobecné zásady upravujúce oblasť DPH, vyplývajú niektoré osobitné pravidlá, ktoré musia členské štáty dodržať pri úprave postupov na uplatnenie nároku na vyplatenie nadmerného odpočtu DPH.

Členské štáty musia pri stanovení podmienok vrátenia nadmerného odpočtu DPH dbať na to, aby tieto podmienky nespochybňovali zásadu neutrality daňového systému DPH tým, že zdaniteľná osoba bude podľa nich povinná v celom rozsahu alebo sčasti znášať DPH. Konkrétne, uvedené podmienky musia umožniť, aby mohla byť zdaniteľnej osobe za primeraných podmienok vrátená celá suma vyplývajúca z nadmerného odpočtu DPH, čo znamená, že vrátenie sa uskutoční v primeranej lehote vyplatením finančnej hotovosti alebo porovnateľným spôsobom, pričom prijatý spôsob vrátenia nesmie v nijakom prípade pre zdaniteľnú osobu predstavovať žiadne finančné riziko.

Členské štáty s cieľom zabezpečiť na svojom území správne vyberanie splatnej DPH v plnej výške sú povinné overovať daňové priznania zdaniteľných osôb, ich účtovné závierky a ostatné relevantné dokumenty, ako aj vypočítať a vybrať dlžnú daň. Z toho vyplýva, že lehota na vrátenie nadmerného odpočtu DPH môže byť v zásade predĺžená na účely vykonania daňo-

Vec C-120/15 [EU:C:2015:730](#)

KOVOZBER s.r.o.

vej kontroly bez toho, aby bolo nutné považovať túto lehotu za neprimeranú, ak toto predĺženie neprekračuje medze toho, čo je nevyhnutné na jej riadne vykonanie. Ak však dôjde k vráteniu nadmerného odpočtu DPH zdaniteľnej osobe po uplynutí primeranej lehoty, zásada neutrality daňového systému DPH vyžaduje, aby takto generované finančné straty na ujmu zdaniteľnej osoby, ktoré vyplývajú z nemožnosti disponovať s predmetnými peňažnými sumami, boli kompenzované zaplatením úrokov z omeškania.

Právna úprava, ktorá ponecháva daňovým orgánom možnosť začať daňovú kontrolu kedykoľvek, dokonca aj tesne pred uplynutím lehoty na vrátenie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty, čím umožňuje značné predĺženie lehoty na toto vrátenie (v danom prípade lehoty 30 dní od podania daňového priznania), nielenže vystavuje zdaniteľnú osobu finančným nevýhodám, ale navyše zdaniteľná osoba nemôže predvídať dátum, od ktorého bude môcť disponovať finančnými prostriedkami, čo pre ňu predstavuje ďalšiu záťaž.

Takáto vnútroštátna právna úprava nerešpektuje zásadu daňovej neutrality, podľa ktorej sa vrátenie nadmerného odpočtu DPH musí uskutočniť v primeranej lehote, keďže umožňuje zdržanie finančných prostriedkov zodpovedajúce nadmernému odpočtu DPH zdaniteľnej osobe počas podstatného obdobia, ktoré môže byť šesť až dvásťkrát dlhšie, ako je zdaňovacie obdobie jedného mesiaca. V prípade spoločnosti Kovozer

s.r.o. nebol vrátený nadmerný odpočet DPH v primeranej lehote, a preto má podľa práva Únie nárok na zaplatenie úrokov z omeškania, pričom pri ich výpočte sa musí zobrať do úvahy ako počiatkový okamih deň, keď by mal byť nadmerný odpočet dane z pridanej hodnoty v súlade so smernicou o DPH obvykle vrátený. Nakoľko v právnych predpisoch Európskej Únie absentuje úprava stanovenia podmienok, za akých sa majú zaplatiť úroky z omeškania, prináleží vnútroštátnemu právnemu poriadku každého členského štátu stanoviť ich. Tieto podmienky však musia rešpektovať zásady ekvivalencie a efektivity, teda nesmú byť nevýhodnejšie ako podmienky pri podobných nárokoch založených na ustanoveniach vnútroštátneho práva, ako ani stanovené takým spôsobom, aby prakticky znemožnili výkon práv priznaných právnym poriadkom Únie alebo tento výkon nadmerne sťažili.

V súlade s konštantnou judikatúrou Súdneho dvora je úlohou vnútroštátneho súdu (v danom prípade Krajského súdu v Košiciach), ktorý má ako jediný priame poznatky o procesných podmienkach žalôb o náhradu uplatňovaných voči štátu, overiť, či vo veci, v ktorej koná, boli dodržané zásady ekvivalencie a efektivity, a prípadne zabezpečiť, aby sa dodržali. Vzhľadom na to, že vnútroštátny súd je v rámci svojej právomoci poverený uplatňovať ustanovenia práva Európskej únie, má povinnosť zabezpečiť ich plný účinok.

Katarína Eliášová
Najvyšší súd Slovenskej republiky

Oblasť práva

Dane - daň z pridanej hodnoty

Dátum rozhodnutia

21. októbra 2015

Pôvod prejudiciálnej otázky

Krajský súd v Košiciach

Vnútroštátne konanie

sp. zn. 7S 21/2012

Položená otázka

Má sa článok 183 prvý odsek smernice č. 2006/112/ES vykladať tak, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá pri určení podmienok pre vrátenie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty viaže priznanie úrokov z omeškania, oneskoreného vrátenia dane z pridanej hodnoty, až na uplynutie lehoty 10 dní od ukončenia daňovej kontroly na zistenie oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu?

Súvisiaca judikatúra

vec C-107/10 [EU:C:2011:298](#)

Enel Maritsa Iztok 3

vec C-431/12 [EU:C:2013:686](#)

Rafinăria Steaua Română

vec C-654/13 [EU:C:2014:2127](#)

Delphi Hungary Autóalkatrész Gyártó

Relevantná právna úprava

[smernica č. 2006/112/ES](#) o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (článok 183, prvý odsek)

[zákon č. 222/2004 Z. z.](#) o dani z pridanej hodnoty (§ 15, § 79 ods. 1, 2 a 6)

Správa zástupkyne Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva

Na rokovanie vlády Slovenskej republiky bola predložená Správa o činnosti zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva v Štrasburgu za rok 2015.

Podľa správy, zo sťažností, ktoré boli notifikované vláde, EŠLP v uplynulom roku rozhodol celkovo 44 prípadov. Z uvedeného počtu v 14 prípadoch vyhlásil rozsudky (z toho 13 rozsudkov bolo vyhlásených v merite veci a jeden rozsudok sa týkal výlučne spravodlivého zadost'učinenia), v 5 prípadoch EŠLP sťažnosti vyhlásil ako celok za neprijateľné, v 20 prípadoch rozhodol o schválení zmieru dosiahnutého medzi stranami, v štyroch prípadoch vyčiarkol sťažnosti zo zoznamu na základe jednostrannej deklarácie vlády a v jednom prípade rozhodol o vyčiarknutí sťažnosti zo zoznamu svojich prípadov z dôvodu, že sťažovateľ nereagoval na opakované výzvy súdu na predloženie stanoviska.

Z 13 prípadov, v ktorých EŠLP v roku 2015 rozhodol o porušení niektorého z článkov Dohovoru zo strany Slovenskej republiky (v roku 2014 to bolo rovnako v 13 prípadoch), v 5 prípadoch konštatoval porušenie článku 5 Dohovoru (právo na osobnú slobodu a bezpečnosť), z toho v troch prípadoch vyhlásil viacnásobné porušenie tohto článku, v jednom prípade konštatoval porušenie článku 8 Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života), v 6 prípadoch konštatoval porušenie článku 6 ods. 1 Dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie), z toho v 2 prípadoch porušenie práva na prero-

kovanie veci v primeranej lehote, v 1 prípade rozhodol o porušení článku 13 Dohovoru (právo na účinný prostriedok nápravy), a napokon v jednom prípade rozhodol o porušení článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru (právo na pokojné užívanie majetku).

Jedny z najvýznamnejších rozsudkov proti Slovenskej republike v uplynulom roku boli vyhlásené v prípadoch *COMP-CAR, s.r.o. proti Slovenskej republike* (rozsudok z 9. júna 2015), *PSMA, spol. s r.o. proti Slovenskej republike* (rozsudok z 9. júna 2015) a *DRAFT-OVA, a.s. proti Slovenskej republike* (rozsudok z 9. júna 2015), ktoré sa týkali uplatňovania inštitútu mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

Sťažovatelia sa sťažovali, že zrušením právoplatných a vykonateľných rozsudkov v ich prospech Najvyšším súdom Slovenskej republiky na základe mimoriadneho dovolania podaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky na podnet druhého z účastníkov konania boli porušené ich práva podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie a osobitne princíp právnej istoty), resp. aj práva podľa článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru (právo na pokojné užívanie majetku). EŠLP vo svojich rozsudkoch poukázal na všeobecné princípy vyplývajúce z jeho judikatúry. Pri ich aplikácii na predmetné prípady sa nestotožnil s právnymi názormi generálneho prokurátora Slovenskej republiky, Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ani Ústavného súdu Slovenskej republiky a dospel k záveru, že ani v jednom prípade

neboli dané také skutočnosti, ktoré by bolo možné považovať za ospravedlniteľné dôvody pre zrušenie právoplatných a vykonateľných rozsudkov. Konštatoval, že zásah spočívajúci v zrušení právoplatných a vykonateľných rozsudkov bol v rozpore s princípom právnej istoty, ako aj rovnosti zbraní a rozhodol preto o porušení článku 6 Dohovoru.

Kým v prípadoch *COMP-CAR, s.r.o. proti Slovenskej republike* a *PSMA, spol. s r.o. proti Slovenskej republike* vnútroštátne konania v čase rozhodovania EŠLP stále prebiehali, v prípade *DRAFT-OVA, a.s. proti Slovenskej republike*, v ktorom bola sťažujúcou sa spoločnosťou vznesená aj námietka porušenia článku 1 Protokolu č. 1, bolo konanie na vnútroštátnej úrovni právoplatne skončené. EŠLP v tomto ohľade vo svetle svojich záverov podľa článku 6 konštatoval, že pri zásahu do majetkových práv spoločnosti nebola zachovaná spravodlivá rovnováha a sťažujúca sa spoločnosť musela niesť individuálne a neprimerané bremeno. Rozhodol preto, že bol porušený článok 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru. Čo sa týka nároku na náhradu majetkovej škody uplatnenej v tejto súvislosti sťažujúcou sa spoločnosťou, EŠLP poukázal na to, že jeho rozsudok bude predstavovať dôvod pre obnovu vnútroštátneho konania, a že sťažujúca sa spoločnosť by sa mala majetkovej škody dožadovať v takomto konaní.

V 20 prípadoch EŠLP rozhodnutím vzal na vedomie zmier medzi sťažovateľmi a vládou po tom, ako sa uistil, že dosiahnutý zmier je založený na rešpektovaní ľudských práv tak,

Správa zástupkyne Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva

ako je to definované v Dohovore a jeho protokoloch.

Zástupkyňa pristúpila k zmiernemu riešeniu sťažností týkajúcich sa neprimeranej dĺžky konaní predovšetkým v prípadoch, keď ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť z dôvodov, ktoré EŠLP už v minulosti vo svojej rozhodovacej činnosti opakovanne odmietol (napr. že sťažovateľ pred jej podaním nevyčerpal prostriedok nápravy v podobe sťažnosti na priet'ahy v konaní predsedovi dotknutého súdu alebo podal sťažnosť predsedovi dotknutého súdu iba formálne, bez toho, aby mal predseda súdu reálnu možnosť uskutočniť nápravu), alebo v prípadoch, keď ústavný súd neposúdil celkovú dĺžku konania prebiehajúceho na viacerých stupňoch alebo súdoch alebo za zistené priet'ahy v súdnom konaní priznal nedostatočnú výšku primeraného finančného zadost'učinenia.

V štyroch prípadoch EŠLP rozhodol o vyčiarknutí sťažnosti na základe jednostrannej deklarácie vlády. Ide o prípady, v ktorých je dotknutá vláda pripravená uzavrieť zmier za podmienok navrhnutých súdom, avšak sťažovateľ s uzavretím zmiernu nesúhlasí. Za predpokladu, že vláda jednostranne deklaruje, že uznáva porušenie práv sťažovateľa a je pripravená zaplatiť mu spravodlivé zadost'učinenie, EŠLP môže, ak je presvedčený, že dodržiavanie ľudských práv zaručených Dohovorom a jeho protokolmi nevyžaduje, aby sa pokračovalo v posudzovaní predmetnej sťažnosti, vziať na vedomie podmienky deklarácie dotknutej vlády a for-

mu zabezpečenia dodržania v nej uvedených záväzkov a rozhodnúť o vyčiarknutí sťažnosti zo zoznamu svojich prípadov. V jednom prípade EŠLP rozhodol o vyčiarknutí sťažnosti po tom, ako sa k notifikovanej sťažnosti vyjadrila vláda z dôvodu, že sťažovateľ nereagoval na výzvy súdu na predloženie stanovísk a dokumentov, z čoho EŠLP vyvodil, že nemá záujem na ďalšom prerokovaní svojej sťažnosti. V ďalších piatich prípadoch EŠLP rozhodol v prospech Slovenskej republiky rozhodnutím o neprijateľnosti sťažnosti po tom, ako sa k notifikovaným sťažnostiam vyjadrila vláda a sťažovateľ.

V roku 2015 bolo vláde notifikovaných 30 sťažností, teda ich počet zostal na úrovni roku 2014 (28 sťažností). Drvivá väčšina notifikovaných sťažností sa týka namietaného porušenia článku 6 ods. 1 Dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie), predovšetkým v súvislosti s neprimeranou dĺžkou súdnych konaní.

Pokiaľ ide o fungovanie EŠLP, v roku 2015 sa v Bruseli konala konferencia „Implementácia Európskeho dohovoru o ľudských právach: našej spoločnej zodpovednosti“, ktorá bola po konferenciách v Interlakene (2010), Izmiri (2011) a Brighton (2012) štvrtou konferenciou k tejto otázke, pričom dôraz sa kládol na problematiku implementácie Dohovoru a výkonu rozsudkov. Zodpovedá tomu aj štruktúra deklarácie a jej ťažiskové časti. Pripravená deklarácia bola schválená jedomyseľne. Vystúpenia členských štátov potvrdili podporu systému ochrany

ľudských práv zavedeného Radou Európy. Slovenská zástupkyňa vyzdvihla významný prínos systému Dohovoru a ocenila snahy v oblasti zníženia počtu nevybavených zjavne neprijateľných sťažností, zdôraznila však, že rýchlosť konania nemôže ísť na úkor riadneho výkonu spravodlivosti a ocenila preto snahu EŠLP v blízkej budúcnosti uvádzať stručné odôvodnenie rozhodnutí samosudcu. Uviedla, že súčasná prax EŠLP, ktorý iba oznamuje, že sťažnosť zjavne nespĺňa podmienky prijateľnosti bez ich konkretizácie, je kritizovaná značným množstvom slovenských advokátov, ktorí následne nevedia, aké podmienky prijateľnosti neboli splnené v nimi zastupovaných prípadoch. Zástupkyňa zároveň uviedla, že naše orgány by uvítali stručné odôvodnenie rozhodnutí o nariadených predbežných opatreniach a panelu piatich sudcov veľkej komory o odmietnutí postúpenia veci veľkej komore. Následne s odkazom na princíp subsidiarity zdôraznila primárnu zodpovednosť zmluvných strán za aplikáciu a účinnú implementáciu Dohovoru, či už ide o oboznamovanie s judikatúrou, zavádzanie účinných prostriedkov nápravy alebo náležitý výkon rozsudkov. Uvedený prejav reflektoval a podporil hlavné myšlienky pripraveného návrhu [Bruselskej deklarácie](#).

Úplná správa o činnosti zástupkyne Slovenskej republiky pred EŠLP za rok 2015 je zverejnená na [webovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR](#).

Marica Pirošíková
zástupkyňa pred Európskym súdom pre ľudské práva

Svoboda jako základ spravedlnosti...

„QUI STATUIT ALIQUID
PARTE INAUDITA ALTERA,
AEQUUM LICET STATU-
ERIT, HAUD AEQUUS FUTT“

pravil Lucius Annaeus Seneca, tedy volně parafrázováno: „Ten, kdo rozhodl něco a druhou nevyslechl stranu, třebaže rozhodl správně, správně si nevedl sám.“ Neznám lepší definici spravedlivého procesu než toto lakonické konstatování římského filozofa a básníka, dva tisíce let staré. Nic kvalitnějšího, než znali staří Římané, nevymyslíme! A uchylovat se k čemusi novému, leč horšímu, ba dokonce hloupějšímu, je sice tradicí lidského společenství v posledních letech. Směle tedy může, ba dokonce má právo, nárok, ctít spontánní řád společenství svobodných občanů a od moudrosti Seneky, Cicera, Ulpiana a dalších skutečných znalců skutečného práva se neodvracet.

Jako celoživotní praktik práva jsem vždy prohlašoval a jsem o tom hluboce přesvědčen, že právo je jednoduchá vědní disciplína, za předpokladu, že stav naší mysli splňuje tři základní postuláty pro poznání práva. Jde o toto. Naše mysl, za prvé není naplněna zlou vůlí, za druhé dokáže logicky uvažovat a za třetí zná dokonale systém. Rovněž jsem hluboce přesvědčen, že stav mysli autorů textu Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod krátce po skončení druhé světové války splňoval ony tři zmíněné postuláty. Jinak by nemohlo v preambuli Úmluvy zaznít, že Vysoké smluvní strany, tedy podepsané vlády členských států Rady Evropy „potvrzují svou hlubokou víru v ty základní svobody, které

jsou základem spravedlnosti a míru ve světě a které jsou nejlépe zachovávány na jedné straně účinnou politickou demokracií a na druhé straně společným pojetím a dodržováním lidských práv“.

Autoři textu Úmluvy po všech válečných strastech a utrpeních věděli o svobodě totéž, co Marcus Tullius Cicero, jenž kratičkým povzdechem: „O NOMEN DULCE LIBERTATIS“ – „Ó sladké jméno svoboda!“ řekl na téma svobody vše a to dokonale. Víra, že svoboda je základem spravedlnosti a míru ve světě, a že nástroje k jejímu zachování, jako základního kamene evropského společenství, jsou demokracie a dodržování práva, je vírou realistickou a přitom spontánní, protože odráží lidskou zkušenost se všemi možnými druhy nesvobodného, nespravedlivého života, které historie lidstvu přinesla. Co nám tato víra ukazuje v oblasti trestního práva, ať už z pohledu ústavního pořádku či práva mezinárodního? Nic složitějšího či mimořádného, pokud máme dobrou mysl, známe systém a přemýšlíme logicky. Zkrátka nikoli falešnou domněnku, že každý zločin musí být spravedlivě potrestán. Ale poznání fungování lidského společenství v rámci spontánního řádu, že trest za zločin může a musí být, a to bezpodmínečně, výsledkem spravedlivého procesu, v němž byla nezpochybnitelně prokázána vina pachatele zločinu.

Úmluva považuje právo obhajovat se v trestním řízení osobně anebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru zcela přirozeně za právo minimální.

Conditio sine qua non spravedlivého procesu, tou je obhajoba. Žádná vina nemůže být prokázána, žádný trest nemůže být uložen, pokud nejsou splněny veškeré podmínky práva na obhajobu. Jak interpretují soudci ESLP ve svých rozhodnutích právo na obhajobu? Doufám, že se nám daří být co nejjednodušší, nejsrozumitelnější, jinak by výklad neměl smysl. Náš výklad je určen pro kteréhokoli obyvatele Evropy, kterými jsou samozřejmě i právníci, leč nikoli jako jakkoli privilegovaní příjemci interpretace Úmluvy. V současnosti je oficiální interpretace Úmluvy možná toliko v angličtině či francouzštině.

Na závěr bych rád podotkl něco osobního. Většinu svého aktivního advokátského života jsem se zabýval právem civilním. Na druhou stranu jsem do roku 1989 více jak deset let působil jako obhájce ve věcech trestních. A tato zkušenost pro mně, nyní soudce Evropského soudu pro lidská práva, byla zkušeností zásadní. Obhajovat obžalované v době komunistického režimu nebylo jednoduché. Ze všech 47 soudců současného ESLP mám tuto zkušenost jako jediný. A věřte mi, že svým kolegům mám mnoho co říci. Tato škola, nikoli ochrany svobody, ale spíše jejího hledání, byla nesmírně cenná právě pro výkon funkce soudce, jenž neoprávněné zásahy do svobody jednotlivce posuzuje na poli mezinárodního práva. Věřím, že nás nečeká někdy v blízké budoucnosti opět hledání svobody, že svobodu dokážeme chránit.

Aleš Pejchal

Európsky súd pre ľudské práva

Domáce násilie v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva

Problematika domáceho násilia, ktoré môže mať rôzne podoby od fyzického cez psychické alebo verbálne týranie, je všeobecným problémom, ktorý sa týka všetkých členských štátov, a ktorý nie vždy vypláva na povrch, pretože sa objavuje v rámci súkromných vzťahov alebo uzavretých okruhov a nepostihuje iba ženy. Európsky súd pre ľudské práva potvrdzuje, že aj muži môžu byť obeťami domáceho násilia, a že v skutočnosti sú týmto fenoménom zasiahnuté aj deti, či už priamo alebo nepriamo.

K článku 2 Dohovoru

Kontrová proti Slovensku

31. máj 2007, č. 7510/04

Dňa 2. novembra 2002 podala sťažovateľka trestné oznámenie na svojho manžela za napadnutie a bitie elektrickým káblom. V sprievode svojho manžela sa neskôr pokúšala vziať späť svoje trestné oznámenie. Následne toto oznámenie upravila sťažovateľka tak, že údajné konanie jej manžela bolo kvalifikované ako priestupok, ktorý si nevyžadoval prijatie žiadnych ďalších opatrení. Dňa 31. decembra 2002 jej manžel zastrelil ich spoločnú dcéru a syna, narodených v roku 1997 a 2001. Pred Európskym súdom pre ľudské práva sťažovateľka tvrdila, že polícia, ktorá mala vedomosť o hrubom a vyhroždom správaní jej manžela, neprijala primerané opatrenia na účely ochrany života jej detí. Ďalej sa sťažovala, že jej nebola poskytnutá náhrada spôsobenej ujmy. Európsky súd pre ľudské práva vyslovil, že došlo k porušeniu článku 2 (právo na život) Doho-

voru v súvislosti so zlyhaním príslušných orgánov zabezpečiť ochranu životov detí sťažovateľky.

Európsky súd pre ľudské práva skonštatoval, že miestna polícia vzhľadom na trestné oznámenie z novembra 2002 a na núdzové telefonáty z decembra 2002 vedela o situácii v rodine sťažovateľky.

V súlade s aplikovateľnou právnou úpravou bola polícia v nadväznosti na to povinná: prijať trestné oznámenie, okamžite začať vyšetrovanie a trestné stíhanie proti manželovi sťažovateľky, viesť riadny záznam o núdzových volaniach a navrhnúť ďalší postup vo veci a prijať opatrenia v nadväznosti na tvrdenie, že manžel sťažovateľky mal brokovnicu a vyhrážal sa, že ju použije. Jeden z policajtov dokonca pomáhal sťažovateľke a jej manželovi pri úprave trestného oznámenia z novembra 2002 tak, aby bolo konanie kvalifikované ako priestupok, ktorý si nevyžaduje prijatie žiadnych ďalších opatrení. V dôsledku toho, ako to stanovili aj vnútroštátne súdy a potvrdila slovenská vláda, polícia zlyhala pri plnení svojich povinností a priamym dôsledkom tohto zlyhania bola smrť sťažovateľkiných detí.

Európsky súd pre ľudské práva ďalej rozhodol, že došlo k porušeniu článku 13 (právo na účinný opravný prostriedok) Dohovoru vzhľadom k tomu, že sťažovateľka mala byť oprávnená požadovať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ale nemala k dispozícii žiaden relevantný opravný prostriedok pred vnútroštátnym súdom.

Branko Tomašić a ostatní proti Chorvátsku

15. január 2009, č. 46598/06

Sťažovatelia boli rodinnými príslušníkmi dieťaťa a jeho matky, ktorých manžel a otec zabil oboch a následne aj sám seba, mesiac po prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, kde bol z dôvodu rovnakých vyhrožok smrťou. Pôvodne bolo manželovi nariadené podstúpenie povinnej psychiatrickej liečby počas pobytu vo výkone trestu a podľa potreby po prepustení z neho, ale odvolací súd nariadil ukončenie tejto liečby pri jeho prepustení. Sťažovatelia sa osobitne sťažovali, že chorvátsky štát neprijal primerané opatrenia na ochranu dieťaťa a matky a dostatočne efektívne nevyšetрил prípadnú zodpovednosť štátu za ich smrť.

Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že došlo k porušeniu článku 2 (právo na život) Dohovoru z dôvodu, že chorvátske orgány nepodnikli primerané kroky na účely zabránenia smrti dieťaťa a jeho matky. Osobitne podotkol, že zistenia vnútroštátnych súdov a závery psychiatrického vyšetrenia bezpochyby ukázali, že príslušné orgány si boli vedomé, že vyhrožky smrťou adresované matke a dieťaťu boli mienené vážne a mali byť prijaté všetky primerané opatrenia na ich ochranu.

Európsky súd pre ľudské práva ďalej upozornil na niekoľko nedostatkov v konaní príslušných orgánov: napriek tomu, že v správe psychiatria vypracovanej na účely trestného konania bola zdôraznená potreba pokračovať v psychiatrickej liečbe

Domáce násilie v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva

manžela, chorvátska vláda nepreukázala, že takáto liečba bola skutočne a riadne zabezpečená; predložené dokumenty preukázali, že manželova liečba vo výkone trestu pozostávala z konverzačných sedení s väzenským personálom, z ktorých žiaden z nich nebol psychiatrom; ani v príslušných predpisoch ani v rozhodnutiach súdu o nariadení povinnej psychiatrickej liečby nebol obsiahnutý dostatok podrobností ohľadom toho, akým spôsobom mala byť liečba poskytnutá; a napokon, manžel nebol pred prepustením z väzby vyšetrený na účely posúdenia, či stále nepredstavuje hrozbu vo vzťahu k dieťaťu a jeho matke. Európsky súd pre ľudské práva tak prišiel k záveru, že príslušné vnútroštátne orgány neprijali primerané kroky na ochranu ich života.

Civek proti Turecku

23. február 2016, [č. 55354/11](#)

Vyššie uvedený prípad sa týkal vraždy matky sťažovateľov zo strany ich otca. Sťažovatelia sa sťažovali najmä na to, že príslušné orgány nesplnili svoju povinnosť zabezpečiť ochranu života ich matky.

Európsky súd pre ľudské práva mal zato, že došlo k porušeniu článku 2 (právo na život) Dohovoru. Európsky súd pre ľudské práva prišiel k záveru, že napriek tomu, že turecké orgány boli informované o skutočnom a závažnom ohrození života matky sťažovateľov, a napriek jej neustálym sťažnostiam na vyhrážky a obťažovanie, neprijali primerané opatrenia, ktoré mali k dispozícii na to, aby zabránili jej vražde zo strany manžela.

K článku 3 Dohovoru

E. S. a ostatní proti Slovensku

15. september 2009, [č. 8227/04](#)

V roku 2001 sťažovateľka opustila svojho manžela a podala proti nemu trestné oznámenie zato, že týral ju a jej deti. Deti boli narodené v roku 1986, 1988 a v roku 1989. Ďalej podala trestné oznámenie za sexuálne zneužívanie jednej z ich dcér. O dva roky neskôr bol manžel odsúdený za násilie a sexuálne zneužívanie. Sťažovateľkin návrh, aby bolo jej manželovi nariadené opustiť ich obydlie, bol zamietnutý. Vnútroštátny súd zistil, že nemá právomoc na to, aby obmedzil prístup jej manžela k nehnuteľnosti. Sťažovateľka mohla iba po rozvode ukončiť nájomný vzťah. Prvá sťažovateľka a jej deti boli preto nútení odstáť sa od svojich priateľov a rodiny a dve deti museli zmeniť školu. Sťažovali sa, že príslušné orgány im nezabezpečili dostatočnú ochranu pred domácim násilím.

Európsky súd konštatoval, že Slovenská republika neposkytla prvej sťažovateľke a jej deťom okamžitú požadovanú ochranu proti násilnému správaniu jej manžela, a to v rozpore s článkom 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu) a článkom 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) Dohovoru. Európsky súd tiež podotkol, že vzhľadom na povahu a závažnosť tvrdení prvá sťažovateľka a jej deti potrebovali ochranu okamžite, a nie až o jeden alebo dva roky neskôr. Prvá sťažovateľka navyše nemohla ukončiť nájomný vzťah až do

ukončenia rozvodového konania v máji 2002, ani nemohla podať návrh na vylúčenie bývalého manžela z užívania spoločného obydlija, a to až do prijatia novely zákona v januári 2003. V tomto medziobdobí tak ostala bez ochrany pre seba a svoje deti.

E. M. proti Rumunsku

30. október 2012, [č. 43994/05](#)

Sťažovateľka tvrdila najmä, že vyšetrovanie jej trestného oznámenia na domáce násilie spáchané v prítomnosti jej jednapolročnej dcéry, nebolo efektívne. Rumunské súdy odmietli trestné oznámenia sťažovateľky z dôvodu nepreukázania jej tvrdení, že bola obeťou násillia zo strany jej manžela. Európsky súd pre ľudské práva skonštatoval, že došlo k porušeniu článku 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu) Dohovoru v jeho procesnej časti na základe zistenia, že spôsob, akým prebehlo vyšetrovanie, neposkytol sťažovateľke účinnú ochranu požadovanú článkom 3 Dohovoru.

Súd obzvlášť zdôraznil, že pri podaní prvého trestného oznámenia žiadala sťažovateľka pomoc a ochranu zo strany príslušných orgánov pre seba a svoju dcéru pred agresívnym správaním svojho manžela. Napriek skutočnosti, že zákonný rámec zakotvoval spoluprácu medzi jednotlivými orgánmi a mimo-súdne opatrenia na identifikáciu a zabezpečenie opatrení v súvislosti s domácim násilím, a hoci lekárske potvrdenie poskytlo evidentný dôkaz o tvrdeniach sťažovateľky, zo spisu nevyplynulo, že by boli podniknuté nejaké kroky v tejto súvislosti.

Domáce násilie v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva

Valiuliené proti Litve

26. marec 2013, [č. 33234/07](#)

Tento prípad sa týkal sťažnosti ženy, ktorá bola obeťou domáceho násilia, na porušenie povinnosti príslušných orgánov vyšetriť jej tvrdenia ohľadom týrania a vyvodit' zodpovednosť voči jej partnerovi. Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že došlo k porušeniu článku 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu) Dohovoru na základe skutočnosti, že postupy použité v danom prípade a spôsob, akým boli zrealizované trestnoprávne mechanizmy, neposkytli sťažovateľke primeranú ochranu proti domácejmu násiliu. Predovšetkým došlo k priet'ahom pri vyšetrovaní trestného činu a prokurátor rozhodol o zastavení jeho vyšetrovania.

D. P. proti Litve

22. október 2013, [č. 27920/08](#)

Sťažovateľka sa vydala v roku 1989 a rozviedla sa v roku 2001. S manželom mali štyri deti narodené v rokoch 1988, 1990, 1992 a 2000. Sťažovateľka sa sťažovala najmä na skutočnosť, že došlo k priet'ahom v trestnom konaní proti jej bývalému manželovi pre úmyselné a systematické fyzické útoky na ňu a ich tri staršie deti, a že prípad nebol preskúmaný v primeranej lehote. V dôsledku toho podľa nej došlo k premlčaniu trestného stíhania a jej bývalý manžel nebol súdom primerane potrestaný. Po neúspešnej snahe o zmier informovala litovská vláda Európsky súd pre ľudské práva v septembri 2012 o návrhu prijať jednostranné vyhlásenie s cieľom vyriešiť otázku zodpovednosti štátu za

nesplnenie povinnosti zabrániť domácejmu násiliu, ktorá vystala v dôsledku sťažnosti.

V zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a s ohľadom na okolnosti prípadu vláda najmä uznala, že spôsob, akým boli zrealizované trestnoprávne mechanizmy v danom prípade, bol vo vzťahu k trestnému konaniu nesprávny, čím došlo k porušeniu pozitívnych záväzkov štátu podľa článku 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu) Dohovoru. S prihliadnutím na podmienky tohto vládneho vyhlásenia a postupy na zabezpečenie dodržiavania záväzkov v ňom uvedených Európsky súd pre ľudské práva rozhodol o vyčiarknutí sťažnosti zo zoznamu jeho prípadov podľa článku 37 Dohovoru.

N. proti Švédsku

20. júl 2010, [č. 23505/09](#)

Sťažovateľka afganskej štátnej príslušnosti prišla do Švédska s manželom v roku 2004. Ich žiadosť o azyl bola niekoľkokrát zamietnutá. V roku 2005 sa sťažovateľka odlúčila od svojho manžela. V roku 2008 bol jej návrh na rozvod zamietnutý švédskymi súdmi, nakoľko tieto nemali právomoc manželstvo rozviesť, kým nemala sťažovateľka legálny trvalý pobyt v danej krajine. Jej manžel oznámil súdu, že s rozvodom nesúhlasí. Medzičasom sťažovateľka neúspešne podala žiadosť na Švédsku migračnú radu, aby prehodnotili jej vec a zastavili jej deportáciu s odvolaním sa na skutočnosť, že v Afganistane jej hrozí trest smrti, nakoľko sa dopustila cudzoľžstva tým, že nadviazala vzťah

so Švédcom s tým, že ju jej rodina odmietla.

Európsky súd pre ľudské práva skonštatoval, že deportácia sťažovateľky zo Švédska do Afganistanu by predstavovala porušenie článku 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu) Dohovoru, keďže s prihliadnutím na osobitné okolnosti daného prípadu existujú závažné dôvody domnievať sa, že ak by bola sťažovateľka deportovaná do Afganistanu, čelila by rôznym kumulatívnym rizikám odvety zo strany svojho manžela, jeho rodiny, jej vlastnej rodiny a afganskej spoločnosti, ktoré spadajú pod článok 3.

Európsky súd pre ľudské práva osobitne poznamenal, že skutočnosť, že sa sťažovateľka chcela rozviesť s manželom a viac s ním nechcela žiť, môže mať pre ňu vážne, život ohrožujúce následky. Šiitský zákon o osobnom stave z apríla 2009, ktorý sa uplatňuje v Afganistane, v podstate zaväzoval ženy, aby plnili sexuálne požiadavky ich manželov, a aby neopúšťali domov bez povolenia.

Správy ďalej ukázali, že približne 80% afganských žien bolo zasiahnutých domácim násilím. Afganské orgány považovali takéto správanie za súladné so zákonom, preto ho súdne nestíhali. Napokon, ak sa žena chce dostať na políciu alebo súd, musí prekonať verejnú potupu, ktorá postihne ženy, ktoré opustia domov bez mužského sprievodu. Všeobecné riziko naznačené štatistikami a medzinárodnými správami nie je možné ignorovať.

Domáce násilie v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva

K článku 8 Dohovoru

Y. C. proti Veľkej Británii

13. marec 2012, č. 4547/10

Sťažovateľka a jej partner, s ktorým sú spolu niekoľko rokov, mali v roku 2001 syna. V roku 2003 sa rodina dostala do pozornosti sociálnych služieb v dôsledku hádky medzi rodičmi pod vplyvom alkoholu. V rodine došlo k ďalším situáciám zahŕňajúcim domáce násilie a nadmerné požívanie alkoholu, ktoré vyvrcholili koncom roka 2007, kedy bola do rodinného domu viackrát privolaná polícia. V júni 2008 miestne úrady získali núdzový ochranný príkaz potom, čo bol chlapec zranený počas ďalšej násilnej hádky medzi rodičmi. Konanie vo veciach starostlivosti o maloletých skončilo rozhodnutím, ktoré umožňovalo dať dieťa na adopciu. Sťažovateľka namietala, že odmietnutie súdov dať vyhotoviť posudok týkajúci sa jej výlučnej starostlivosti o syna a skutočnosť, že pri rozhodovaní o umiestnení dieťaťa nezohľadnili všetky relevantné okolnosti, predstavujú porušenie jej práv podľa článku 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) Dohovoru.

Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že nedošlo k porušeniu článku 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) Dohovoru na základe zistenia, že dôvody na vydanie príkazu na premiestnenie dieťaťa boli relevantné a dostatočné, a že sťažovateľka dostala príležitosť predložiť svoju vec súdu a bola plne zapojená do rozhodovacieho procesu. Súdom osobitne podotkol, že vo svetle

histórie prípadu a správ sa názor sudcu krajského súdu o tom, že existuje pravdepodobnosť obnovenia vzťahu medzi sťažovateľkou a otcom, čo môže ohroziť blaho dieťaťa, nejavil ako neodôvodnený.

Zároveň, hoci bolo v najlepšom záujme dieťaťa, aby boli jeho alebo jej rodinné väzby zachované v čo najväčšom možnom rozsahu, v danom prípade bolo zjavné, že toto hľadisko bolo prevážené potrebou zaistiť vývoj dieťaťa v bezpečnom prostredí. V tejto súvislosti Európsky súd zistil, že prostredníctvom poskytnutia podpory v boji s alkoholickou závislosťou a pomoci v rodičovstve bolo vyvinuté úsilie obnoviť rodinné spoložitie. Po tom, čo sťažovateľka naznačila, že došlo k jej odlúčeniu od otca dieťaťa, jej boli poskytnuté podrobnosti ohľadom dostupných prostriedkov ochrany pred domácim násilím. Vyšlo však najavo, že tieto prostriedky nevyužila, a napokon sa s otcom dieťaťa zmierila.

Bevacqua a S. proti Bulharsku

12. jún 2008, č. 71127/01

Prvá sťažovateľka, ktorá tvrdila, že bola pravidelne bitá svojím manželom, ho opustila a podala návrh na rozvod. Vzala so sebou aj ich spoločného trojročného syna (druhý sťažovateľ). Napriek tomu sťažovateľka tvrdila, že manžel ju stále bil. So svojím synom strávila štyri dni v dome pre týrané ženy, kde bola údajne varovaná, že môže čeliť trestnému stíhaniu za únos dieťaťa. To mohlo údajne viesť k nariadeniu spoločnej starostlivosti o dieťa zo strany súdu, ktoré by podľa tvrdení sťažova-

teľky jej manžel nerešpektoval. Vznesenie obvinení voči svojmu manželovi za napadnutie údajne vyprovokovalo ďalšie násilie. Jej návrhy na predbežné opatrenia týkajúce sa starostlivosti o dieťa neboli vybavené prednostne a opatrovnícke práva k svojmu synovi získala až po právoplatnom skončení rozvodového konania o rok neskôr.

Nasledujúci rok bola sťažovateľka opäť zbitá svojím bývalým manželom a jej návrhy na začatie trestného stíhania boli odmietnuté z dôvodu, že ide o súkromnú záležitosť, ktorá má byť vyriešená v občianskom súdnom konaní.

Európsky súd rozhodol, že došlo k porušeniu článku 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) Dohovoru v dôsledku kumulatívnych účinkov nesplnenia povinnosti vnútroštátnych súdov bezodkladne vydať predbežné opatrenia vo veci starostlivosti o dieťa v situácii, ktorá mala nepriaznivý vplyv na sťažovateľov, a predovšetkým na blaho druhého sťažovateľa a absencie primeraných opatrení príslušných orgánov počas tohto obdobia v reakcii na správanie bývalého manžela prvej sťažovateľky.

Podľa názoru EŠLP toto malo za následok neposkytnutie pomoci sťažovateľom v rozpore so záväzkom štátu v zmysle článku 8 Dohovoru zabezpečiť právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života. Európsky súd osobitne zdôraznil, že kategorizácia sporu ako „súkromnej záležitosti“ bola nezlučiteľná s povinnosťou orgánov chrániť rodinný život sťažovateľov.

Domáce násilie v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva

A. proti Chorvátsku

14. október 2010, [č. 55164/08](#)

Bývalý manžel navrhovateľky, ktorý trpel posttraumatickou stresovou poruchou a paranojou, ju údajne vystavoval opakovanému fyzickému násiliu, ktoré jej spôsobilo ujmu na zdraví a niekoľko rokov sa jej vyhrážal smrťou. Taktiež ju pravidelne zneužíval pred ich maloletou dcérou. Potom, čo sa pred ním začala skrývať, sťažovateľka podala návrh na súd na vydanie zákazu jej bývalému manželovi prenasledovať ju alebo ju obťažovať. Návrh bol zamietnutý z dôvodu, že sťažovateľka nepreukázala bezprostredné ohrozenie jej života.

Európsky súd konštatoval, že došlo k porušeniu článku 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) Dohovoru spočívajúce v tom, že chorvátske orgány neprijali množstvo opatrení nariadených súdmi na ochranu sťažovateľky alebo s cieľom riešenia psychiatrických problémov jej bývalého manžela, ktoré boli pravdepodobne pôvodcom jeho násilného správania.

Okrem toho nebolo zrejmé, či bývalý manžel podstúpil nejaké psychiatrické liečenie. Európsky súd ďalej vyhlásil sťažnosť sťažovateľky podľa článku 14 (zákaz diskriminácie) Dohovoru za neprijateľnú najmä z dôvodu, že nepredložila dostatočné dôkazy, ako sú správy alebo štatistiky, na preukázanie toho, že opatrenia alebo postupy prijaté Chorvátskom proti domácejmu násiliu alebo účinky takýchto opatrení alebo postupov, boli diskriminačné.

Hajduová proti Slovensku

30. november 2010, [č. 2660/03](#)

Sťažovateľka sa sťažovala najmä na to, že vnútroštátne orgány nesplnili svoju zákonnú povinnosť nariadiť držanie jej bývalého manžela v psychiatrickej liečebni po tom, čo bol odsúdený v trestnom konaní zato, že ju týral a vyhrážal sa jej. Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že absencia primeraných opatrení v reakcii na správanie bývalého manžela sťažovateľky, a predovšetkým nesplnenie povinnosti vnútroštátnych súdov nariadiť jeho držanie v psychiatrickej liečebni po jeho odsúdení, mali za následok porušenie pozitívnych záväzkov štátu podľa článku 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) Dohovoru. Najmä podotkol, že hoci nikdy nedošlo k naplneniu opakovaných vyhrážok bývalého manžela sťažovateľky, tieto boli dostatočné na to, aby zasiahli do psychickej integrity a blaha sťažovateľky do takej miery, aby vyvolali pozitívne záväzky štátu podľa článku 8.

Kalucza proti Maďarsku

24. apríl 2012, [č. 57693/10](#)

Sťažovateľka proti svojej vôli zdieľala svoj byt s jej násilným druhom čakajúc na vyriešenie niekoľkých civilnoprávných sporov týkajúcich sa vlastníctva tohto bytu. Tvrdila najmä, že maďarské orgány jej neposkytli ochranu pred neustálym fyzickým a psychickým týraním v ich domácnosti. Európsky súd pre ľudské práva prišiel k záveru, že maďarské orgány nesplnením svojich pozitívnych záväzkov porušili ustanovenia článku 8 (právo na rešpektovanie súkrom-

ného a rodinného života) Dohovoru. Najmä uviedol, že hoci sťažovateľka podala trestné oznámenia proti jej partnerovi za napadnutie, opakovane žiadala, aby mu boli vydané obmedzujúce príkazy a podala návrh na začatie občianskeho súdneho konania na jeho vypratanie z bytu, príslušné orgány neprijali dostatočné opatrenia na zabezpečenie jej účinnej ochrany.

Kowal proti Poľsku

18. september 2012, [č. 21913/05](#)

Sťažovateľ sa sťažoval, že podľa článku 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) Dohovoru Poľsko nesplnilo svoj pozitívny záväzok ochrániť jeho, jeho mladšieho brata a ich matku pred domácim násilím tým, že neuskutočnilo žiadne kroky za účelom výkonu súdneho rozhodnutia nariaďujúceho jeho otcovi opustiť byt, v ktorom rodina bývala. Sťažovateľ ďalej tvrdil, že v dôsledku toho boli on a jeho rodina vystavení otcovmu násilnému správaniu, a to napriek súdnemu príkazu nariaďujúcemu jeho vystažovanie z bytu.

Európsky súd pre ľudské práva vyhlásil sťažnosť za neprijateľnú (zjavne nepodloženú) v zmysle článku 35 (podmienky prijateľnosti) Dohovoru. S prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu ako celku bol toho názoru, že reakciu príslušných orgánov na konanie sťažovateľovho otca nebolo možné považovať za zjavne neprimeranú vzhľadom na závažnosť predmetných útokov. Rozhodnutia vydané vo veci nebolo možné považovať ani za nespôsobilé pôsobiť preventívne alebo od-

Domáce násilie v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva

strašujúco na správanie páchatelia. Obdobne EŠLP nezistil, že by príslušné vnútroštátne orgány neposudzovali situáciu sťažovateľa a domáce násilie, ktorého sa dopustil jeho otec, vo všetkých súvislostiach ako celok, a že orgány nereagovali na situáciu primerane v celom rozsahu napríklad tým, že na nich prebiehalo niekoľko konaní, ktoré sa týkali samostatných prípadov domáceho násilia.

I. Wilson proti Veľkej Británii 23. október 2012, č. 10601/09

Tento prípad sa týkal sťažnosti obete domáceho násilia na spôsob vedenia vnútroštátneho trestného konania voči jej manželovi za ťažké ublíženie na zdraví zo strany príslušných orgánov a jej tvrdenia, že jeho podmienené odsúdenie bolo príliš mierne. Európsky súd pre ľudské práva vyhlásil sťažnosť za neprijateľnú (zjavne nepodloženú) na základe zistenia, že príslušné vnútroštátne orgány Severného Írska neporušili svoju povinnosť chrániť práva sťažovateľky podľa článku 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) Dohovoru. EŠLP najmä konštatoval, že sťažovateľka podala príslušným orgánom iba jedno trestné oznámenie. Tento incident bol okamžite vyšetrený, jej manžel zatknutý a obvinený a trestné konanie, ktoré nasledovalo potom, prebehlo bez prieťahov. Sťažovateľka nepredostrela Európskemu súdu pre ľudské práva žiadne ďalšie špecifické tvrdenia ohľadom násilného správania.

K článku 14 Dohovoru

Opuz proti Turecku

9. jún 2009, č. 33401/02

Sťažovateľka a jej matka boli niekoľko rokov napádané a ohrozované zo strany manžela sťažovateľky. Útoky mali často za následok život ohrozujúce zranenia oboch žien. Okrem jednej výnimky nebolo začaté trestné stíhanie, pretože obe ženy vzali späť svoje trestné oznámenia, a to napriek ich vysvetleniam, že manžel ich k tomu donútil vyhrožkami, že ich zabije. Manžel následne sedemkrát bodol svoju ženu, za čo dostal pokutu splatnú v splátkach.

Obe ženy podali niekoľko trestných oznámení, v ktorých tvrdili, že ich životy sú ohrozené. Manžel bol vypočutý a prepustený. Napokon, keď sa obe ženy pokúsili odstáňovať od neho, manžel zastrelil svoju svokru odôvodňujúc to tým, že bránil svoju česť. Bol odsúdený za vraždu na trest doživotia, ale až do rozhodnutia o podanom odvolaní bol prepustený. Následne, podľa slov jeho manželky, pokračoval vo vyhrožkách voči nej.

Európsky súd pre ľudské práva mal za to, že došlo k porušeniu článku 2 (právo na život) Dohovoru v súvislosti s vraždou svokry a k porušeniu článku 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu) Dohovoru, pokiaľ ide o porušenie povinnosti štátu chrániť jeho manželku. Európsky súd pre ľudské práva taktiež uviedol, po prvýkrát vo veci týkajúcej sa domáceho násilia, že došlo k porušeniu článku 14 (zákaz diskriminácie) v spojení s článkami 2 a 3 Dohovoru. Dospel k záveru, že domáce násilie postihovalo najmä ženy a celková nečinnosť

tureckých súdov, ktorá mala diskriminačný charakter, prispela k vytvoreniu klímy podporujúcej tento fenomén. Násilie, ktorému bola vystavená sťažovateľka a jej matka, tak mohlo byť považované za rodovo motivované a diskriminačné voči ženám.

Rumor proti Taliansku 27. máj 2014, č. 72964/10

Sťažovateľka sa sťažovala, že príslušné orgány jej neposkytli pomoc po vážnom incidente domáceho násilia spáchanom voči nej v novembri 2008 a neposkytli jej ochranu pred ďalším násilím. Sťažovateľka tvrdila, že jej bývalému partnerovi nebola uložená povinnosť podstúpiť psychologickú liečbu, a naďalej predstavoval hrozbu pre ňu a pre jej deti. Rovnako ďalej sťažovateľka tvrdila, že ubytovacie stredisko vybrané na účely jeho domáceho väzenia, umiestnené len 15 km od jej domova, bolo neadekvátne. EŠLP skonštatoval, že nedošlo k porušeniu článku 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu) samostatne ani v spojení s článkom 14 (zákaz diskriminácie) Dohovoru. EŠLP zistil, že talianske orgány zaviedli právny rámec, ktorý im umožňoval prijať opatrenia proti osobám obvineným z domáceho násilia, a že tento právny rámec bol účinný vo vzťahu k páchatelovi trestného činu, ktorého bola sťažovateľka obeťou a na zamedzenie opakovaného výskytu násilných útokov voči jej telesnej integrite.

Preklad: Lenka Bogárová

ZDROJ: Európsky súd
pre ľudské práva

Súdny systém Gruzínska

Štruktúra a organizácia súdneho systému

Od roku 1997 prebieha v Gruzínsku reforma súdneho systému, ktorej cieľom je zabezpečiť nezávislosť súdnictva a rovnováhu medzi zložkami štátnej moci. V rámci druhej fázy reformy došlo k reforme celého súdneho systému vrátane správnych orgánov. Súčasťou druhej fázy reformy bolo okrem iného aj zriadenie Najvyššieho súdu Gruzínska ako inštančne najvyššej súdnej autority, ktorá rozhoduje vo veciach v poslednom stupni po podaní dovolania (kasačný súd).

Reforma súdneho systému ešte stále prebieha. Účelom poslednej fázy reformy je zaistiť vyššiu úroveň vnútornej nezávislosti jednotlivých sudcov a ich rozsiahlejšie zapojenie do procesu riadenia súdov. Gruzínsky súdny systém je upravený v celom rade právnych predpisoch. V zmysle ústavy Gruzínska pozostáva jeho súdny systém z Ústavného súdu ako orgánu kontroly a ochrany ústavnosti a všeobecných súdov.

Ústavný súd je súdnym orgánom kontroly ústavnosti, ktorý zodpovedá za zabezpečenie súladu zákonov, medzinárodných zmlúv a nariadení vydaných rôznymi vládami s ústavou. Na Ústavnom súde Gruzínska pôsobí deväť sudcov menovaných prezidentom, parlamentom a Najvyšším súdom, pričom každý z nich menuje troch sudcov na funkčné obdobie desiatich rokov. Správu súdnictva zabezpečujú všeobecné súdy. Gruzínske všeobecné súdy sa delia na okresné, mestské a

odvolacie súdy a Najvyšší súd.

Okresné a mestské súdy

sú súdmi prvej inštancie, ktorých počet a územná pôsobnosť sú vymedzené Najvyššou radou spravodlivosti. Na okresných a mestských súdoch pôsobia magistrátni sudcovia. Magistrátnym sudcom je sudca okresného a mestského súdu, ktorý vykonáva svoju funkciu v rámci administratívno-územnej jednotky nachádzajúcej sa v obvode okresného (mestského súdu). Na okresnom (mestskom súde) by mali pôsobiť aspoň dvaja sudcovia, z ktorých jeden by mal rozhodovať trestnoprávne a druhý občianskoprávne a iné druhy vecí.

Odvolacie súdy sú súdy druhej inštancie zriadené Najvyššou radou spravodlivosti v Kutaisi a Tbilisi. Odvolací súd v Kutaisi rozhoduje o odvolaniach proti súdom prvého stupňa so sídlom v západnom Gruzínsku, zatiaľ čo rozhodovanie o odvolaniach proti rozhodnutiam súdov z východného Gruzínska patrí do právomoci odvolacieho súdu v Tbilisi. Odvolací súd rozhoduje o podaných odvolaniach proti rozhodnutiam okresných a mestských súdov v senátoch zložených z troch sudcov. Odvolací súd sa skladá z nasledovných komôr: občianskoprávna, správna a trestnoprávna komora a vyšetrovací senát. Počet sudcov v jednotlivých komorách a vo vyšetrovacom senáte určuje Najvyššia rada spravodlivosti. Sudca vyšetrovacieho senátu rozhoduje o odvolaniach samostatne ako samosudca.

Najvyšší súd Gruzínska sídli v Tbilisi a je súdom najvyš-

šieho stupňa a poslednej inštan- cie v rámci súdneho systému v krajine. Na Najvyššom súde boli zriadené nasledovné komory: občianskoprávna, správna a trestnoprávna komora, veľká komora, plénum, disciplinárna komora a kvalifikačná komora.

Komory Najvyššieho súdu (okrem disciplinárnej a kvalifikačnej komory) rozhodujú o odvolaniach proti rozhodnutiam odvolacích súdov v senátoch zložených z troch sudcov, avšak veľká komora rozhoduje vo veci v senáte zloženom z deviatich sudcov. Veľká komora rozhoduje vo veci ak ide o vec, predmetom ktorej je zriedkavý právny problém alebo ak veľká komora nesúhlasí so skorším právnym posúdením inej komory. Veľká komora je tvorená predsedom Najvyššieho súdu, predsedami iných komôr a aspoň 12 sudcami zvolenými plénom z členov komôr na obdobie dvoch rokov.

Plénum sa skladá z predsedu, prvého podpredsedu a podpredsedov Najvyššieho súdu a predsedov odvolacích súdov. Plénum je okrem iného oprávnené voliť členov komôr, vrátane veľkej a kvalifikačnej komory, voliť troch sudcov Ústavného súdu, podávať odporúčania prezidentovi alebo vláde Gruzínska ohľadom uzatvárania medzinárodných zmlúv vo veciach spadajúcich do právomoci Najvyššieho súdu, kreovať poradno-výskumný výbor Najvyššieho súdu, pripravovať a zverejňovať výročné správy o stave súdnictva v Gruzínsku a podobne.

Plénum Najvyššieho súdu schvaľuje zloženie disciplinárnej komory Najvyššieho súdu

Súdny systém Gruzínska

pozostávajúcej z troch členov, na obdobie troch rokov. Disciplinárna komora rozhoduje o odvolaniach proti rozhodnutiam Disciplinárneho senátu sudcov všeobecných súdov Gruzínska. Kvalifikačná komora Najvyššieho súdu rozhoduje o odvolaniach proti rozhodnutiam Najvyššej rady spravodlivosti o odmietnutí vymenovania do doživotnej funkcie sudcu. Plénum volí troch členov kvalifikačnej komory na obdobie dvoch rokov. Členom kvalifikačnej komory nemôže byť sudca Najvyššieho súdu, ktorý je zároveň členom Najvyššej rady spravodlivosti.

Vymenovanie a odvolávanie sudcov

Gruzínsky ústavný zákon o všeobecných súdoch stanovuje niekoľko požiadaviek, ktoré musí spĺňať kandidát na funkciu sudcu, vrátane veku, vzdelania, pracovných skúseností a podobne. Kandidát na funkciu sudcu musí byť občanom Gruzínska vo veku minimálne 30 rokov s vysokoškolským právnickým vzdelaním, musí mať aspoň päť rokov pracovných skúseností v odbore a plynulo ovládať štátny jazyk. Kandidát musí zložiť justičnú skúšku a absolvovať školiaci kurz Najvyššej rady spravodlivosti. Následne by mal byť zapísaný na zoznam kvalifikovaných justičných čakatel'ov a až po splnení všetkých vyššie uvedených požiadaviek sa stane kandidát spôsobilým nato, aby bol vymenovaný, zvolený za sudcu.

Pri rozhodovaní o vymenovaní do funkcie sudcu sa vychádza z číselného poradia na kvalifikačnom zozname. Osoba,

ktorá bola v minulosti odsúdená, nemôže byť vymenovaná za sudcu. Ten, kto spĺňa vyššie uvedené požiadavky, je považovaný za kandidáta na funkciu sudcu po podaní prihlášky Najvyššej rade spravodlivosti na obsadenie voľného miesta. Kandidát, ktorý absolvoval školenie Najvyššej rady spravodlivosti, sa stane sudcom na základe výberového konania, ktorého konanie oznamuje Najvyššia rada spravodlivosti zverejnením v úradnom vestníku.

Predseda a sudcov Najvyššieho súdu volí parlament väčšinou všetkých svojich členov na obdobie desiatich rokov na základe návrhu prezidenta. Predseda Najvyššieho súdu navrhne kandidátov na sudcov Najvyššieho súdu prezidentovi, ktorý navrhne parlamentu kandidáta, ktorý spĺňa príslušné požiadavky.

Sudcovia okresného, mestského súdu a odvolacích súdov sú menovaní Najvyššou radou spravodlivosti na obdobie troch rokov pred ich doživotným zvolením do funkcie. Najskôr dva mesiace pred a najneskôr jeden mesiac po uplynutí trojročného funkčného obdobia rozhoduje Najvyššia rada spravodlivosti o zvolení sudcu do doživotnej funkcie. Na účely hodnotenia sudcov, ktorí majú byť vymenovaní na funkčné obdobie troch rokov predtým, ako budú vymenovaní doživotne, sú zákonom stanovené jasné a objektívne kritériá, ako aj objektívny postup hodnotenia, vrátane práva hodnotených sudcov odvolať sa proti negatívnym hodnoteniam.

Sudcovia požívajú sudcovskú imunitu. Ak tak rozhodne

Najvyššia rada spravodlivosti, sudca je zvolený do doživotnej funkcie, to znamená, že bude sudcom, až kým nedosiahne zákonný vekový limit 65 rokov. Pred rozhodnutím o vymenovaní Najvyššia rada spravodlivosti oznámi uskutočnenie výberového konania na voľné miesto.

V právnej úprave je stanovených niekoľko dôvodov na odvolanie sudcu z funkcie. Patrí k nim napríklad osobná žiadosť, disciplinárne previnenie, porušenie ustanovení o nezlučiteľnosti funkcie, strata občianstva, odsúdenie alebo iné dôvody. K disciplinárnym previneniam, ktoré môžu mať za následok odvolanie sudcu všeobecného súdu z funkcie, patria trestné činy korupcie alebo zneužitie verejnej funkcie, vykonávanie činností nezlučiteľných s funkciou sudcu, dopustenie sa nevhodného konania, nesplnenie alebo čiastočné splnenie povinností, porušenie zásad sudcovskej etiky. Odvolanie sudcu z funkcie na základe disciplinárneho previnenia si vyžaduje rozhodnutie disciplinárnej komory.

Orgány súdnej správy

Najvyššia rada spravodlivosti je základným ústavným orgánom súdnej správy. Jej funkcie špecifikované v gruzínskom ústavnom zákone o všeobecných súdoch sú nasledovné: menovanie a odvolávanie sudcov súdov všetkých stupňov, ako aj organizácia justičných skúšok a príprava návrhov potrebných na implementáciu reformy súdnictva. Všetky tri zložky štátnej moci sa podieľajú na kreovaní Najvyššej rady spravodlivosti. Táto je zložená z 15 členov, pričom osem z

Súdny systém Gruzínska

nich volí samosprávny orgán sudcov všeobecných súdov, päť je volených gruzínskym parlamentom a jeden gruzínskym prezidentom. Predseda Najvyššieho súdu, ktorý predsedá Najvyššej rade spravodlivosti, má výlučné právo podať návrh na vymenovanie ôsmich členov Najvyššej rady spravodlivosti do Konferencie sudcov. Oddelenie všeobecných súdov bolo zriadené Najvyššou radou spravodlivosti na účely logistickej podpory všeobecných súdov, okrem Najvyššieho súdu.

Konferencia sudcov je samosprávnym orgánom zloženým zo všetkých sudcov všeobecných súdov a predsedá mu predseda Najvyššieho súdu. Cieľom konferencie je ochrana a posilnenie nezávislosti súdnictva, propagácia zvýšenia dôvery verejnosti v súdy a podpora dobrej povesti sudcov. Konferencia okrem iného zodpovedá za prijímanie etických pravidiel sudcov, schvaľovanie charty a nariadení konferencie, či prijímanie výročných správ predsedu konferencie a predsedu oddelenia všeobecných súdov. Konferencia je okrem toho oprávnená voliť tajomníka Najvyššej rady spravodlivosti a jej ďalších členov. Správny výbor konferencie je prostredníkom medzi Konferenciou sudcov a Najvyššou radou spravodlivosti. Zabezpečuje plnenie funkcií konferencie a pozostáva z deviatich členov a predsedu zvoleného konferenciou.

Mariam Tutberidze
Ministerstvo spravodlivosti
Gruzínska

Návšteva sudcov z Jednoty sudcov Gruzínska

V rámci snahy Najvyššieho súdu Slovenskej republiky o rozvoj vzťahov s krajinami, ktoré majú ambície zapojiť sa do euroatlantických integračných procesov, navštívila Slovensko v dňoch 14. až 20. februára 2016 skupina gruzínskych sudcov z nezávislého neziskového združenia Jednota sudcov Gruzínska. Táto návšteva sa odohrala v rámci druhého projektu financovaného nadáciou prezidenta Gruzínska, ktorý realizuje Jednota sudcov Gruzínska vo formáte 4 až 5 dňových študijných návštev približne 10 sudcov v niektorom z členských štátov Európskej únie. Spolupracujú napríklad s Univerzitou v Hamburgu.

Počas prvého projektu navštívila Najvyšší súd Slovenskej republiky delegácia gruzínskych sudcov v decembri 2014. Témami februárovej študijnej návštevy na Slovensku boli najmä: mechanizmus ochrany individuálnej (vnútornej) nezávislosti

sudcov spolu s inštitucionálnou (vonkajšou) nezávislosťou súdnictva, použitie skúseností Európskeho súdu pre ľudské práva sudcami, princípy a predpisy práv sudcov, regulácia nestrannosti a nezávislosti sudcov a všeobecný prehľad súdneho systému na Slovensku. Najvyšší súd Slovenskej republiky okrem prijatia delegácie predsedníčkou Najvyššieho súdu Danielou Švecovou pripravil kolegom z Gruzínska bohatý program, počas ktorého mali možnosť stretnúť sa s predstaviteľmi Súdnej rady, zástupcami z Paneurópskej vysokej školy, s vedením rezortu spravodlivosti, vypočuli si prednášku zástupkyne Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva a navštívili aj detašované pracovisko Justičnej akadémie v Omšeni.

Počas návštevy došlo k užitočnej výmene skúseností, a to nielen zo strany slovenského súdnictva ku gruzínskemu, ale aj naopak.

Ján Martvoň
Najvyšší súd Slovenskej republiky

Najvyšší súd Gruzínska (ZDRO): Kancelária predsedu Najvyššieho súdu Gruzínska

20 let od rozsudku Bosman

Věc C - 415/1993 [EU:C:1995:463](#)

Úvod

Případ Bosman¹ lze považovat za přelomový z pohledu vztahu sportu a evropského práva. Profesionální hráč Jean-Marc Bosman vzdoroval předpisům fotbalového sektoru, kterými byl jako člen Fotbalové asociace Belgie (URBSFA) vázán. Vztahovala se na něj tedy i příslušná úprava o odstupném při změně klubové příslušnosti – transferu. Role odstupného spočívala v náhradě za trénink a výchovu hráče, v kompenzaci za jeho dovednosti a v nákladech klubu za opatření hráče nového, když hráč přestoupí do jiného klubu.

Oprávnění ke hře fotbalu v oficiálních soutěžích předpokládá zmíněné členství hráče v dané vnitrostátní fotbalové asociaci a příslušnost ke klubu, za který nastupuje. Proces transferu je změnou klubu buď v rámci jedné fotbalové asociace anebo případný mezinárodní transfer přináší další náležitosti. Při mezinárodním přestupu musí být mimo jiné také vydán Mezinárodní přestupní certifikát (tzv. Transferkarta) asociací klubu, ze kterého hráč přestupuje do klubu sdruženého v asociaci jiného státu. Transferkarta garantuje, že hráč nemá nevyřešené spory se stávajícím klubem týkající se přestupu, včetně otázek odstupného (viz. Pravidla FIFA o mezinárodních přestupech ve vztahu ke statusu a transferům fotbalistů, průběžně upravované v letech 1991-1994).² Bez tohoto certifikátu, který obdrží asociace nového klubu, nemůže hráč nastoupit k soutěžním utkáním. V případě Bosman byla transferová pravidla konfrontována ve světle evropského práva, včetně úpravy

omezující počet cizinců, kteří mohou nastoupit v oficiálních soutěžích za daný klub. Fakta případu se zdají být již notoricky známá, přesto však je třeba upozornit na relevantní detaily, které se staly překážkou volného pohybu osob dle evropského práva, jelikož případ Bosman nevylučuje existenci transferového systému, ale soud odsoudil úpravu, jak byla nastavena před dvaceti lety. Pravdou také je, že nejvíce práce při analýze sporu si dal generální advokát Carl Otto Lenz ve svém [stanovisku pro tehdejší Evropský soudní dvůr](#) (dnes Soudní dvůr EU). Soud bohužel tak sdílný nebyl a řadu otázek ponechal nevyřešených, zejména pokud jde o soulad transferového systému s právem hospodářské soutěže.

Transferová pravidla

Transferová pravidla URBSFA vymezovala zásadní náležitosti, jakým způsobem bylo možné klubovou příslušnost hráče změnit. Nejprve musel být stávajícím klubem hráči nabídnut kontrakt nový a to v době, kdy se již jeho původní smlouva chýlila ke konci (nejpozději do 26. dubna aktuálního soutěžního ročníku). Hráč mohl nabídku odmítnout, avšak tím se jeho jméno dostalo na seznam URBSFA dostupný do 30. dubna dané sezóny, aby tak mohl hráč případně přestoupit do klubu, který si jej na základě právě tohoto seznamu vybere, a to i bez souhlasu stávajícího klubu hráče. To vše ovšem za předpokladu, že nový klub zaplatí za hráče odstupné. Toto odstupné se vypočítávalo na základě hráčova předcházejícího hrubého příjmu za uplynulou sezónu, vynásobe-

ného číselnými faktory stupnice od 14 do 2 v závislosti na věku hráče, pokud šlo o profesionály.

Hráč Bosman byl profesionálním hráčem a v jeho věku bylo vypočteno odstupné na úrovni desetinásobku jeho ročního platu.³ Výše uvedený proces se označoval jako tzv. Povinný transfer bez souhlasu klubu pro období od 1. května do 31. května stávající sezóny. V tzv. Svobodném transferu od 1. června do 25. června přichází na řadu varianta, kdy hráč mohl změnit kluby na základě vyjednávání s dalším klubem, avšak znovu za předpokladu, že bude zapláceno odstupné. Pokud odstupné není zapláceno, následovaly sankce od fotbalové asociace. Jestliže nedojde k transferu, pak stávající klub nabídl hráči kontrakt za stejných podmínek jako v dubnu výše. Hráč mohl znovu odmítnout, ale pak musel počítat se suspendací, případně s přerazením do pozice amatéra a víceméně nemohl po určitou dobu nastoupit jako profesionál. Systém povinnosti odstupného v podstatě zůstával při všech později novelizovaných verzích přestupních pravidel jak URBSFA, tak i pravidel UEFA či FIFA v případě transferu mezinárodního⁴.

Ve své argumentaci u soudu však fotbalový sektor jednohlasně tvrdil, že hráč může svobodně nastupovat v novém klubu, se kterým došlo k dohodě o přestupu, protože otázka odstupného by neměla být překážkou pro hráčův výkon sportovní činnosti. Otázka odstupného se údajně týká jen sporu mezi kluby – tj. stávajícího a nového klubu⁵. Nicméně vždy hrozily disciplinární sankce ze strany fotbalo-

20 let od rozsudku Bosman

Věc C - 415/1993 [EU:C:1995:463](#)

vých asociací vnitrostátních i UEFA či FIFA za to, že odstupné zapláceno nebylo.

V roce 1978 UEFA rozhodla po jednáních s Evropskou komisí o tom, že je třeba upravit omezení týkající se počtu cizinců nastupujících za klub v soutěžním utkání a toto opatření vyústilo v tzv. Pravidlo 3+2, dle kterého směli do zápasu zasáhnout tři hráči z jiné země, plus dva hráči, kteří již působili v zemi klubu po dobu pěti let, včetně tří let juniorského věku. Šlo o podmínky pro prvoligová mužstva a od sezóny 1996/97 také směrem ke všem neamatérským klubům.

Bosman a evropské právo

V roce 1990 byla hráči Bosmanovi nabídnuta nová smlouva, která mu garantovala pouze třetinu z původní výše jeho stávajícího kontraktu. Bosman tuto nabídku odmítl. Z tohoto důvodu musel následně projít procesem dle transferového systému. Ve fázi tzv. Povinného transferu, který byl popsán výše, si jej žádný klub nevybral, jelikož odstupné bylo stanoveno na tehdejších 11 743 000 belgických franků. Sám ve svých podáních u soudu sebekriticky argumentoval, že takovou cenu na trhu přeci ani nemá. V další fázi svobodného transferu se Bosman dohodl s klubem US Dunkerque, který hráči nabídl daleko lepší podmínky. Kluby se také dohodly na odstupném ne sice tak vysokém, jako u Povinného transferu, ale nebylo zanedbatelné. Uzavřené kontrakty však obsahovaly odkládací podmínku, která spočívala na obdržení výše popsané Transferkarty od URBSFA. Vzhledem k tomu, že vznikly

pochyby o tom, zda US Dunkerque splní podmínky platby odstupného, vydání Transferkarty nebylo u URBSFA iniciováno a přestup Bosmana se neuskutečnil. Podle pravidel byl hráč stávajícím klubem suspendován a nemohl nastoupit k utkáním v nejvyšší soutěži v následující sezóně.

Hráč se tedy obrátil na vnitrostátní belgický soud, aby mu předběžným opatřením přiznal měsíční plat a zamezil další blokaci vyhledávání nového zaměstnavatele bez nároku na odstupné. Tomu belgický soud vyhověl a zmíněným předběžným opatřením tak umožnil hráči najít si další působení, konkrétně Saint-Quentin ve Francii, pak Saint Denis de la Réunion a nakonec R.O.C. Charleroi.

V hlavním soudním procesu před belgickými soudy pak Bosman žádal náhradu škody zejména pro porušení smluvních ujednání s klubem a škody, která mu vznikla v důsledku existence transferového systému a také cizineckých kvót. Bylo také evidentní, že díky soudnímu řízení je hráč kluby bojkotován, kromě těch výše uvedených. Soudního řízení se kromě jeho stávajícího klubu a URBSFA účastnily i další subjekty fotbalového sektoru, zejména UEFA.

Belgické soudy uznaly, že Bosmanovi vznikla škoda a je důvodné se zabývat legalitou odstupného či cizineckých kvót ve světle evropského práva (tehdy práva ES) díky přímému účinku ustanovení o volném pohybu osob.⁶ Proto putovaly k Evropskému soudnímu dvoru dvě zásadní předběžné otázky

dle dnešního [článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie](#), zda jsou v souladu evropským právem volného pohybu osob⁷ a právem hospodářské soutěže⁸ 1) výše popsaný transferový systém (kdy hráči již vypršela smlouva, ale přesto musí jeho přestup být závislý na platbě odstupného) a 2) opatření cizineckých kvót 3+2.

Pohled Evropského soudního dvora

Zatímco generální advokát Lenz viděl sporné otázky jako velice úzké, pokud jde o transferovou problematiku (podle něj šlo o oblast profesionálních přestupů a také o situace, kdy hráčská smlouva již končí), soud se těmto detailům příliš nevěnoval. Generální advokát Lenz si byl vědom také toho, že cizinecké kvóty i transfery jsou charakteristické pro další sporty (viz. odst. 58 jeho stanoviska). Nejzákladnějším argumentem fotbalového sektoru byl zájem na zachování rovnováhy soutěže. Jinými slovy funkce odstupného zajišťuje malým klubům příjmy z výchovy nových talentů, které za odstupné získá jiný klub a brání neomezenému vykupování těchto talentů bohatšími kluby. Pokud by nejbohatší kluby získaly neomezeně nejlepší hráče, soutěž stratí na atraktivitě. Takto lze shrnout funkci odstupného.

Z tohoto pohledu Evropský soud přiznal, že fotbal a obecně celý sport, má specifický charakter, který jej odlišuje od běžných obchodních odvětví. Podle soudu “z pohledu značné sociální důležitosti sportovních aktivit a zejména fotbalu v (tehdejším) ES, cíl udržení rov-

20 let od rozsudku Bosman

Věc C - 415/1993 [EU:C:1995:463](#)

nováhy mezi kluby zajištěním určitého stupně rovnosti a nejistoty sportovního výsledku a podpory k náboru a trénování mladých hráčů musí být akceptován jako legitimní.”⁹ Generální advokát Lenz otázku rovnováhy soutěže na rozdíl od soudu detailně rozebíral. Problém stávajícího transferového systému podle něj spočíval na umělém nastavení odstupného, které se odvíjelo od výpočtu dle koeficientu výše platu a věku.¹⁰ Navíc při mezinárodních přestupech bylo odstupné nastavené UEFA mnohdy vyšší, než v rámci přestupů vnitrostátních. Generální advokát však úplně transferový systém neztrácuje a nabízí ve svých úvahách alternativní zdroje za účelem zachování rovnováhy sportovní soutěže a jiné formy systému financování sektoru.¹¹

Soud bohužel hlubší rozbor pominul a konstatoval, že transferový systém odporuje volnému pohybu osob dle tehdejšího [článku 48 Smlouvy o ES](#). Současně přiznal s odkazem na relevantní judikaturu, že na přestupy vnitrostátní se volný pohyb osob nevztahuje.¹² Podle soudu jsou platby nastavené tak, že nereflktují skutečné náklady na výchovu talentů.¹³

Fotbalový sektor obhajoval svá pravidla několika dalšími argumenty. Mimo jiné údajně spory o odstupné se řeší mezi kluby a hráč stojí mimo tento vztah, proto nelze aplikovat pravidla o volném pohybu osob. Dále UEFA tvrdila, že Bosmanova situace se vztahovala na čistě vnitrostátní otázku, na kterou se volný pohyb osob nevztahuje – jde o spor mezi belgickým

hráčem a belgickou asociací. Na hráče se vztahovaly stejné podmínky při přestupech vnitrostátních i mezistátních, tedy prý nešlo o diskriminaci. Ani tyto názory soud neakceptoval, když šlo prokazatelně o mezistátní element v otázce Bosmanova neuskutečněného transferu do Francie. K diskriminaci podle soudu dochází zejména díky tomu, že pravidla o transferech obecně vykazují charakter bariéry přístupu na pracovní trh.¹⁴ Šlo podle něj o nepřiměřenou překážku, kterou nebylo možné obhájit ani ve veřejném zájmu.

Stejně soud uvažoval i v otázce cizineckých kvót. Fotbalový sektor se bránil tím, že národní týmy jsou ochuzené o nasazování a výchovu mladých talentů ve hře, když na jejich úkor hrají v klubech cizinci. Stejně jako v případě odstupného fotbalový sektor argumentoval tím, že nejbohatší kluby si opatří nejlepší hráče a nejistota sportovního výsledku nebude zajištěna. Také identifikace fanoušků s týmem, který je složen z hráčů ze stejného státu, byl jedním z bodů obhajoby. Soud také tyto argumenty neakceptoval a cizinecké kvóty posoudil jako v rozporu s volným pohybem osob.

Nevztáhl tuto úpravu ani pod typ pravidel, která jsou čistě sportovní, bez hospodářského účinku, jako např. pravidla o složení národních týmů, kde je diskriminace na základě občanství z tohoto důvodu soudem akceptována. Naopak klubová fotbalová soutěž s sebou přináší hospodářskou činnost, která je pod kontrolou evropského práva o volném pohybu osob, nedbaje na argumenty fotbalového sektoru,

že nejde o kompletně celý fotbal, kde by se jednalo o obchodní činnost. Soud neměl ani pochybení pro skutečnost, že pravidlo 3+2 vzniklo ve spolupráci s Evropskou komisí.

Komentář

Do budoucna rozsudek Bosman nevyřešil několik otázek, které jsou i v současné době stále aktuální. Principy rozsudku Bosman nedosahují na vztahy vnitrostátní, jelikož volný pohyb osob předpokládá přeshraniční hráčské přestupy. Otázkou zůstává, zda může být vnitrostátní transferová úprava v rozporu s právem hospodářské soutěže EU.¹⁵ Lze jen o tom pouze spekulovat, dokud nebude rozhodnuta podobná kauza. Například v literatuře se setkáme s názory, že vnitrostátní transferový systém často vnucuje klubům politiku hledat hráče v zahraničních klubech v EU, jelikož se tím vyhnou platbě odstupného a svým způsobem je rozrušován fungující trh EU. Např. S. Weatherill odkazuje na případ [věc C-56/64 Consten and Grundig](#)¹⁶ a to i přesto, že napadaná dohoda mezi Constenem a Grundigem, kteří byli obviněni z jednání porušující dnešní [článek 101 ZFEU](#), měla svým způsobem také pozitivní efekt na trh v EU směrem ke spotřebitelům. V případě preference mobility hráčského kádrů z jiných členských států unie jde o určitou podporu integrace ekonomického trhu, tedy nejde pouze o negativní účinek. Na druhou stranu dochází i k nepříznivým vlivům, které je třeba vyhodnocovat ve světle okolností a případných předností či záporů potenciálně napadnutelných dohod mezi podniky.¹⁷ Nutno do-

20 let od rozsudku Bosman

Věc C - 415/1993 [EU:C:1995:463](#)

dat, že veškerá ujednání, aby mohla být postižitelná dle práva Evropské unie o hospodářské soutěži, musí mít citelný vliv na obchod mezi členskými státy Evropské unie. Lze takový účinek očekávat od české či slovenské úpravy vybraných sportovních asociací ledního hokeje či fotbalu?

Horizonty práva hospodářské soutěže Evropské unie je třeba mít přitom stále na paměti. Cíl integrace společného trhu v EU může vyzývat k odlišnému chápání pohledu na hospodářskou soutěž, které vnitrostátní právo hospodářské soutěže nezná, protože na úrovni státu jde pouze o ekonomickou efektivitu. Systém práva Evropské unie se tak může zdát více intervenční, než v již fungujícím vnitrostátním právu. Evropské právo hospodářské soutěže tak má nezávislý charakter, který činí veškeré analogie s vnitrostátním právem hospodářské soutěže jako zrádné.¹⁸ Zajímavým je též postřeh Generálního advokáta Lenze, který pochybuje o tom, že by hráči byli spotřebitelé v rámci vztahů klub-hráč-sportovní asociace. Dle něj jsou to spíše kluby navzájem.¹⁹ Inspirativní tedy bude, jak si poradí Evropská komise se stížností Mezinárodní hráčské asociace FIFPro, která žádá o prošetření stávajícího mezinárodního přestupního systému FIFA - Nařízení FIFA o statusu a transferech hráčů ve světle práva hospodářské soutěže.

Nařízení FIFA a související předpisy vznikly v roce 2001 ve spolupráci s Evropskou komisí v reakci na rozsudek *Bosman*. Cílem těchto aktuálních pravidel FIFA je dosažení rov-

nováhy mezi právy hráčů a zájmem smluvní rovnováhy ve fotbale, s existující finanční podporou klubům platbami za trénink a výchovu hráčů, resp. platbami solidarity při mezinárodních přestupech.²⁰ Tisková konference informující o důvodech tohoto podnětu k Evropské komisi s představiteli FIFPro, dostupná na internetové stránce této asociace, je však zklamáním. Žádné konkrétní vize, jaký jiný konkrétní transferový systém vytvořit ve videu nezazněla.²¹

Výše uvedené předpisy FIFA z roku 2001 kromě toho, že nastavily systém plateb za mezinárodní přestupy hráčů, se také zabývají mimo jiné sankcemi za porušení smluv a maximální délkou kontraktu hráčů. Kluby totiž ve víře, že kauza *Bosman* postihuje pouze situace, kdy hráčův kontrakt vypršel, neúměrně prodlužovaly délku kontraktu s hráči, aby mohly vyinkasovat odstupné v případě odchodu hráče. Fotbalový sektor pětiletým limitem smlouvy na dobu určitou však v Evropské unii zapomíná pro případ následného opakovaného prodlužování kontraktů na [směrnici č. 1999/70/ES](#), která vznikla na základě rámcové dohody mezioborové organizace Evropské unie konfederací průmyslu a zaměstnavatelů (UNICE), Evropského střediska veřejných podniků (CEEP) a Evropské konfederace odborových svazů (EKOS) za účelem zlepšení kvality práce a uplatňování zásady zákazu diskriminace, pokud jde o smlouvy na dobu určitou (jestliže jsou ovšem hráči zaměstnanci).²²

Pokud jde o cizinecké kvóty, později v rozsudku [věc C-](#)

[265/03 *Simutenkov*](#)²³ soud přiznal alternativu přímého účinku smluv se státy, se kterými Evropská unie uzavře např. dohody o spolupráci či asociační dohody, kde je velice často definován zákaz diskriminace ve prospěch občanů těchto nečlenských zemí Unie, pokud tito občané legálně pobývají na území Unie, resp. získaly zde pracovní povolení. Předtím totiž kauza *Bosman* vyvolala nerovnováhu mezi hráči členských zemí Evropského hospodářského prostoru a zbytkem světa. Dodnes se ovšem spekuluje o tom, že otázka cizineckých kvót byla soudem uměle rozhodnuta na základě hypotetické situace, jelikož hráči Bosmanovi přímo kariéru cizinecké kvóty neblokovaly. Objevily se též teze o zneužívání evropského práva při argumentaci vůči fotbalovému sektoru.²⁴ Otevřené horizonty nabízené právem Evropské unie však k tomu svádějí, zejména s ohledem na progresivní judikaturu o evropském občanství.

Závěrem je třeba zmínit trend, že primární těžiště sporů ve sportu se více postupně přesunuje k Rozhodčímu soudu pro sport v Lausanne. Jde zejména o přednosti rychlosti řízení a specializace rozhodců na danou problematiku. Nicméně s právě probíhající kauzou rychlobruslařsky Pechsteinové se opět objevuje na scéně otázka paralelních řízení a její kauza napoví, jakým směrem se budoucnost řešení sporů ve sportu dále přenesou. Bude to další přelom podobně jako zde připomenutý judikát Evropského soudního dvora *Bosman*?²⁵

Pavel Hamerník
Akademie věd České republiky,
Ústav státu a práva

20 let od rozsudku Bosman

Věc C - 415/1993 [EU:C:1995:463](#)

Poznámky:

[1] C-415/93 *Union Royale Belge des Sociétés de Football Association and Others v Bosman* [1995] ECR I-4921.

[2] Pozdější verze pravidel FIFA však měla na mysli pouze spory nefinančního charakteru, ale to už probíhal Bosmanův soudní spor.

[3] Odst. 9 stanoviska generálního advokáta Lenze.

[4] Odst. 12-26 Stanoviska generálního advokáta Lenze.

[5] Viz: Principy kooperace mezi kluby různých asociací členských států Evropského hospodářského prostoru, se kterými UEFA chtěla sjednotit i dosavadní předpisy národních asociací, viz: odst. 16 stanoviska generálního advokáta Lenze. Později následovalo přijetí Pravidel UEFA o vymezení kompenzací pro transfery z roku 1993, které se inspirovaly výše uvedenými pravidly FIFA o mezinárodních přestupech ve vztahu ke statusu a transferům fotbalistů (viz: odst. 19 Stanoviska generálního advokáta Lenze).

[6] Evropský soudní dvůr (dnešní Soudní dvůr EU) akceptoval horizontální přímý účinek ustanovení o volném pohybu osob v případě klubového fotbalu, což některé strany sporu zaskočilo. Vzpomínky některých účastníků kauzy jsem popsal v příspěvku Zpráva z konference Symposium '20 years later: the legacy of Bosman', Právník 12/2015.

[7] Současný čl. 45 SFEU.

[8] Současné čl. 101 a 102 SFEU.

[9] Odst. 106 rozsudku.

[10] Např. odst. 224 stanoviska generálního advokáta Lenze.

[11] Např. odst. 228 a násl. jeho stanoviska. Často se zapomíná na fakt, že i bráček přinesl klubu nějaký prospěch v produktivním věku (viz: odst. 239 Stanoviska generálního advokáta Lenze).

[12] Odst. 89 rozsudku.

[13] Podobně v kauze C-325/08 Bernard Evropský soud nepovažoval za přiměřený systém náhrady škody za odchod hráče ze stávajícího klubu v porovnání s alternativou na náhradu za skutečné náklady za trénink a výchovu hráče.

[14] Rozsudek Bosman se tak řadí ke kauzám, kde v tomto ohledu více, než na element diskriminace na základě občanství, se soud zaměřil v otázce odstupného na bariéru

přístupu na trh, viz: SPAVENTA E., *Comments on Abuse and the Free Movement of Workers*, in FERLA R., VOGENAUER S. (eds.), *Prohibition of Abuse of Law, A New General Principle of EU Law?* Hart Publishing, Oxford and Portland, 2011, s. 318. S tím úzce souvisí mantinely možné obhajoby pravidel, viz: BOGAERT S., *Bosman: Genesis of European Sports Law*, in MADURO M., AZOULAI L. (eds.), *The Past and Future of EU Law, The Classics of EU Law Revisited on the 50th Anniversary of the Rome Treaty*, Hart Publishing, 2010, s. 491.

[15] Viz: např. SPINK P., *Blowing the whistle on football's domestic transfer fee*, *The juridical review, The law journal of the Scottish universities*, (1999), issue 2.

[16] Případy č. 56 a 58/64 [1966] ECR 299. WEATHERILL S., *European Sports Law, Collected papers*, T.M.C. Asser Press, 2007, s. 108.

[17] Viz: WEATHERILL S., s. 108 a násl. *ibid.* Sportovní asociace či kluby mohou být z pohledu práva hospodářské soutěže podniky či sdružení podniků (např. viz: ságy C-519/04P Meca-Medina and Majcen v. Commission [2006] ECR I-6991. T-193/02 Piau v. Commission [2005] ECR II-209. C-49/07 MOTOE, 1.7. 2008.

[18] Viz: WEATHERILL S., BEAUMONT P., *EU Law*, 3rd edition, Penguin books, 1999, s. 789.

[19] Ve svém stanovisku se přiklonil k názoru, že v Bosmanově případě došlo k porušení dnešního čl. 101 ZFEU, ale neshledal porušení čl. 102 ZFEU.

[20] Nařízení FIFA reguluje náhradu za trénink a výchovu hráče, která se vyplácí v momentě, kdy je hráč stávajícího klubu A zaregistrován jako profesionál u nového klubu B v jiném státě v období do 23 let věku hráče. Nový klub zaplatí náklady za trénink a výchovu klubu A, případně předchozím klubům poměrně, které se staraly o výchovu hráče v období od 12 do cca. 23 let. Při následném dalším přestupu hráče již jako profesionála do jiného klubu z klubu B náhradu získává jen tento klub B. Kluby jsou rozděleny podle nákladů za trénink a výchovu hráčů do čtyř kategorií, které určuje FIFA. Stejně Nařízení upravuje dále platbu solidarity, tj. určitého procenta z přestupní částky na základě tabulky FIFA, které se platí pokaždé, když během stále platné smlouvy hráč přestupuje z klubů, které se podílely na výchově hráče od

12 do 23 let, do klubu v jiném státě. Zde hráč přestupuje během platné smlouvy, nikoliv po jejím vypršení. Navíc platba solidarity se platí kdykoliv hráč přestupuje, nejen v období do 23 let věku.

[21] Video dostupné na <https://fifpro.org/en/news/aavideo-fifpro-s-legal-action-against-transfer-system>.

[22] Povinnost být zaměstnancem v profesionálních kolektivních sportech z rozsudku Bosman, zdá se, na první pohled výslovně nerypňuje (soudu šlo primárně o odbourání překážek volného pohybu osob, ať už v pozici zaměstnance či osoby poskytovatele služeb, viz: odst. 73 rozsudku). Faktem ovšem je, že zahraniční trendy v EU tihnou ke sportovci v kolektivním sportu jako k osobě, která je považována za zaměstnance, např. v Belgii, odkud případ Bosman vzešel (tento optikou hleděl na případ též Generální advokát Lenz, který profesionální fotbalisty chápal více jako zaměstnance). K tomu dále např. VAN MAREN O., *Dahmane v KRC Genk: Bosman 2.0 or Storm in a Teacup?* Dostupné na internetové stránce <http://www.asser.nl/SportsLaw/Blog/post/dahmane-v-krc-genk-bosman-2-0-or-storm-in-a-teacup>, International Sports Law Centre, Den Haag, 2014. PICHRT J. (ed.) *Sport a (nejen) pracovní právo*. Praha, Wolters Kluwer, 2014 (s. 17-18 či 52). Ke směrnici o smlouvách na dobu určitou viz: DRABIK P., *Compatibility of fixed-term contracts in football with Directive 1999/70/EC. Part 2: The Heinz Müller case*, dostupné na <http://www.asser.nl/SportsLaw/Blog/post/compatibility-of-fixed-term-contracts-in-football-with-directive-1999-70-ec-part-2-the-heinz-muller-case-by-piotr-drabik>, International Sports Law Centre, Den Haag, 2015.

[23] C-265/03 *Simutenkov v. Ministerio de Educación y Cultura and RFEF* [2005] I 2579.

[24] BOGAERT S., výše cit. dílo, s. 490 a odkazy tam uvedené. Srov. též Bosmanovu první neúspěšnou žalobu v otázce cizineckých kvót C-117/91 *Jean Marc Bosman v. Commission* [1991] ECR I-4837.

[25] V době odevzdání tohoto příspěvku zatím případ Pechsteinové nebyl rozhodnut. Diskuse k této kauze viz: např. DUVALL A., *The Pechstein case: Transnational constitutionalism in action at the Bundesgerichtshof*, dostupné na <http://verfassungsblog.de/the-pechstein-case-transnational-constitutionalism-in-action-at-the-bundesgerichtshof/>

Celexové číslo

Systém EUR-Lex poskytuje už niekoľko rokov každému priamy a bezplatný prístup k právu Európskej únie a k ďalším vybraným dokumentom vo všetkých úradných jazykoch EÚ. Predchodcom EUR-Lex-u bol CELEX. Po ňom nám ostalo označovanie aktov Európskej únie. Takzvané celexové číslo teda slúži na identifikovanie dokumentu v databáze EUR-Lex, a to nezávisle od jeho jazykovej verzie. Každé celexové číslo je pritom tvorené radom arabských číslic a veľkých tlačných písmen, ktoré vytvárajú jedinečné označenie každého zverejneného dokumentu.

SRRRRD(D)ČČČ(Č)
schéma celexového čísla

Písmeno **S** vo vzorovom formáte celexového čísla označuje sektor. Jednotlivé zverejnené akty v databáze EUR-Lex sú rozdelené do dvanástich sektorov. Sektory sa označujú arabskou číslicou alebo veľkým tlačným písmenom. Znak **RRRR** označujú v schéme celexového čísla rok (letopočet), v ktorom bol dokument prijatý. Tento je vždy uvedený v neskrátenom tvare.

Už spomenuté sektory sa ďalej člení na niekoľko podsektorov. Tieto podsektory sa označujú tzv. deskriptorom. **D(D)** vo vzorovom formáte celexového čísla preto označuje deskriptor, ktorý má podobu jedného, prípadne dvoch veľkých tlačných písmen. Deskriptor je v rámci jedného sektora vždy jedinečný. Vo viacerých sektoroch sa však jednotlivé podsektory môžu označovať rovnakým deskriptorom, preto je potrebné identifi-

kovat' deskriptor vždy vo vzťahu ku konkrétnemu sektoru. Jednotlivé dokumenty majú vždy svoje poradové čísla. **ČČČ(Č)** vo vzorovom formáte celexového čísla spravidla označuje číslo dokumentu zverejneného v databáze EUR-Lex. Číslo dokumentov, ktoré nie sú štvormiestne, je potrebné doplniť vedúcimi nulami.

V sektore 1 – Zmluvy sa celexové číslo vytvára podľa rovnakej schémy, avšak spravidla sú čísla len trojmiestne a označujú číslo článku danej zmluvy. V prípade odkazu na preambulu tejto zmluvy sa uvádza číslo **000**, odkazu na celý text zmluvy sa uvádza **TXT** a odkazu na protokoly zmluvy **PRO/XX**, pričom **XX** zodpovedá poradovému číslu protokolu k danej zmluve.

Najčastejšie sa možno stretnúť s vyhľadávaním sekundárnych právnych predpisov, prípadne judikatúry Súdneho dvora Európskej únie, či iných dokumentov Európskej komisie. Sekundárne právne predpisy sú zaradené v sektore 3, ktorý sa člení na viacero podsektorov, medzi inými podsektor R – Nariadenia, L – Smernice a D – Rozhodnutia. Judikatúra Súdneho dvora je zoskupená v sektore 6. Ten sa člení na niekoľko podsektorov, napríklad CJ – Rozsudky Súdneho dvora, CO – Uznesenia súdneho dvora, CC – Návrhy generálneho advokáta. Dokumenty Európskej komisie sú zaradené v sektore 5.

Napríklad:

Celexové číslo nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou

sporu vytvoríme nasledovne – ide o právny predpis v sektore 3, z roku 2007, zaradený v podsektore nariadenia s deskriptorom R s číslom (0)861. Celexové číslo aktu preto bude 32007R0861.

Dokumenty uverejnené v databáze EUR-Lex môžu mať jedno, prípadne viac korigend. Každé jedno korigendum má rovnaké celexové číslo ako originálny dokument, je však doplnené príponou vo formáte **R(XX)**. Označenie **XX** pritom zodpovedá poradovému číslu korigenda k danému dokumentu. Špecifiky sa vytvárajú aj celexové čísla v sektore 0 – Konsolidované dokumenty. Konsolidované dokumenty majú rovnaké celexové číslo ako príslušný základný akt, avšak s výnimkou čísla sektoru, ktoré je vždy 0. Súčasťou celexového čísla konsolidovaného aktu je aj pripojený (cez pomlčku) dátum nadobudnutia účinnosti pozmeňujúceho dokumentu, vo formáte **RRRRMMDD**. Každé konsolidované znenie môže mať tak iné celexové číslo.

Napríklad:

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES), ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu má celexové číslo 32007R0861. Prvé korigendum k tomuto nariadeniu má celexové číslo 32007R0861R(01). Nariadenie, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu bolo zmenené a doplnené nariadením č. 517/2013, ktoré nadobudlo účinnosť dňa 1. júla 2013. Konsolidované znenie nariadenia bude mať celexové číslo 02007R0861-20130701.

Samuel Rybníkář

Univerzita Komenského
v Bratislave, Právnická fakulta

Ekonomický prístup k právu

Broulík, Jan, Bartošek, Jan (Praha: C. H. Beck, 2015)

Tzv. ekonomickú teóriu práva, resp. teoretický prístup „Law & Economics“ sprevádza v našich končinách aura neznámeho. Vieme, že ide o osobitný smer právnej teórie reprezentovaný osobitne Richardom Posnerom a tzv. chicagskou školou, samotná metodológia a potenciálne využitie ekonomického prístupu k právu však u nás zostávajú zväčša opomínané. O to viac možno privítať monografiu k tejto problematike od dvoch mladých českých autorov, ktorých spája nielen to, že obaja disponujú právnickým aj ekonomickým vzdelaním. Ekonomickému prístupu k právu sa totiž obaja venujú aj vedecky – konkrétne Jan Broulík pôsobí ako doktorand na univerzite v holandskom Tilburgu, kde sa venuje problematike využívania ekonomických poznatkov sudcami pri ich rozhodovacej činnosti, a Jan Bartošek pôsobí ako doktorand na Karlovej univerzite v Prahe, kde sa venuje ekonomickému prístupu k normotvorbe. Uvedení autori vo svojej monografii ponúkajú stručné zamyslenie sa nad využiteľnosťou ekonomických poznatkov, metód a teórií v právnej teórii, ale aj praxi, a to s dôrazom obzvlášť na súdnu prax a normotvorbu. Kým však v práci prejdú k tomuto praktickému využitiu ekonomického prístupu k právu, podávajú najprv prehľad základných myšlienok economickej teórie práva, ako aj zamyslenie sa nad dôvodmi, prečo tento prístup k právu u nás zatiaľ nemá pevnejšie korene.

Svoj výklad začínajú sumarizáciou názorov zahraničných autorov na rozdiel medzi ekonomickým a právnickým myslením

– vychádzajú tu pritom zo všeobecných tvrdení vyskytujúcich sa v literatúre, totiž že právnici vraj myslia induktívne a zaoberajú sa jednotlivosťami, kým ekonómovia myslia deduktívne a zaoberajú sa celkami, agregátmi, ďalej že právnici sa nevedia pozerat' na právo z nadhľadu, a že sa na veci pozerajú *ex post*, kým ekonómovia *ex ante*, ako aj že právnici myslia iba v kategóriách budúceho alebo. Na druhej strane sa však zase ekonómom vyčíta, že svoj pohľad redukujú iba na ekonomické vzťahy. Všetky tieto názory pritom autori recenzovanej monografie odmietajú ako príliš všeobecné a nie verne zodpovedajúce pravde – na tomto mieste by však snáď bolo vhodnejšie, ak by sa sami pokúsili poukázať na dôkazy, že takéto paušalizovanie rozdielov medzi ekonomikou a právom neobstojí. Podľa nášho názoru totiž tieto konštrukty vychádzajú skôr z angloamerického vnímania práva a právnikov. V druhej kapitole svojej práce ponúkajú autori prehľad dvoch základných druhov ekonomických prístupov k právu – viac právnický a viac ekonomický. Vo štvrtej kapitole následne rozoberajú základné inštitúty, myšlienky a metódy ekonomického prístupu k právu, z ktorých pre právnika je asi najzaujímavejším koncept efektívnosti práva – pomeriavajúc náklady a výstupy právnej regulácie.

Piata kapitola charakterizuje jednotlivé prúdy economickej školy práva v USA a šiesta kapitola porovnáva postavenie economickej teórie práva v USA a v Európe. Konštatuje sa pritom jej slabšie postavenie v Európe, čo autori vysvetľujú rozdielnym pohľadom európskych

právníkov aj sudcov na právo – kým v USA je totiž silným instrumentalistický prístup k právu, v Európe aj v dôsledku druhej svetovej vojny prevažuje náhľad, že právo nie je iba inštrumentom, ale je nositeľom a výrazom hodnôt, a nemožno ho redukovať iba na nástroj regulácie. Napokon, autori tiež argumentujú rôznou mierou voľnosti sudcov pri rozhodovaní v USA a v Európe, pričom podľa ich záverov sudcovia v USA, neopierajúci sa o kodifikované, písané právo, sú fakticky nútení argumentovať bohatšie a viacerými spôsobmi argumentácie. V siedmej a ôsmej kapitole monografie sa autori dostávajú k strednej Európe – objasňujú počiatky a predchodcov economickej teórie práva v Česku a v Poľsku, pričom aj pre slovenského čitateľa je zaujímavým výklad o ekonomickom prístupe k právu u právníkov z obdobia prvej Československej republiky. Deväta a desiatka kapitola nakoniec venuje pozornosť praktickému využitiu ekonomického prístupu k právu v podmienkach Českej republiky, ale obdobné závery možno vzťahovať aj na Slovensko. Prvým spôsobom využívania ekonomie v práve je economicke hodnotenie dopadov legislatívy v rámci legislatívneho procesu (RIA). Druhým je využitie economickej argumentácie v samotných súdnych rozhodnutiach. Záverom možno konštatovať, že recenzovaná práca predstavuje vhodný úvod do skúmanej problematiky, a to aj pre právnického čitateľa, ktorý nevládne ekonomickým vzdelaním.

Tomáš Gábriš

Univerzita Komenského
v Bratislave, Právnická fakulta

Vec C-407/14 [EU:C:2015:831](#)

Arjona Camacho

Dátum rozhodnutia

3. september 2015

Právna oblasť

sociálna politika

Kľúčové slová

diskriminácia na základe

pohlavia,

náhrada škody,

výpoveď z pracovného pomeru

Záver

Článok 18 [smernice č. 2006/54/ES](#) o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania sa má vykladať v tom zmysle, že na zabezpečenie toho, aby bola škoda, ktorá bola spôsobená v dôsledku diskriminácie na základe pohlavia, skutočne napravená alebo nahradená odrádzajúcim a primeraným spôsobom, tento článok ukladá členským štátom, ktoré si zvolia peňažnú formu náhrady, povinnosť, aby do svojich vnútroštátnych právnych poriadkov zaviedli opatrenia upravujúce to, že poškodenej osobe sa poskytne náhrada škody pokrývajúca spôsobenú ujmu, a to v plnom rozsahu.

Skutkové okolnosti prípadu

Pani Arjona Camacho prepustil zo zamestnania zamestnávateľ v roku 2014. Žalobkyňa sa obrátila na vnútroštátny súd, aby súd jednak vyhlásil, že jej prepustenie zo zamestnania bolo neplatné, pretože predstavuje diskrimináciu na základe pohlavia, a jednak aby bola súdom v jej prípade vykonaná náprava. Vnútroštátny súd považoval za preukázané, že toto prepustenie zo zamestnania predstavovalo diskrimináciu na základe pohlavia, a preto bolo v

rozpore so španielskou právnou úpravou. Španielsky vnútroštátny súd mal však pochybnosti týkajúce sa dostatočnosti náhrady, keďže smernica č. 2006/54/ES, a presnejšie jej článok 18, vyžaduje od členských štátov takisto opatrenia, ktorých cieľom je odradiť pôvodcov diskriminácie od toho, aby sa znovu takto správali. Vnútroštátny súd sa domnieval, že takýto cieľ odradenia by sa dosiahol, keby mohol zaviazat' zamestnávateľa na zaplatenie ďalších 3 000 eur ako náhradu škody, ktorú kvalifikuje ako sankčnú. Tento právny inštitút však nie je súčasťou španielskej právnej tradície. Uvedený súd tak nemohol na základe vnútroštátneho práva uložiť takúto povinnosť.

Právne posúdenie veci

Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýtal, či sa má článok 18 smernice č. 2006/54/ES vykladať v tom zmysle, že na zabezpečenie skutočnej nápravy alebo náhrady škody, ktorú utrpela poškodenej osoba v dôsledku diskriminácie na základe pohlavia, musí byť tejto osobe priznaná nad rámec náhrady škody aj sankčná náhrada škody. Vychádzajúc z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie, v prípade diskriminačného prepustenia opätovné nastolenie situácie rovnosti nemožno dosiahnuť, kým nebude diskriminovaná osoba reintegrovaná, alebo subsidiárne, kým nedôjde k peňažnej náhrade za vzniknutú ujmu. Pokiaľ je peňažná náhrada opatrením uplatneným na dosiahnutie cieľa, ktorým je opätovné nastolenie skutočnej rovnosti príležitostí, potom musí byť toto opatrenie primerané v tom zmysle, že musí umožniť, aby

bola škoda, ktorá bola skutočne spôsobená v dôsledku diskriminačného prepustenia, nahradená v celom rozsahu podľa uplatniteľných vnútroštátnych pravidiel. Z ustanovení článku 6 [smernice č. 76/207/ES](#), ako aj z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že odrádzajúci účinok sledovaný uvedeným článkom 6 neznamenal to, že osobe, ktorá je poškodená v dôsledku diskriminácie na základe pohlavia, sa prizná sankčná náhrada škody, ktorá presahuje rámec plnej náhrady skutočne spôsobenej škody.

Je potrebné konštatovať, že článok 18 smernice č. 2006/54/ES, síce ukladá členským štátom Európskej únie, ktoré si zvolia peňažnú formu náhrady, povinnosť, aby do svojich vnútroštátnych právnych poriadkov zaviedli opatrenia upravujúce to, že poškodenej osobe sa poskytne náhrada škody pokrývajúca spôsobenú ujmu v plnom rozsahu, avšak neupravuje poskytovanie sankčnej náhrady škody. Zo znenia článku 25 smernice č. 2006/54/ES však vyplýva, že toto ustanovenie poskytuje členským štátom možnosť prijať opatrenia, ktorých účelom je sankcionovať diskrimináciu na základe pohlavia vo forme náhrad priznaných diskriminovanej obeti. V prejednávanom prípade španielsky vnútroštátny súd uviedol, že pojem sankčná náhrada škody v španielskom práve neexistuje.

Súvisiaca judikatúra

vec C-14/83, [EU:C:1984:153](#)vec C-271/91, [EU:C:1993:335](#)vec C-180/95, [EU:C:1997:208](#)vec C-295/04, [EU:C:2006:461](#)vec C-460/06, [EU:C:2007:601](#)vec C-536/11, [EU:C:2013:366](#)vec C-174/12, [EU:C:2013:856](#)

Vec C-453/14 [EU:C:2016:37](#)

Knauer

Dátum rozhodnutia

21. januára 2016

Právna oblasť

sociálna politika

Kľúčové slová

pojem rovnocenné dávky,
dávky v starobe

Záver

Dávky v starobe poskytované v rámci profesijného dôchodkového systému jedného členského štátu a dávky v starobe poskytované v rámci zákonného dôchodkového systému druhého členského štátu, pričom tieto systémy spadajú do pôsobnosti rovnakého nariadenia, sú rovnocenné dávky v zmysle článku 5 písm. a) [nariadenia \(ES\) č. 883/2004](#) o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, keď obe kategórie dávok sledujú rovnaký cieľ, ktorým je zabezpečiť pre ich príjemcov udržanie životnej úrovne, ktorá je primeraná úrovni pred nástupom na dôchodok.

Skutkové okolnosti prípadu

Pán Knauer a pán Mathis mali bydlisko v Rakúsku a v Rakúsku poberali starobný dôchodok, z ktorého sa im podľa zákona o všeobecnom sociálnom poistení zrážali príspevky do systému zdravotného poistenia.

Z dôvodu svojej predošlej profesijnej činnosti vo Švajčiarsku, v Lichtenštajnsku poberali starobný dôchodok aj z lichtenštajnského profesijného dôchodkového systému. Príspevky na rakúske zdravotné poistenie do roku 2010 vyberali len z vnútroštátnych dôchodkov. Poistovňa uložila pánovi Knauerovi a pánovi Mathisovi povinnosť platiť, počnúc rokom 2011, príspev-

ky na zdravotné poistenie.

Predseda vlády spolkovej krajiny Vorarlbersko znížil výšku týchto príspevkov s odôvodnením, že do pôsobnosti nariadenia (ES) č. 883/2004 patrí len časť profesijného dôchodkového systému. Pán Knauer tvrdil, že nemá platiť žiadne poistenie. Poistovňa tvrdila, že má platiť poistenie v plnom rozsahu.

Právne posúdenie veci

Podstata sporu spočíva v tom, či možno vylúčiť, že dôchodkový systém profesijného sociálneho zabezpečenia v Lichtenštajnskom kniežatstve – bez ohľadu na jeho príslušnosť ku kategórii koordinovaných dôchodkových systémov, nemožno vzhľadom na to, že dáva poisteným možnosť samostatnej úpravy vlastného dôchodkového režimu, považovať za rovnocenný v zmysle článku 5 nariadenia (ES) č. 883/2004.

Na úvod a v prvom rade je potrebné poukázať na to, že ak niektoré dávky v starobe boli uvedené vo vyhlásení v zmysle článku 9 nariadenia (ES) č. 883/2004, spadajú do pôsobnosti tohto nariadenia. Je nepochybné, že dotknutý profesijný dôchodkový systém bol v celom rozsahu predmetom vyhlásenia, ktoré podľa článku 9 nariadenia (ES) č. 883/2004 uskutočnilo Lichtenštajnské kniežatstvo, pričom na toto kniežatstvo je pre potreby uplatnenia tohto nariadenia potrebné nazeráť ako na členský štát. Dávky v starobe poskytované v rámci tohto systému preto musia byť považované za dávky, ktoré spadajú do pôsobnosti uvedeného nariadenia. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je pri určení pôsob-

nosti ustanovenia práva Európskej únie, v tomto prípade článku 5 písm. a) nariadenia (ES) č. 883/2004, potrebné súčasne zohľadniť jeho znenie, kontext a jeho ciele.

Predovšetkým je preto potrebné poukázať na to, že dve predmetné dávky v starobe nemožno považovať za rovnocenné v zmysle článku 5 písm. a) nariadenia (ES) č. 883/2004 len z dôvodu, že obe spadajú do pôsobnosti rovnakého nariadenia. Pokiaľ ide konkrétne o dávky v starobe, pri zohľadnení judikatúry, pojem rovnocenné dávky v zmysle článku 5 písm. a) nariadenia (ES) č. 883/2004 sa musí vykladať v tom zmysle, že sa v podstate vzťahuje na dve dávky v starobe, ktoré sú porovnateľné. Pokiaľ ide o porovnateľnosť takýchto dávok v starobe, je potrebné zohľadniť ich cieľ, rovnako ako cieľ právnych úprav, ktoré ich zavádzajú. Vo veci samej zo samotného znenia otázky vyplýva, že dávky v starobe vyplácané lichtenštajnským profesijným dôchodkovým systémom a dávky v starobe vyplácané rakúskym zákonným dôchodkovým systémom sledujú rovnaký cieľ, ktorým je zabezpečiť ich príjemcom udržanie životnej úrovne, ktorá je primeraná úrovni pred nástupom na dôchodok. Napokon sa nezdá, že by bolo objektívne odôvodniteľné neprístupovať za okolností ako vo veci samej k predmetným dávkam v starobe rovnako.

Súvisiaca judikatúra

vec C-131/96, [EU:C:1997:317](#)
vec C-507/06, [EU:C:2008:110](#)
vec C-225/10, [EU:C:2011:678](#)
vec C-477/13, [EU:C:2015:239](#)
vec C-432/14, [EU:C:2015:643](#)
vec C-453/14, [EU:C:2016:37](#)

Spojené veci C-250/14 Air France-KLM a C-289/14 Hop!-Brit Air SAS [EU:C:2016:37](#)

Dátum rozhodnutia

23. december 2015

Právna oblasť

dane - daň z pridanej hodnoty

Kľúčové slová

zdaniteľné plnenie,
letecká doprava,
okamih odvedenia dane,
prepadnutá letenka

Záver

Vystavenie leteniek leteckými spoločnosťami podlieha dani z pridanej hodnoty aj v prípade, ak cestujúci nevyužili vystavené letenky a nemôžu dosiahnuť vrátenie ich ceny. Povinnosť odvieť daň z pridanej hodnoty, ktorá bola zaplatená pri kúpe letenky cestujúcim, ktorý ju nevyužil, vzniká v okamihu prijatia platby za cenu letenky, či už samotnou leteckou spoločnosťou, tretou osobou konajúcou v jej mene a na jej účet alebo tretou osobou konajúcou vo vlastnom mene, avšak na účet leteckej spoločnosti. V prípade, že tretia osoba predáva letenky leteckej spoločnosti na jej účet v rámci zmluvy o franchisingu a uhrádza jej za vystavené a prepadnuté letenky paušálnu sumu vypočítanú ako percentuálny podiel ročného obratu dosiahnutého na týchto leteckých linkách, je táto suma zdaniteľná ako protiplnenie za uvedené letenky, všetko v nadväznosti na výklad článku 2 bodu 1 a článku 10 ods. 2 [šiestej smernice č. 77/388/EHS](#) o zosúladení právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa daní z obratu -spoločný systém dane z pridanej hodnoty: jednotný základ jej stanovenia.

Skutkové okolnosti prípadu

Letecká spoločnosť Air France-

KLM neuhradila od roku 1999 do štátneho rozpočtu daň z pridanej hodnoty vybranú z ceny predaja vystavených leteniek, ktoré cestujúci jej vnútroštátnych letov nevyužili. Išlo o nevymeniteľné letenky, ktoré prepadli z dôvodu nedostavenia sa cestujúceho na nástup do lietadla, ako aj o vymeniteľné letenky nevyužité v lehote ich platnosti. Daňové orgány zaslali spoločnosti Air France dodatočné výmery dane z pridanej hodnoty, pretože sa domnievali, že sumy zodpovedajúce týmto letenkám mali byť predmetom dane. Prvostupňový ani druhostupňový vnútroštátny súd nevyhoveli požiadavke Air France na zrušenie týchto výmerov. Štátna rada rozhodujúca o dovolaní v danej veci sa so svojimi pochybnosťami o tom, či nevyužitá letenka podlieha dani z pridanej hodnoty, obrátila na Súdny dvor.

Spoločnosť Brit Air (jej právnym nástupcom sa stala spoločnosť Hop!-Brit Air SAS) poskytovala služby leteckej prepravy cestujúcich v rámci zmluvy o franchisingu uzavretej so spoločnosťou Air France-KLM. Spoločnosť Air France-KLM prijímala platby za ceny leteniek na linky prevádzkované spoločnosťou Brit Air v rámci franchisingu, a následne ich za každého cestujúceho prevádzkala spoločnosťou Brit Air. Za nevyužité letenky platila Air France-KLM spoločnosti Brit Air ročnú paušálnu náhradu. Brit Air neuplatnila na túto sumu dane z pridanej hodnoty. Daňové orgány zaslali spoločnosti Brit Air v tejto súvislosti dodatočné daňové výmery dane z pridanej hodnoty. Prvostupňový ani druhostupňový vnútroštátny súd nevyhoveli požiadavke Brit Air na zrušenie

týchto výmerov. Štátna rada rozhodujúca o dovolaní v danej veci sa so svojimi pochybnosťami, či sumy uhradené leteckou spoločnosťou inému podniku obdobnej povahy za predaj nevyužitých leteniek podliehajú dani z pridanej hodnoty, obrátila na Súdny dvor Európskej únie. Uvedené veci boli spojené na spoločné konanie.

Právne posúdenie veci

Podstata sporov spočíva v odpovedi na nasledovné otázky:

či vystavenie leteniek leteckou spoločnosťou podlieha dani z pridanej hodnoty aj vtedy, ak tieto letenky cestujúci nevyužili a nemôžu dosiahnuť vrátenie ich ceny;

či povinnosť odvieť daň z pridanej hodnoty, ktorá bola zaplatená pri kúpe letenky cestujúcim, ktorý ju nevyužil, vzniká v okamihu, keď letecká spoločnosť alebo tretia osoba v jej mene prijme platbu ceny letenky; a
či v prípade, že tretia osoba predáva letenky leteckej spoločnosti na jej účet v rámci zmluvy o franchisingu a uhrádza jej za nevyužité letenky paušálnu sumu vypočítanú ako percentuálny podiel ročného obratu dosiahnutého na týchto leteckých linkách, je uvedená paušálna suma zdaniteľná ako protiplnenie za tieto letenky, to všetko v nadväznosti na výklad článku 2 bodu 1 a článku 10 ods. 2 šiestej smernice č. 77/388/EHS.

Súvisiaca judikatúra

vec C-16/93, [EU:C:1994:80](#)
vec C-277/05, [EU:C:2007:440](#)
vec C-204/08, [EU:C:2009:439](#)
vec C-549/11, [EU:C:2012:832](#)
vec C-653/11, [EU:C:2013:409](#)
vec C-19/12, [EU:C:2013:148](#)
vec C-153/12, [EU:C:2013:201](#)

Vec C-605/14 [EU:C:2015:833](#)

Komu a i.

Dátum rozhodnutia

17. december 2015

Právna oblasť

právomoc v konaniach s cudzím prvkom

Kľúčové slová

podielové spoluvlastníctvo, vecné právo k nehnuteľnosti, výlučná právomoc

Záver

Žaloba o zrušenie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti prostredníctvom predaja, ktorého uskutočnenie je zverené správcovi, patrí do kategórie sporov, ktorých predmetom sú vecné práva k nehnuteľnosti v zmysle článku 22 bod 1 [nariadenia \(ES\) č. 44/2001](#) o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach.

Skutkové okolnosti prípadu

Pán Pekka Komu a ďalší majú bydlisko vo Fínsku a sú spoluvlastníkmi domu nachádzajúceho sa v Španielsku. Pani Ritva Komu je okrem toho nositeľkou užívacieho práva k vybraným podielom, pričom toto právo je zapísané v španielskom katastri nehnuteľností. Pán Pekka Komu a ďalší sú okrem toho spoluvlastníkmi bytu nachádzajúceho sa v tej istej obci. Pani Ritva Komu je tiež nositeľkou užívacieho práva k vybraným podielom, pričom toto právo je zapísané rovnako v katastri nehnuteľností. Pani Ritva Komu, pani Virpi Komu a pani Hanna Ruotsalainen mali záujem o dosiahnutie oddelenia svojich podielov na týchto dvoch nehnuteľnostiach a keďže nedošlo k dohode o zrušení spoluvlastníckeho vzťahu, podali na prvostupňový súd vo

Fínsku návrh, aby bol určený advokát poverený predajom uvedených nehnuteľností a aby sa stanovila minimálna predajná cena každej z týchto nehnuteľností. Fínsky súd vyhovel návrhu, určil správcu, poveril ho predajom uvedených nehnuteľností na dražbe a rozdelením výnosu z predaja medzi spoluvlastníkov. Pán Pekka a pani Jelena Komu podali proti tomuto rozhodnutiu odvolanie. Odvolací súd usúdil, že návrh na zrušenie spoluvlastníctva k nehnuteľnosti predajom predstavuje žalobu, ktorej predmetom je vecné právo k nehnuteľnosti v zmysle článku 22 bodu 1 nariadenia (ES) č. 44/2001 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach. V dôsledku toho uvedený súd určil, že príslušné sú na konanie španielske súdy, zrušil prvostupňové rozhodnutie, a následne zamietol návrh ako neprípustný. Najvyšší súd Fínska, na ktorý navrhovateľia podali dovolanie usúdil, že má pochybnosti o otázke, či žaloba, o akú ide vo veci samej, patrí do výlučnej právomoci súdu členského štátu, kde sa nachádza dotknutá nehnuteľnosť.

Právne posúdenie veci

Podstatou položenej prejudiciálnej otázky je to, či sa má článok 22 bod 1 nariadenia (ES) č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že žaloba o zrušenie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti prostredníctvom predaja, ktorého uskutočnenie je zverené správcovi, patrí do kategórie sporov, ktorých predmetom sú vecné práva k nehnuteľnosti v zmysle uvedeného ustanovenia. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že ustanovenia článku 22 bodu 1 nariadenia

(ES) č. 44/2001 zavádzajú výnimku zo všeobecných pravidiel právomoci podľa tohto nariadenia, preto sa nemôžu vykladať širšie, ako to vyžaduje ich účel. Účinkom týchto ustanovení je totiž zbavenie účastníkov konania možnosti výberu súdu ktorú by inak mali. Pokiaľ ide o cieľ sledovaný vykladanými ustanoveniami, hlavným dôvodom výlučnej právomoci súdov, je skutočnosť, že súd miesta, kde sa nehnuteľnosť nachádza, vie najlepšie z dôvodu blízkosti zistiť skutkový stav a uplatniť pravidlá a obyčaje, ktorými sú v zásade pravidlá a obyčaje štátu, kde sa nehnuteľnosť nachádza.

V tomto prípade predstavuje návrh na zrušenie spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam žalobu patriacu do kategórie sporov, ktorých predmetom sú vecné práva k nehnuteľnosti, na ktorú sa vzťahuje výlučná právomoc súdov členského štátu, kde sa nehnuteľnosť nachádza. Prevod vlastníckeho práva týkajúceho sa nehnuteľností totiž bude vyžadovať zohľadnenie skutkových a právnych okolností týkajúcich sa miesta, kde sa tieto nehnuteľnosti nachádzajú. Ide najmä o okolnosť, že vlastnícke práva k uvedeným nehnuteľnostiam sú predmetom zápisov v španielskom katastri nehnuteľností, alebo o skutočnosť, že postupmi upravujúcimi predaj tých istých nehnuteľností sú postupy členského štátu, kde sa tieto nehnuteľnosti nachádzajú, alebo ešte o skutočnosť, že v prípade nezhôd je získavanie dôkazov uľahčené blízkosťou tohto miesta.

Súvisiaca judikatúra

vec C-292/93, [EU:C:1994:241](#)
vec C-343/04, [EU:C:2006:330](#)
vec C-438/12, [EU:C:2014:212](#)

Vec C-350/14 [EU:C:2015:802](#)

Lazar

Dátum rozhodnutia

10. december 2015

Právna oblasť

mimozmluvné záväzky

Kľúčové slová

rozhodné právo,
pojem škoda,
nepriamy následok civilného deliktu

Záver

Pre účely určenia rozhodného práva pre mimozmluvný záväzko-právny vzťah, ktorý vznikne v dôsledku dopravnej nehody, musí byť ujma súvisiaca s úmrtím osoby pri tejto nehode, ku ktorej došlo v členskom štáte sídla súdu a bola utrpená blízkymi príbuznými v inom členskom štáte, kvalifikovaná v zmysle článku 4 [nariadenia \(ES\) č. 864/2007](#) ako nepriame následky tejto nehody.

Skutkové okolnosti prípadu

Pán Lazar, rumunský štátny občan, požadoval náhradu majetkovej a nemajetkovej ujmy, ktorú utrpel v dôsledku úmrtia svojej dcéry, rovnako rumunskej štátnej príslušníčky, avšak s trvalým pobytom v Taliansku, pri dopravnej nehode, ku ktorej došlo v tomto členskom štáte. Taliansky súd v Terste mal za to, že vzhľadom k tomu, že pán Lazar požaduje priznanie náhrady ujmy, ktorú utrpel z dôvodu úmrtia rodinného príslušníka, je potrebné zistiť, či je táto ujma škodou alebo nepriamym následkom skutočnosti, ktorá spôsobila škodu v zmysle článku 4 nariadenia (ES) č. 864/2007. Od odpovede na túto otázku totiž podľa talianskeho súdu závisí hmotné právo, ktoré bude musieť uplatniť pri rozhodovaní o existencii

a nahraditeľnosti škody, ktorej náhrady sa pred súdom pán Lazar domáhal.

Právne posúdenie veci

Podstata sporu spočíva v tom, či sa má ujma spojená s úmrtím osoby pri nehode, ku ktorej došlo v členskom štáte súdu, ktorý vo veci koná, a ktorú utrpeli rodinní príslušníci tejto osoby s bydliskom v inom členskom štáte, kvalifikovať v zmysle nariadenia (ES) č. 864/2007 ako škoda alebo ako nepriame následky tejto nehody.

Najskôr treba pripomenúť, že pokiaľ ide o výklad článku 4 ods. 1 nariadenia (ES) č. 864/2007, z potreby jednotného uplatňovania práva Únie, ako aj zo zásady rovnosti vyplýva, že znenie ustanovenia práva Únie, ktoré neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť jeho zmysel a rozsah pôsobnosti, si v zásade vyžaduje autonómny a jednotný výklad v celej únii. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie na tento účel treba zohľadniť nielen znenie tohto ustanovenia, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou. Na účely identifikácie práva uplatniteľného na mimozmluvný záväzok vyplývajúci z civilného deliktu článok 4 ods. 1 nariadenia (ES) č. 864/2007 odkazuje na právo krajiny, na území ktorej vznikla škoda, bez ohľadu na to, na území ktorej krajiny došlo ku skutočnosti, ktorá spôsobila škodu a bez ohľadu na to, na území ktorej krajiny alebo krajín nastali nepriame následky takejto skutočnosti. Škodou, ktorú treba zohľadniť na účely určenia miesta, kde táto škoda vznikla, je priama škoda, ako to vyplýva z

odôvodnenia 16 uvedeného nariadenia. V prípade ujmy na zdraví spôsobenej osobe alebo škody na majetku normotvorca Únie v odôvodnení 17 nariadenia (ES) č. 864/2007 spresnil, že krajina, kde došlo k vzniku tejto priamej škody, je krajina, kde došlo k tejto ujme na zdraví alebo škode na majetku. Z toho vyplýva, že ak je možné identifikovať vznik priamej škody, čo je obvykle prípad dopravnej nehody, miesto vzniku tejto priamej škody bude relevantným ukazovateľom na určenie uplatniteľného práva bez ohľadu na nepriame následky tejto nehody. V prednáwanej veci uvedenú škodu predstavuje ujma na zdraví s následkom smrti dcéry pána Lazara, ku ktorej podľa vnútroštátneho súdu došlo v Taliansku. Ujmu, ktorú utrpeli jej rodinní príslušníci, treba ako takú považovať za nepriame následky nehody, ktorej sa týka konanie vo veci samej, v zmysle článku 5 ods. 1 nariadenia (ES) č. 864/2007. Tento výklad potvrdzuje aj článok 15 písm. f) nariadenia (ES) č. 864/2007, ktorý ponecháva na uplatniteľné právo určenie osôb, ktoré majú právo na náhradu škody, ktorú utrpeli, pričom uvedený bod sa týka prípadu, akým je konanie vo veci samej, keď ide o škodu, ktorú utrpeli rodinní príslušníci obete.

Súvisiaca judikatúra

vec C-26/13,

[EU:C:2014:282](#)

vec C-237/15 PPU,

[EU:C:2015:474](#)

Ján Martvoň
Lenka Bogárová
Samuel Rybníkář
Najvyšší súd Slovenskej republiky

Informácie o autoroch

Daniela Švecová

Po absolvovaní štúdia na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave pôsobila ako sudkyňa na Okresnom súde v Trnave a Nových Zámkoch, neskôr aj na Krajskom súde v Bratislave. Od roku 1990 pôsobí ako sudkyňa na Najvyššom súde Slovenskej republiky, na ktorom v rokoch 2005-2010 vykonávala funkciu podpredsedníčky a v októbri 2014 bola vymenovaná za jeho predsedníčku. Je autorkou niekoľkých publikácií a článkov z oblasti občianskeho práva, členkou pedagogického zboru Justičnej akadémie Slovenskej republiky a Vedeckej rady Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

Aleš Pejchal

Titul magistra a doktora práv získal na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe a od roku 1980 pôsobil ako advokát zapísaný v Českej advokátskej komore. Bol funkcionárom rôznych orgánov Českej advokátskej komory, ako aj jej podpredsedom. Špecializuje sa najmä na občianske, ústavné, cirkevné a medzinárodné právo. Za rok 2007 získal ocenenie Právnik roka v odbore ľudských práv a ústavného práva a v roku 2011 sa stal členom českej Legislatívnej rady vlády. Od júna 2012 je sudcom Európskeho súdu pre ľudské práva za Českú republiku.

František Mozner

Právnické vzdelanie získal na Právnickej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Od roku 2001 do roku 2008 pôsobil najprv ako právny čakatel prokuratúry a neskôr ako prokurátor na Okresnej prokuratúre v Poprade a Krajskej prokuratúre v Prešove. Od januára 2008 vykonával funkciu sudcu na Okresnom súde v Košiciach, a následne na Krajskom súde v Prešove. Od apríla 2016 je sudcom Trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. V Justičnej akadémii Slovenskej republiky predniesol niekoľko prednášok z oblasti trestného práva.

Ivan Rumana

Od roku 1996 vykonával funkciu sudcu spočiatku na okresnom súde, a neskôr na Krajskom súde v Žiline. V roku 2005 sa stal sudcom Správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a zaoberá sa najmä súdnym prieskumom zákonnosti rozhodnutí Úradu priemyselného vlastníctva SR, Finančného riaditeľstva SR a Protimonopolného úradu SR. Je spoluautorom publikácie a autorom niekoľkých článkov primárne z oblasti správneho práva. Na Justičnej akadémii Slovenskej republiky pôsobí ako externý člen jej pedagogického zboru.

Ján Martvoň

Je absolventom Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. V minulosti pracoval ako advokátsky koncipient. Zamestnancom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je od augusta 2009. Počas tohto obdobia pôsobil ako vyšší súdny úradník a asistent sudcu v senátoch Občianskoprávneho kolégia. Od mája 2015 pracuje aj na Odbore dokumentácie, analytiky a zahraničných vzťahov Najvyššieho súdu, ktorý od decembra 2015 z poverenia predsedníčky Najvyššieho súdu riadi.

Ján Šikuta

Na Univerzite Komenského v Bratislave získal titul magistra a doktora práv, postgraduálne štúdium absolvoval na Karlovej univerzite v Prahe a doktorandské štúdium na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave. Od roku 1986 pôsobil ako sudca na Okresnom súde v Bratislave, neskôr na Krajskom súde v Bratislave a od roku 2004 ako sudca na Európskom súde pre ľudské práva. V roku 2015 sa stal sudcom Najvyššieho súdu SR. Je autorom viacerých publikácií v domácich a zahraničných časopisoch, zborníkoch z konferencií a má za sebou bohatú prednáškovú činnosť.

Jitka Mikuličová

Pôsobí na Odbore legislatívno-právnom a medzinárodných vzťahov Úradu priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky. V rámci svojej právnej praxe sa zameriava na právo duševného vlastníctva, najmä na právo ochranných známok. Pravidelne publikuje v časopise Duševné vlastníctvo a zúčastňuje sa vedeckých konferencií s dôrazom na oblasť práva duševného vlastníctva a občianskeho práva. Je spoluautorkou Komentára k zákonu o ochranných známkach. Zastupuje Slovenskú republiku na rokovaníach medzinárodných organizácií a inštitúcií Európskej únie.

Katarína Eliášová

Je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach a titul doktorky práv získala na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. Od novembra 2011 pôsobila na Okresnom súde Bratislava IV ako vyššia súdna úradníčka a od októbra 2015 začala pracovať na Správnom kolégiu Najvyššieho súdu ako asistentka sudcu. Zaujíma sa najmä o právo hospodárskej súťaže a pravidelne sa zúčastňuje školení Agentúry pre rozvoj európskeho práva.

Informácie o autoroch

Koen Lenaerts

Študoval na Univerzite Namur, na Katolíckej univerzite Leuven, ako aj na Univerzite Harvard, na ktorých získal tituly *Candidat en droit* (kandidát práva), *Licentiate in law* (belgický ekvivalent magistra práv), LL.M., MPA (Magister verejnej správy) a PhD. Od roku 1983 pôsobí ako profesor a vedúci inštitútu európskeho práva na Katolíckej univerzite Leuven. Od roku 2003 vykonával funkciu sudcu Súdneho dvora Európskych spoločenstiev a od októbra 2015 je predsedom Súdneho dvora Európskej únie. Je autorom viac ako 200 publikácií a článkov a ovláda 7 jazykov.

Lenka Bogárová

Na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave získala právnické vzdelanie. Od roku 2013 pôsobila ako advokátska koncipientka zapísaná v zozname advokátskych koncipientov Slovenskej advokátskej komory. V rámci koncipientskej praxe sa venovala najmä obchodnému a občianskemu právu. Od januára 2016 je asistentkou sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na Odbore dokumentácie, analytiky a zahraničných vzťahov. Zároveň študuje prekladateľstvo a tlmočníctvo anglického jazyka na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Libor Duřa

Po absolvovaní štúdia na Právnickej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach pôsobil ako justičný čakať, následne ako sudca Okresného súdu Košice I a Krajského súdu v Košiciach. V rokoch 2008 až 2009 bol poverený riadením Sekcie legislatívy na Ministerstve spravodlivosti. Od roku 2009 vykonáva funkciu sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, od roku 2015 ako predseda jeho Trestnoprávneho kolégia. Je externým členom pedagogického zboru Justičnej akadémie Slovenskej republiky a tradične pôsobí v odborných legislatívnych komisiách.

Mariam Tutberidze

Titul LL.M. získala na Riga Graduate School of Law v oblasti medzinárodného práva verejného a ľudských práv. Pracuje ako právna poradkyňa na Odbore analytiky gruzínskeho Ministerstva spravodlivosti. Je členkou správnej rady európskeho združenia Alumni a podieľala sa na projekte pre kanceláriu gruzínskeho ombudsmana. Stážovala na Odvolacom súde v Tbilisi. Prednášala na niekoľkých konferenciách týkajúcich sa najmä prístupu žien k spravodlivosti v krajinách Východného partnerstva a boja proti korupcii a legalizácii príjmov z trestnej činnosti.

Marica Pirošíková

Právnické vzdelanie získala na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Od septembra 2000 pôsobí v kancelárii zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva, od roku 2002 ako spoluzástupkyňa a od roku 2007 ako zástupkyňa. Má bohaté praktické skúsenosti v oblasti medzinárodného práva a je autorkou mnohých článkov a publikácií týkajúcich sa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Pravidelne organizuje a lekturuje semináre o Dohovore o ochrane ľudských práv a slobôd pre sudcov a prokurátorov.

Michal Novotný

Právo študoval na Johannes-Kepler-Universität v Linzi a na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. Od roku 2009 pôsobil ako advokát zapísaný v zozname advokátov Slovenskej advokátskej komory. Bol členom rozkladovej komisie Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a v rokoch 2010-2011 členom pracovnej skupiny pre rekodifikáciu občianskeho procesného práva Ministerstva spravodlivosti. Na Ústavnom súde Slovenskej republiky vykonával funkciu súdneho poradcu. Od roku 2014 je sudcom na Okresnom súde v Dunajskej Strede.

Miroslav Gavalec

Je absolventom študijného odboru Tepelné a jadrové stroje a zariadenia na FSI Českého vysokého technického učenia v Prahe a Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Po pôsobení vo vedúcich pozíciách v súkromnej sfére a následne na Ministerstve spravodlivosti bol zvolený za sudcu. V súčasnosti vykonáva túto funkciu v Správnom kolégiu na Najvyššom súde. Na medzinárodných fórach zastupuje slovenské súdnictvo najmä na konferenciách v oblasti práva životného prostredia a daňových sporov. Je autorom viacerých knižných publikácií.

Pavel Hamerník

Študoval na Právnickej fakulte Západočeskej univerzity v Plzni, kde získal titul JUDr. a neskôr aj PhD. a na Anglo-americkej vysokej škole v Prahe. Na týchto univerzitách a na Metropolitnej univerzite v Prahe neskôr aj vyučoval o. i. aj európske a medzinárodné športové právo. V rokoch 2009 až 2010 bol riaditeľom Legislatívno-právneho oddelenia Českomoravského futbalového zväzu, od roku 2008 pôsobí ako pracovník Ústavu štátu a práva Akadémie vied Českej republiky a ako člen Arbitrážnej komisie Českého zväzu ľadového hokeja. Má rozsiahlu publikačnú činnosť.

Informácie o autoroch

Päivi Hirvelä

Po získaní titulu doktorky práv pracovala ako referendárka na Odvolacom súde vo fínskom Kouvola. V roku 1999 bola vymenovaná za prokurátorku. Taktiež pracovala na sekretariáte Európskeho súdu pre ľudské práva ako právnička a ako spravodajkyňa v kancelárii fínskeho Parlamentného ombudsmana. Od roku 2007 do konca roka 2015 pôsobila ako sudkyňa na Európskom súde pre ľudské práva. V súčasnosti je sudkyňou fínskeho Najvyššieho súdu.

Samuel Rybníkář

Je absolventom Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. V súčasnosti na Katedre občianskeho práva tejto fakulty pôsobí ako interný doktorand. Od januára 2016 je zároveň asistentom sudcu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Vo svojej vedeckej práci sa venuje najmä otázkam trov civilného procesu. Vystúpil na viacerých domácich a zahraničných konferenciách, v roku 2015 absolvoval študijný pobyt na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Je spoluriešiteľom troch grantových schém.

Tomáš Gábriš

Je absolventom Univerzity Komenského v Bratislave, Stredoeurópskej univerzity v Budapešti a Tilburskej univerzity v Tilburgu. Pôsobí ako docent na Katedre právnych dejín a právnej komparatistiky Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a v právnej praxi ako advokát zapísaný v zozname advokátov Slovenskej advokátskej komory. Bol členom rekodifikačnej komisie Ministerstva spravodlivosti pre civilné právo procesné. V súčasnosti je členom Komisie Ministerstva spravodlivosti pre rekodifikáciu súkromného práva.

Tomáš Klinka

Pracuje na Úrade priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky, na Odbore legislatívno-právnom a medzinárodných vzťahov. Dlhodobo sa venuje právu duševného vlastníctva, osobitne právu ochranných známkok. Je spoluautorom Komentára k zákonu o ochranných známkach a publikuje odborné príspevky v časopise Duševné vlastníctvo. Pravidelne sa zúčastňuje vedeckých konferencií so zameraním na oblasť práva duševného vlastníctva, občianskeho práva a správneho práva. Zastupuje Slovenskú republiku na rokovaníach medzinárodných organizácií a inštitúcií Európskej únie.

Bulletin

odborný recenzovaný právnický časopis

Vydáva:

Najvyšší súd Slovenskej republiky
Odbor dokumentácie, analytiky a
zahraničných vzťahov
Župné námestie 13, 814 90, Bratislava

Vychádza štvrtročne v online verzii

Redakčná rada:

Daniela Švecová
Ján Martvoň (jan.martvon@nsud.sk)
Samuel Rybníkář (samuel.rybnikar@nsud.sk)
Lenka Bogárová (lenka.bogarova@nsud.sk)

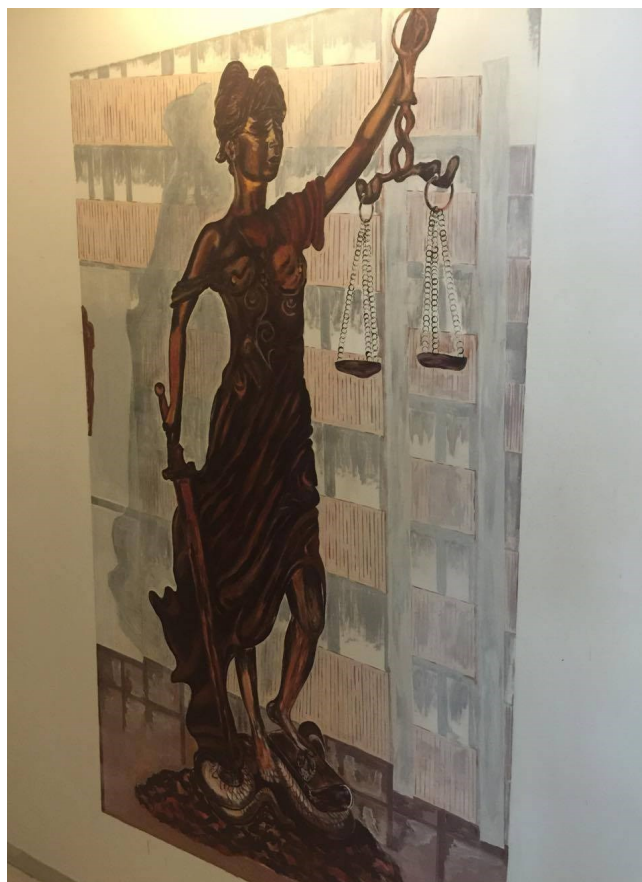
Grafické spracovanie:

Juraj Oslanec

ISSN 2453-7705

Toto číslo vyšlo dňa 09.05.2016

Názory a postoje vyjadrené v príspevkoch sú názormi ich autorov a nemožno ich považovať za názory Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Tvorba odsúdených v ústavoch ZVJS, 2015 (ZDROJ: Najvyšší súd SR)